

REVISTA BIBLIOTECILOR

8
1967

S U M A R

Serban CIOCULESCU: *Cartea și bibliotecarul în anii socialismului* 440

Ceutenarul Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România

Marta ANINEANU: *Arhive personale și corespondență* 451
Elena NICULESCU: *Cabinetul de stampe — fondul național* 457

Beatrice ABION, Atanase LUPU: *Preocupări actuale* 461
Ilie MORUȘ: *Biblioteca regională Brașov într-un nou sediu* 466

Experiența noastră

Teodor BUJINȚĂ, Georgeta CALOTESC U: *Biblioteca tehnică și documentarea la I.I.S. "Flacăra Roșie"* 468
Barlaram FARKAS: *Catalogul colecțiilor apăruturilor arădene* 471
Magda GAVRILESCU: *Lectura elevilor pînă la 14 ani* 474

A. TOFAN: *Despre unele simptome ale socialismului* 477
D. NEGRICANU: *De ce simplu dacă se poate complicat?* 478
Cronică 479
W. AUERBACH: *Note pe marginea "Vocabularului de bibliologie"* 480
Stiri 482

Istoria cărții și a bibliotecilor

Horia NESTORESCU: *Contribuții la reconstituirea bibliotecii lui Nicolae Bălcescu* 483

Profiluri

Al. ZUB: *Mihail Kogălniceanu — om al cărții* 488

Maria ZAMATIU: 1917—1967 492

Lucrări de specialitate

Biblioteca regională Iași. *Cărți intrate în bibliotecă în perioada ianuarie-februarie 1967; Verzeichnis bibliothekarischer Fachzeitschriften; Căceros, Geneviève. La lecture* 493

Fișier

Lenin, V.I. *Opere complete*, Vol. 45; Marx, Karl și Engels, Friedrich. *Opere*, Vol. 28; Schatteles, Tiberiu. *Modelul în științele economice; Materialism istoric; Știința — prietena noastră; Mironu, Serban. Ce să fim? Ureche, Grigore. Lepișeșul Țării Moldovei; Miron Costin; Demetrius, Vasile. Serieri alese; Duda, Vireli. Povestiri din provincie; Două cărți pentru adolescenți* 496

Consulții

Getta Elena RAJNY: *Catalogarea (II)* 501

Zo: DUMITRESCU-BUȘULENGA: *Tudor Arghezi* 511

ANUL XX

Nr. 8

AUGUST, 1967

REDACȚIA

Strada Biserica Amzei 5—7

Raionul „30 Decembrie”

București, Oficiul

Telefon 13.94.04

Cartea și bibliotecarul

în anii socialismului

prof. univ Șerban CIOCULESCU
membru corespondent al
Academiei Republicii So-
cialiste România

Moment crucial în istoria politică a țării noastre, ziua de 23 August a fost hotărâtoare și pentru destinul culturii naționale. Într-adevăr, prin acțiunea energică de alfabetizare, prin extinderea învățământului gratuit și obligator, prin înmulțirea școlilor de toate gradele, deschise tuturor, prin intensificarea cercetărilor științifice, prin multiplicarea noilor institute academice și a bibliotecilor publice, cartea a devenit accesibilă întregii societăți. Inctind de a fi un lux, ispitind prin condițiile grafice superioare și prin ieftinătate, ea figurează în casa fiecărui om al muncii ca un prieten și sfătuitor. În mobilierul oricăruia dintre noi, muncitor de la sate sau de la oraș, policioara modestă de odinioară este înlocuită de dulapul bibliotecă, grijuliu întreținut, în care iau loc, în ordinea de preferință, cărțile clasicele noastre și ai literaturii universale, precum și cei mai reprezentativi dintre scriitorii zilelor noastre, alături de lucrări fundamentale de cultură generală sau de specialitate. „Iscusita zăbavă” de care vorbea cu evlavie Miron Costin pune accentul pe calitatea recreativă — în sensul cel mai înalt — a lecturii, fără ca el să uite a sublinia valoarea ei spirituală, virtuțile ei nutritive. Deși o tendință modernă a filozofiei occidentale, de mai multă vreme, încearcă să incline balanța valorilor spirituale în direcția vieții, cu desconsiderarea inteligenței, nu se poate tăgădui sprijinul culturii în genere și al cărții în special, adus în toate problemele existenței. Departe de a intra în conflict cu experiența, cartea ne-o verifică și ne-o îmbogățește, învederindu-se ca un călăuz prețios pe toate căile vieții și în etapele ei succesive.

Dictonul latinesc utile dulci pune în lumină caracterul plăcut, alături de cel utilitar, pe care-l are lectura. De aceea este interesant să vedem în timpul zilei, în tramvaie, autobuze și troleibuze, proporția mereu mai numeroasă a

călătorilor adânciți în citirea unei cărți, față de cei ce, între două preocupări, se mulțumesc să-și odihnească privirea. Cărțile însoțitoare de care nu ne despărțim niciodată, erau expresiv numite pe latinește *vade mecum*, în traducere exactă: *hai cu mine la drum!*

Astăzi cartea variază de la zi la zi, fără a exclude pe cea de căpății pe care n-o slăbim din mână chiar dacă o știm pe dinafară. Alături de clasici, editați în tiraje de masă care uneori depășesc cîte o sută de mii de exemplare, sînt citiți cu nesat scriitorii literaturii noastre actuale, romancierii, nuveliști, poeți și dramaturgi, ale căror opere reflectă viața din zilele noastre, problemele omului nou, construcția socialismului, freamătul muncii unanime, pe toate șantieretele patriei, prefacerile uriașe înfăptuite în douăzeci de ani de regim socialist. Formați într-o nouă disciplină a muncii și cu o altă perspectivă a universului, dilatați la înfînit prin progresele tumultuoase ale științei, scriitorii tineri cultivă un scris mai nervos, mai colorat, mai dinamic, decît cel din ajun. Crescuți în cultul luminat al valorilor, nutriți cu tot ce a dat mai bun moștenirea literară a trecutului, însă dornici de a-și pune pecetea pe opere originale, poeții și prozatorii generațiilor ridicate în acest interval atît de bogat în realizări, doresc să se fiin în pas cu acestea. Este un deziderat îndreptățit, de la care s-au și obținut scrieri remarcabile în toate genurile și speciile literare.

Mesaful literaturii actuale se caracterizează prin încrederea în viață și în puterile omului, în cadrul conviețuirii pașnice dintre toate popoarele lumii, indiferent de structura lor politică. Înșăși literatura și cu deosebire poezia sînt un limbaj de înțelegere între oameni; ca și muzica și artele plastice, ele sînt adevărate punți de comunicare sufletească.

În aceste noi condiții de viață, în care rolul cărții literare și științifice a devenit atît de important, sarcinile bibliotecarului sporesc simțitor. Astfel, față de volumul mereu mai mare al producției editoriale, el trebuie să se fiin însuși în curent cu conținutul de idei și de informații al noilor apariții, ca să poată fi îndrumător cît mai bun al celorla dintre cititori, încă neorientați sau în curs de formație. Rolul de călăuz al cititorului este deținut așadar de către bibliotecar, indicat să pună în mîna lui, cartea cea mai bună pe care o caută. Un asemenea rol implică pe lîngă lărga informație bibliografică la zi, temperament calm, nesfîrșită răbdare, înțelegere, îngăduință. Bibliotecarul ideal intrupează bunăvoința și exclude egoismul. Prin alte cuvinte, el este chemat să se devoteze, să servească cu dezinteresare, să sprijine munca de informație și de documentare a cercetătorilor sau a simplilor cititori. Din fericire, avem în toate bibliotecile rețelei academice și în celelalte biblioteci centrale, regionale, raionale, comunale etc., cadre luminate, educate socialist și săritoare la nevoie. Celor ce nu au înțeles din capul locului că profesia de bibliotecar este una dintre cele mai nobile în modestia ei, nu este niciodată tîrziu să li se amintească rolul înalt educativ pe care-l dețin mai ales în societatea socialistă, întemeiată pe cultură și omenie. În timp de pace, paznicul cărții și mînuitorul ei spiritual asigură funcționarea ideală a culturii, trecerea făcliei din mîna în mîna, pentru luminarea întregii omeniri.

CENTENARUL BIBLIOTECII ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Arhive personale și corespondență

Existența la Cabinetul de manuscrise și carte rară al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România a materialelor de arhive personale și corespondență este înregistrată încă din anii de constituire a acestuia, deci de aproape un secol. Donațiile făcute bibliotecii conțineau și acest gen de hîrtii private: care, o dată scoase din ele piesele indicate pentru colecțiile de manuscrise și de documente, s-au îngrămădit nestudiate de-a lungul anilor în depozitele cabinetului. Nevoile de cercetare a istoriei moderne și contemporane și a fenomenelor de istorie literară au atras atenția asupra acestor vaste și informale materiale.

Apreciind valoarea informativă pe care o puteau avea hîrțile personale și mai cu seamă corespondența unor însemnați savanți, literați sau oameni politici din trecutul țării noastre, la Biblioteca Academiei s-au procurat asemenea materiale și prin cumpărări, care s-au intensificat începînd din anul 1948.

Definite prin însăși intitularea lor: *arhive personale și corespondență*, ele sînt hîrțile private rămase în urma activității unui mare creator sau a unui reprezentant eminent al vieții noastre politice și culturale.

Arhivele personale sînt rezerva în care se păstrează sursa informațiilor biografice asupra unor persoane, realizată prin strîngerea împreună a actelor personale, de stare civilă, de școlaritate, de interese materiale și a actelor legate de cariera persoanei respective. În afara acestora se mai păstrează aici și toate vestigiile atestatoare ale procesului de elaborare a operelor autorului sau ale unei activități cultural-științifice; ele pot fi: variante, ciorne, schițe, extrase, note, planuri de lucrări etc.

Incercările din trecut de a îngloba materialele de arhivă personală și chiar corespondența în colecția de manuscrise nu au dat rezultate. Diversitatea acestora și forma incompletă în care se prezentau de multe ori au făcut să se constituie manuscrise factice, heteroclite, lipsite tocmai de ceea ce este caracteristic manuscrisului-codex și anume unitatea.

Piese în discuție sînt în adevăr strîns legate de manuscrise, dar nu prin forma lor, ci prin conținut. Aceste constatări au dus, în 1955, la necesitatea găsirii unor forme proprii de organizare.

Forma definitivă la care s-a ajuns pentru arhivele personale este următoarea: fiecare arhivă personală este organizată independent și poartă numele persoanei respective. Conținutul ei este împărțit în patru categorii: a) *manuscrise*, b) *acte*, c) *varia*, d) *imprimare*.

În categoria *manuscrise* sînt incluse toate piesele care corespund acestei noțiuni, dar care nu sînt suficient de complete sau de importante pentru a intra în colecția generală de manuscrise. Această categorie reprezintă de fapt adevăratul laborator de lucru al creatorului, în care cercetătorul găsește variante, ciorne, planuri, copii etc., reprezentînd diversele stadii ale lucrărilor sau divulgînd eforturi care au dus la forma definitivă a creației literare sau a unor lucrări științifice sau politice.

Categoria *acte* însumează actele personale și cele legate de cariera unei persoane. Piesele orînduite cronologic sînt — atunci cînd ele au putut fi completate — oglinda fidelă a vieții și activității unei personalități, elemente indispensabile pentru judecarea și interpretarea oricărui aport cultural sau politic.

În categoria *varia* intră micile piese dispartate, fișe, note, sau materiale mai puțin legate de creație etc.

În sfîrșit, categoria *imprimare* cuprinde numai imprimarele care poartă orice intervenție autografă a posesorului arhivei sau îl vizează direct.

Astfel împărțite, materialele sînt conservate în mape numerotate cu cifre romane, în cadrul fiecărei arhive personale, iar piesele din diversele categorii sînt numerotate cu cifre arabe de la unu la infinit, în interiorul unei mape, însoțite de indicativul categoriei căreia îi aparțin. Acest sistem de organizare permite creșterea interioară a fondului cu materiale intervenite ulterior.

Arhivele de proporții reduse pot conține toate categoriile de materiale într-o mapă sau invers, ivindu-se necesitatea de a adăuga noi piese la o mapă, se poate crea o a doua mapă cu același număr și un indice cu cifre arabe: Ex. I₁ și I₂. Cota materialelor din arhivele personale corespunde organizării lor pe fonduri, mape și categorii, elementele care o compun sînt următoarele: numele fondului, numărul mapei, indicația de categorie și numărul piesei. Ex.: Arh. Ion Ghica II ms. 7, sau IV acte 1—170 sau VI varia 1, sau VIII imprimare 5.

Principiile prezentate mai sus răspund schematic problemelor de organizare ale oricărei arhive. Trebuie însă observat faptul că fiecare arhivă își are specificul său, de care trebuie să se țină seamă în împărțirea ei pe categorii. E posibil, de pildă, ca un document care într-o arhivă este socotit ca *manuscris*, să fie apreciat în alta numai ca material *varia*.

Pentru păstrarea evidenței arhivelor personale s-au întocmit *fișe statistice* pe titluri de arhive, fișe în care sînt trecute: numărul mapei, categoria și numărul de piese pe care aceasta le conține; în cazul creșterilor interioare, se adaugă pe fișe cifrele reprezentînd ultimele documente intrate.

Pentru valorificarea bogatului conținut al arhivelor personale și orientarea cercetătorilor s-au întocmit *cataloge descriptive*, dactilografiate pe fișe internaționale, pentru fiecare titlu în parte. În aceste cataloge, conținutul arhivei este prezentat piesă cu piesă, cu unele excepții provizorii la categoria *acte*, unde se redactează fișe globale pentru grupe de *acte*, numerotate însă individual, și pentru care se dau pe fișe cotele și datele extreme.

De asemenea, la materialele *varia* nu este uneori posibilă o individualizare a fiecărei piese, cum este cazul fișelor de lucru, reduse la crîmpeie de ziar pe care s-a înregistrat un cuvînt, o dată, o idee, o cotă etc. Și de astă dată s-a procedat tot la descrierea globală, dar sub un singur număr.

Deși destul de sumar, *catalogul descriptiv* izbutește să dea o imagine completă a valorii fondurilor de arhive personale.

Legate direct de colecția de manuscrise, arhivele personale sînt o completare a lor prin rolul documentar pe care îl îndeplinesc. Importanța colecției este relevantă chiar și numai de titluri. Ea cuprinde arhivele scriitorilor noștri clasici și moderni, ale artiștilor, ale oamenilor de știință și oamenilor politici ca: V. Alecsandri, Th. Aman, dr. C. Angelescu, Apostol Arsachi, Gh. Asachi, I. Bă-

lăceanu, N. Bălcescu, Felix Bamberg, I. Bianu, G. Bibescu, I. Bogdan, Gh. Bogdan-Duică, V. Cioflec, G. Coșbuc, I. Creangă, Domnitorul Cuza, B. Delavrancea, Densușienii, I. Heliade-Rădulescu, M. Eminescu, Alexandru Ghica voievod, Grigore Ghica voievod, Spiru Haret, B. P. Hașdeu, N. Iorga, Gh. Kirileanu, M. Kogălniceanu, Alexandru Macedonski, Titu Maiorescu, Familia Negruzzi, C. Nottara, Alexandru Odobescu, George Oprescu, Cincinat Pavelescu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Petrache Poenaru, Em. Racoviță, L. Rebreanu, Alexandru Roman, C. A. Rosetti, I. M. Sadoveanu, M. Sebastian, I. Sļavici, Damian Stănoiu, D. A. Sturdza, Ionel Teodoreanu, N. Titulescu, G. Topirceanu, V. A. Urechia, G. M. Zamfirescu ș.a.

Unele arhive sînt reduse la cite o mapă, altele însă însumează citeva zeci de mhp, ca de exemplu arhivele M. Kogălniceanu, I. Bianu, D. A. Sturdza, Densușienii, N. Iorga.

În general, toate arhivele ilustrează multiplele aspecte ale activității acestor personalități, ba, uneori, cercetarea arhivelor personale a dus la interesante constatări despre preocupări și proiecte nerealizate, care schimbă citeodată punctul de vedere din care unii reprezentanți ai vieții noastre culturale, științifice și politice au fost judecați pînă în prezent.

Scrisoarea lui Chateaubriand (Paris,
10 aprilie 1843) către comisul Vasile
Pogor.

Este de subliniat faptul că, de multe ori, diferite personalități, a căror viață și activitate au fost legate de momente mari din istoria poporului nostru, au conservat în propriile lor arhive documente de interes public. Asemenea arhive sînt cele care aparțin lui Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, D. A. Sturdza, Alexandru Ioan Cuza, cele ale lui Gr. Al. Ghica — domnul Moldovei și Alexandru Ghica — domnul Țării Românești.

Un aspect reprezentativ al multilateralității preocupărilor relevă arhiva lui Nicolae Iorga (în care se păstrează, alături, piese cu caracter politic, istoric și literar), a lui Vasile Alecsandri, Liviu Rebreanu și George Topirceanu.

Alături de arhivele personale au fost constituite și arhive ale unor instituții sau arhive pe materii. Așa s-au născut: Arhiva Bibliotecii Centrale din București, a Conservatorului din București, a artiștilor plastici, a consulilor străini etc.

În prezent, Biblioteca Academiei posedă aproximativ 130 de titluri de arhive personale, cu un total de 1 280 de mape.

Strădaniile cabinetului de manuscrise de a pune în evidență valoarea lor s-au dovedit justificate. În prezent, nu se poate concepe apariția unei ediții critice, a unei monografii sau a unui volum de documente literare, fără să se fi utilizat sau măcar să se fi consultat *arhivele personale*.

Corespondența, care la Biblioteca Academiei numără circa 300 000 de piese, a necesitat o organizare specială.

Valoarea scrisorilor autografe este unanim recunoscută. Ele sînt cele mai fidele mărturii ale vieții interioare a omului, manifestarea necontestată a eului său, documente psihologice indiscutabile și, în același timp, documente revelatoare ale activității pe diverse planuri de manifestare. Lipsa intenției publicistice la originea lor le dă o notă de mare spontaneitate și sinceritate. Prin corespondență se reconstituie atît imaginea individului, cît și epoca în care a trăit acesta, contextul cultural sau politic în care a activat, contemporanii pe care i-a frecventat.

Ca și pentru arhivele personale, donațiile academicienilor și ale scriitorilor din secolul trecut stau la baza colecției. O susținută politică de achiziții îmbogățește continuu actualele fonduri.

Încă de la începutul secolului, în 1904, s-a luat în discuție, în ședințele Academiei, problema discreției care trebuie păstrată în jurul corespondenței contemporane, a cărei dare în vileag ar fi putut să lezeze susceptibilitatea unora dintre cei pe care îi viza, sau chiar să le dăuneze cu unele indiscreții politice. La propunerea lui I. Bianu s-a admis conservarea acestor corespondențe în depozitele cabinetului de manuscrise, sigilate și cu clauze de a fi deschise peste zeci de ani. Respectîndu-și angajamentul, cabinetul de manuscrise înglobează, treptat, în colecțiile sale, corespondențele pentru care trecerea timpului a adus dezlegarea cuvenită.

În colecția de manuscrise se conservă astăzi cîteva zeci de manuscrise factice, constituite numai din scrisori, după principiile mai vechi de organizare.

Cu zece ani în urmă, cabinetul de manuscrise a luat inițiativa organizării corespondenței într-o colecție separată. Scrisorile, cumpărate sau dăruite, sînt mai întîi supuse unei minuțioase trieri, făcute după criteriul valorii conținutului și al calității de autograf, pentru ca apoi să fie grupate pe fonduri personale, după numele destinatarului, adică totalitatea scrisorilor primite de o anumită persoană, și, numai în cazuri speciale, după numele emitentului (corespondența Eminescu și Caragiale).

În interiorul fondurilor personale, scrisorile au fost dispuse în ordinea alfabetică a emitenților, iar acolo unde se găsesc mai multe scrisori de la aceeași persoană, către același destinatar, ele au fost orînduite și cronologic.

Pentru păstrarea evidenței pe proveniențe și pentru controlul gestiunii, scrisorile sînt *inventariate* în registre numerotate de la unu la infinit și în care se consemnează data și locul, numele emitentului, al destinatarului, limba și proveniența. În aceste registre scrisorile de la același emitent către același destinatar sînt înscrise numai o dată, indicîndu-se în rubricile respective, numerele extreme de inventariere și datele extreme între care sînt cuprinse.

Metoda științifică de organizare o constituie catalogarea corespondenței, care presupune adunarea într-un fond unic a tuturor scrisorilor adresate aceleiași persoane, dar inventariate în diverse locuri, după proveniență.

Astfel grupate, scrisorile sînt dispuse în mape numerotate cu cifre romane, pentru toată colecția de corespondență, și în plicuri, în care nu se introduc mai mult de zece piese. În interiorul fiecărei mape, scrisorile sînt numerotate de la numărul unu cu cifre arabe, formînd o fracțiune cu numărul de mapă și avînd

înainte indicativul S (= scrisori), deci : $S \frac{1}{XXI}$ care constituie cota unei scrisori.

Pentru a permite introducerea de noi scrisori de la același emitent către același destinatar, deja cotate în fondul respectiv, se adaugă la cotă un indice care poate crește la infinit. Ex. : $S \frac{1}{XXI(1-53)}$.

XXI

Ca instrument științific de orientare pentru cercetători s-a creat un catalog alfabetic, pe fișe internaționale, în care se indică cota, numele emitentului, al destinatarului, data și diverse elemente de descriere.

Fișele sînt astfel dispuse în fișier încît la numele unei persoane să se găsească atît fișele scrisorilor trimise, cît și ale scrisorilor primite de acea persoană, separate prin fișe divizionare, creîndu-se astfel o bibliografie completă a corespondenței.

În dorința de a face cunoscută corespondența într-un cerc mai larg, Biblioteca Academiei a luat inițiativa editării unor cataloage de corespondență care cuprind rezumatele scrisorilor și indicațiile bibliografice. S-au publicat pînă în prezent :

Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri, 1957, de Marta Anineanu ; *Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu*, 1959, de Aug. Z. N. Pop ; *Catalogul corespondenței lui Ion Ghica*, 1962, de Nicolae Liu.

Pentru a putea aprecia valoarea acestei colecții este suficient să amintim că se găsesc aici scrisori ale clasicilor literaturii noastre de la începutul secolului al XIX-lea pînă la scriitorii contemporani. Cităm cîteva nume : Gh. Asachi, I. Heliade-Rădulescu, Vasile Alecsandri, M. Eminescu, Ion Ghica, M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, B. P. Hașdeu, C. A. Rosetti, N. Bălcescu, Dim. Bolintineanu, I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, Al. Macedonski, G. Coșbuc, O. Densușianu, B. Delavrancea, G. Topirceanu, L. Rebreanu, T. Arghezi, M. Sadoveanu, Oct. Goga, L. Blaga etc.

O importanță deosebită prezintă corespondența primită de N. Iorga, legată cronologic, în 432 de volume. De asemenea, în colecțiile cabinetului figurează și corespondența unor artiști ca : T. Aman, I. Andreescu, N. Grigorescu, Șt. Luchian, N. Tonitza, G. Enescu, bogata corespondență primită de Ed. Wachmann etc..

Correspondențele străine din colecțiile cabinetului provin din piese achiziționate de la colecționari amatori și din scrisori adresate direct unor literați sau oameni politici români, ca de exemplu : scrisoarea lui Chateaubriand adresată comisului V. Pogor, scrisorile lui Lamartine către revoluționarii români de la 1848, scrisorile lui Prosper Mérimée și Fr. Mistral către Vasile Alecsandri, ale lui G. Proudhon, Jules Michelet, Edgar Quinet, Garibaldi, G. Mazzini sau Léon Gambetta către C. A. Rosetti, ale lui Charles Fourier către Ion Ghica, ale lui Saint Saëns către I. Teodorian, ale lui Ch. Darwin, Edvar Tylor și Haeckel către V. Conta sau ale lui Spencer și Eucken către T. Maiorescu. Din corespondențele străine mai recente, adresate diferitelor personalități ale culturii și științei române, amintim colecția dăruită de academicianul George Oprescu, cu scrisori de la Paul Valery, Thomas Mann, H. G. Wells, Bela Bartok, Albert Einstein, Henri Bergson, Henri Focillon etc., cele 90 de scrisori adresate de Romain Roland lui Panait Istrati, scrisorile Anei de Noailles către Rudy Catargi, scrisorile lui R. M. Rilke, B. Crémieux ș.a. adresate lui Ion Pillat.

Din colecțiile amatorilor merită semnalată colecția Felix Bamberg, cu autografe ale țarului Alexandru I, Napoleon III, Abraham Lincoln, Talleyrand, J. Bem etc..

Printre alte corespondențe ale literaților străini se numără scrisorile lui Voltaire, J. J. Rousseau, V. Hugo, Em. Zola ș.a. iar dintre scrisorile artiștilor renumiți, acelea ale lui R. Wagner, J. Brahms, J. Massenet, Ch. Gounod, P. Puvis de Chavannes, A. Rodin cum și scrisorile marilor interpreți: A. Cortot, J. Thibaud, P. Casals etc.

În literatura noastră, genul memorialistic a fost prea puțin cultivat. Lipsa memoriilor sau a jurnalelor intime este surprinzător de bine suplinită de „epistole”. Epistolieri neîntrecuți ca V. Alecsandri, I. Ghica, A. Odobescu, I. Bălăceanu, M. Kogălniceanu și I. L. Caragiale au evocat în corespondență nu numai viața lor personală, ci au făcut să trăiască o întreagă epocă, subliniind momentele politice și culturale la care au participat, făcând portretele contemporanilor, înregistrând datinile unei lumi trecute. Nici un studiu monografic nu mai poate fi astăzi conceput fără cunoașterea aprofundată a corespondenței personalității respective.

Corespondența politică, cunoscută astăzi numai parțial, este de o valoare netăgăduită. Trebuie remarcat faptul că aceasta nu prezintă întotdeauna o formă oficială, ci am putea spune că sînt mai numeroase cazurile în care corespondența particularilor este aceea care conține marile informații politice și aceasta se explică prin legăturile de rudenie și prietenie ce existau între exponenții vieții noastre politice.

Este suficient să amintim faptul că toată istoria politică a revoluției de la 1848 este în corespondența celor doi prieteni, N. Bălcescu și I. Ghica, toată lupta pentru Unire este în corespondența prietenilor V. Alecsandri, Al. Cuza, M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, I. Ghica, V. Boerescu, Rosetești, Golești etc. Toată viața politico-diplomatică a României dintre anii 1866—1914 este cuprinsă în corespondența particulară a lui I. Bălăceanu, D. A. Sturdza, Al. Beldiman, N. Kretzulescu etc...

În sfîrșit, prin stilul lor, unele scrisori sînt de multe ori mici piese literare de calitate, chiar cînd nu provin de la literați.

Valoarea documentară, estetică și literară a colecției de corespondență a Bibliotecii Academiei a putut fi constatată astăzi din volumele publicate de Editura pentru literatură în colecția *Studii și documente literare*, din unele volume publicate de Institutul de Istorie al Academiei, din volumele de corespondență care apar în edițiile complete ale operelor clasicii literaturii noastre, precum și din utilizarea corespondenței în toate studiile monografice apărute în ultimii ani.

Considerăm că Bibliotecii Academiei îi revine sarcina să publice toată valoroasa corespondență din fondurile sale într-o mare colecție, alcătuită după ultimele metode științifice.

Pînă la realizarea acestui deziderat s-ar putea continua cu publicarea altor cataloage de corespondență, în genul celor arătate mai sus, care s-au bucurat de o largă cercetare.

În prezent, se pregătește publicarea unui indice alfabetic al celor 432 volume de corespondență primită de Nicolae Iorga, legate, după dorința marelui savant, în ordine cronologică. Sistemul cronologic, practic pentru a ilustra global, la un moment dat, activitatea, relațiile, viața intimă a unei personalități, este defectuos însă, deoarece nu favorizează urmărirea relațiilor cu o anumită persoană. Indicele alfabetic proiectat suplinește perfect această lipsă.

Prin organizarea lor actuală, arhivele personale și corespondența aflate în Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România pun la dispoziția cercetătorilor numeroase piese, unele inedite, care corectează, întregesc sau aruncă o nouă lumină în numeroase probleme ale istoriei literare și ale culturii românești în general.

Marta ANINEANU

CABINETUL DE STAMPE — FONDUL NAȚIONAL

Colecțiile Cabinetului de stampe au luat ființă o dată cu Biblioteca Academiei Române. Ele cuprind, astăzi, cele mai importante fonduri de grafică românească și străină din țară însumând, aproximativ, 60 000 de gravuri și 20 000 de desene, precum și o fototecă de mari proporții, în care este reprezentată istoria fotografiei românești și sînt cuprinse numeroase imagini înfățișînd viața poporului român de la jumătatea veacului al XIX-lea pînă în prezent. Împreună cu reproducerea mecanică a documentare, colecțiile noastre cuprind, în total, 220 000 de piese. Vreme îndelungată, ele s-au dezvoltat în legătură cu necesitățile cercetării istorice. Mergînd pe urmele lui Nicolae Bălcescu, autorul celui dintîi studiu asupra portretelor domnilor români, istoricii noștri au sporit, treptat, cunoștințele existente cu privire la iconografia națională și au contribuit la îmbogățirea colecțiilor dăruind sau semnă-lînd Academiei un mare număr de stampe, care au stat la baza tuturor cercetărilor ulterioare în acest domeniu. Importante, în această direcție, sînt numeroasele donații făcute de D. A. Sturdza, începînd din 1874, precum și valoroasele piese provenite de la Alexandru Odobescu și de la eruditul istoric Al. Papiu Ilarian. Un lot însemnat de vechi desene românești, din epoca începuturilor artei noastre moderne, a fost integrat în colecții o dată cu preluarea Bibliotecii Centrale a Statului (1901), care moștenise, la rîndul ei, Biblioteca Colegiului Sf. Sava. La acest fond inițial s-au adăugat achizițiile realizate de Ion Bianu în primele decenii ale secolului nostru. Primii pași spre o dezvoltare mai sistematică a colecțiilor artistice s-au făcut în anii 1939—1941. De la moștenitorii pictorului Carol Popp de Szathmari au fost achiziționate 106 acuarele și desene, prezentate într-o expoziție organizată de prof. G. Oprescu. Printr-o modificare, din 1941, a legii depozitului legal, s-a hotărît ca din gravurile artistice, cu un tiraj ce depășește 30 de exemplare, executate în țară, un exemplar să fie depus la Biblioteca Academiei. Prevederile legii din 1941 nu au putut avea totuși efecte notabile, tirajul gravurilor artistice fiind, în genere, inferior cifrei stabilite.

În forma sa actuală, Cabinetul de stampe este însă o creație a ultimilor cincisprezece ani. Gravura și desenul cu caracter artistic, care în vechiul fond al colecției apăreau numai sporadic, au făcut acum obiectul unor preocupări constante. O cuprinzătoare colecție de gravuri și desene, îmbogățită în ultimii ani prin achiziții sistematice și datorită importantelor donații ale academicienilor G. Oprescu, C. Ionescu-Mihăiești și Mihai Ciucă, oferă cercetătorului posibilitatea de a studia momentele reprezentative și variatele tehnici ale graficii universale. S-au pus bazele unei colecții sistematice de gravuri românești, urmărindu-se stringerea operei complete a artiștilor noștri clasici și formarea unor serii reprezentative și cît mai bogate pentru gravorii de mai mică importanță. Au fost constituite, de asemenea, fonduri importante de desene și acuarele ale mai tuturor artiștilor români de seamă din secolele al XIX-lea și al XX-lea.

Gravura românească. Colecția Cabinetului de stampe oglindește întreaga dezvoltare a gravurii românești moderne, începînd cu sfîrșitul veacului al XVIII-lea. A fost alcătuită o colecție aproape integrală a xilografiilor lucrate de meșterii țărani din Hășdate, 89 gravuri cu variante diferite colorate, între care cea mai veche este o planșă cuprinzînd ilustrații la romanul *Alexandria* (1798). În fondul gravurilor românești din secolul al XIX-lea se păstrează singurul exemplar cunoscut al celui dintîi portret litografiat românesc, un chip al lui *Ștefan cel Mare*, realizat la Viena de Gheorghe Asachi în 1822—1823. De o netăgăduită însemnătate națională și culturală sînt și litografiile executate la Iași din inițiativa lui Gheorghe Asachi: *Ștefan cel Mare în fața cetății Neamțu* (1833), *Testamentul politic al lui Ștefan cel Mare* (1834), *Zina Dochia și Traian* (1839), precum și planșele datorate primilor litografi moldoveni, formați în „clasul de zugrăvitură” al Academiei Mihăilene (Gheorghe Lemeni, Gheorghe Panaiteanu-Bardasare și Alexandru Asachi). Demne de menționat sînt și cele douăsprezece planșe

ale *Albumului Iașilor* (1845), desenate de J. Rey și litografiate de P. Müller. Producția atelierelor litografice din București, începând cu acela al lui George Venrich, aflată aproape în întregime în colecțiile Academiei, permite a se urmări dezvoltarea acestei tehnici în Țara Românească. Numeroasele portrete litografiate de Constantin Lecca prezintă mai degrabă un interes documentar. O mențiune deosebită merită portretele litografiate de Ion Negulici și de Petre Mateescu, autorul planșei înfățișând pe *Generalul Magheru la 1848*. Câteva litografii de Ioan Costandea, artist sibian format la Viena, aparțin aceluiași moment revoluționar: *Gheorghe Bariț*, *Avram Iancu*. De August Strixner, artist vienez refugiat la București în urma revoluției de la 1848, se păstrează o serie de portrete, printre care acela al violonistului *Louis Wiest*. O documentație prețioasă privitoare la costumele, monumentele, priveliștile românești oferă cromolitografiile lui Carol Popp de Szathmari. O colecție aproape completă a litografiilor editate de maiorul D. Pappazoglu ilustrează momente din istoria țării sau evenimente contemporane. Din opera lui Theodor Aman, Cabinetul de stampe posedă 84 de gravuri, în tiraje alese, cu stadii de încercare sau stadii înainte de literă: cinci *Autoportrete*, *Portretul mamei artistului*, *Portretul lui Ion Eliade Rădulescu* (1872), *portretul lui Cezar Bolliac* (1876), precum și cunoscuta efigie a lui *Tudor Vladimirescu* (1879). Dintre operele contemporanilor lui Aman sînt de amintit gravurile în metal și xilografurile lui C. D. Stahi, precum și cele trei plăci ale gravurilor executate în acvaforte de Nicolae Grigorescu. Fondul constituit la Cabinetul de stampe permite a se cunoaște, în toată întinderea sa, creația lui Gabriel Popescu, cel mai de seamă gravor român de la începutul secolului al XX-lea. *Bătălia de la Anghiari* (1914), după Leonardo da Vinci, *Dansul după Carpeaux*, *Plecarea voluntarilor după Rude*, *Portretul sculptorului Falguiere* și *Portretul lui Jean Paul Laurens*, ambele după Rodin, se află în colecții alături de lucrările originale ale artistului: *Portretul soției artistului*, *Bătrînul* (1907) și câteva *Autoportrete*. Se păstrează de asemenea aproape în întregime opera de litograf și de gravor a lui Jean Al. Steriadi, scene de interior, peisaje și mai ales portrete (*Alexandru Macedonski*, *Paul Zarișopol*, *Alfons Castaldi*). Un alt mare gra-

Nicolae Grigorescu : *Barbu Ștefănescu Delavrancea*. Creion conté.

Costache Petrescu : *Constițuția. 1848*. Acuarelă

vor român, Iosif Iser, figurează cu aproape întreaga sa operă, uneori în exemplare unice donate de artist. Deosebit de prețioasă este seria planșelor gravate de Gheorghe Petrașcu, cărora li s-au alăturat și plăcile originale ale unora dintre gravurile marelui pictor. Gravurile lui Simion Sanielevici și ale lui Horațiu Dimitriu, executate în lemn, completează aspectul școlii românești de gravură din această epocă.

Cu aceeași grijă a fost strinsă și opera gravurilor români contemporani, gravuri și litografii de Mariana Petrașcu, Vasile Dobrian, Geta Brătescu, Corina Beiu, Gheorghe Ivancenco, Simion Iuca, Fred Micoș, Elvira Micoș, V. Rusu Cioabanu, Mărcea Olarian, Gheorghe Naum, vederile sibiene gravate de Hans Hermann, xilografii de Gy Szabo Bela și Marcel Olinescu, litografii și monotipuri de R. Iosif.

Desene românești. Colecția de desene românești este și ea de o mare bogăție și varietate. De la începutul secolului al XIX-lea datează desenele zugravului Ion Halepliu, vădind pătrunderea elementului laic în vechea noastră artă religioasă. O interesantă serie de acuarele anonime, înfățișând pe ctitorii bisericilor din Leurdeni, aparține aceleiași epoci. Desenele lui Gheorghe Asachi, datînd mai ales din anii de studii petrecuți de cărturarul moldovean în Italia (1808—1812), miniaturile lui Anton Chladek, între care *Autoportretul*, donat de dr. C. Ionescu-Mihăiești, și portretul scriitorului *Costache Facă*, precum și desenele lui Constantin Lecca oferă un prețios material pentru studiul originilor artei noastre moderne. Din epoca revoluției de la 1848 datează desenele lui Barbu Iscovescu, executate în general în creion, vederi din țară, portrete ale unor contemporani de seamă, ca *Dimitrie Bolintineanu*, *Zinca Golescu*, sau ca acelea ale revoluționarilor ardeleni *Petre Dobra* și *Adam Balint*. Au fost strînse mai multe portrete de Negulici, între care unul în acuarelă, datat Brussa 1849, înfățișînd pe revoluționarul de la 1848 *Niță Magheriu*. Aceluiași moment al artei românești îi aparțin acuarelele lui Costache Petrescu, portrete, costume și cele două compoziții care se bucură de o mare popularitate, înfățișînd un grup de revoluționari de la 1848, intitulat *Constituția*.

Anonim, sec. XIX: *Cocoș*. Xilogravură colorată.

Gheorghe Petrașcu: *Dansatoare*. 1931. Aquaforte.

Gabriel Popescu : *Bătălia de la Anghiari* după Leonardo da Vinci. 1914. Aquaforte și dăltiță.

De o mare însemnătate sînt fondurile de desene ale clasicii picturii românești din secolul al XIX-lea, aproape în întregime constituite după 1950. Acela al lui Theodor Aman (260 acuarele și desene) cuprinde schițe din tinerețe, studii pentru cîteva compoziții importante (*Hora Unirii la Craiova*), notații de călătorie, vederi din locuința artistului, studii de portrete. Cele 362 desene și acuarele de Nicolae Grigorescu aparțin unor epoci de creație variate, începînd cu cîteva desene executate în primii ani petrecuți de artist în Franța (*Pictori desenînd la Barbizon*, 1862), apoi cele datînd din timpul șederii pictorului la Bacău (1874), din vremea războiului pentru independență și din epoca mai tîrzie, cum este portretul lui *Barbu Delavrancea*. Din opera grafică atît de restrînsă a lui Ion Andreescu, Cabinetul de stampe posedă 30 de desene, studii de figuri și îndeosebi peisaje. Aparținînd aceleiași generații, Sava Henția și G. D. Mirea sînt înfățișați prin numeroase opere reprezentative. Cabinetul de stampe posedă o bună parte din acuarelele cunoscute ale lui Ion Georgescu (55 piese), desene și acuarele de Epaminonda Bucevski, studii în cărbune și creion de Octavian Smighelschi. Din opera lui Ștefan Luchian au fost adunate 40 de desene în creion, pasteluri și acuarele printre care desenul cunoscut sub titlul *Meșter lăcătuș* și un *Autoportret* lucrat în acuarelă. 82 de desene și acuarele de Dimitrie Paciurea provin de la familia artistului și din colecția prietenului acestuia, gravorul Gabriel Popescu. Jean Al. Steriadi este prezent prin sute de portrete și caricaturi (*Dr. Ion Cantacuzino, Nicolae Iorga, Henri Focillon, Dr. C. Ionescu-Mihăiești, Theodor Pallady*). Fondul desenelor și al acuarelor lui Gheorghe Petrașcu cuprinde mai multe autoportrete, vederi din țară (*Vălenii de Munte, Tirgoviște, Sighișoara*) și din călătoriile pictorului peste hotare (*St. Malo, Toledo*). Opera de desenator a lui Theodor Pallady a fost strînsă într-o largă măsură la Cabinetul de stampe, începînd cu desenele din tinerețe, pînă la seria de tipuri bucureștene datînd din anii 1944—1948. Opera grafică a unor artiști ca Nicolae Tonitza, Iosif Iser, Ștefan Popescu, Nicolae Dărăscu ocupă un loc important în colecții. Cabinetul de stampe posedă, de asemenea, peisaje în acuarelă sau desen acuatat de Henri Catargi și Lucian Grigorescu, desene de Ion Jalea (printre care unele în creion datînd din vremea primului război mondial), studii de portrete și de ilustrații desenate de Corneliu Baba, Eugen Drăguțescu, Ioan I. Mirea, Octavian Anghelută, Gheorghe Ivancenco precum și de alți artiști contemporani.

Elena NICULESCU

PREOCUPĂRI ACTUALE

Organizarea științifică a producției, raționalizarea muncii, îmbunătățirea folosirii cadrelor și a timpului integral de lucru, creșterea eficienței fiecărei unități în parte și a rețelei în ansamblul său se înscriu ca preocupări de prim ordin și în viața bibliotecilor, preocupări circumscrise sarcinilor majore stabilite de partid atît oamenilor muncii din sfera producției materiale, cît și celor din aparatul administrației de stat și din sectoarele de deservire a populației.

Colectivele marilor biblioteci și centre de documentare analizează critic circuitul de „prelucrare” a cărții, normele de activitate pe procese de lucru (evidență, clasificare, descriere, catalogare, bibliografiere etc.), introduc mijloace mecanizate de înregistrare și regăsire a informațiilor, proiectează mecanizarea unor operații administrative. Unele biblioteci regionale (Timișoara, Iași, Galați) au elaborat instrucțiuni de lucru pe servicii și secții, pe baza regulamentelor de organizare și funcționare intrate în vigoare în anul 1966; biblioteca regională din Ploiești a trecut la experimentarea unor norme de activitate în toate bibliotecile raionale din regiune.

În biblioteci sînt tot mai evidente preocupările pentru calitatea activității, în toate compartimentele acesteia. Se remarcă interesul crescînd al colecti-

velor de bibliotecari pentru realizarea, la nivelul exigențelor actuale, a propagandei cărții, a servirii cititorilor, a organizării activității bibliotecare în ansamblul ei. Aceasta presupune o atitudine critică față de felul în care sînt realizate, în prezent, obiectivele planurilor de muncă și, uneori, chiar o restructurare a lor, astfel încît să devină instrumente de lucru viabile, să constituie jaloane sigure pentru creșterea activității și pentru efectuarea controlului permanent asupra acesteia.

Primele rezultate ale unor măsuri, din categoria celor amintite mai sus, dovedesc faptul că există rezerve apreciable care așteaptă să fie valorificate prin optimizarea organizării muncii, raționalizarea procesului de prelucrare, folosirea eficientă a cadrelor.

Este necesar să se treacă însă dincolo de faza bunelor intenții. Pe baza unei analize științifice a stărilor de lucruri, a cunoașterii posibilităților existente și a rezervelor nevalorificate, se impune găsirea soluțiilor potrivite, realiste, ca și urmărirea introducerii lor în practică cu consecvență, cu hotărîre.

În cele ce urmează, ne propunem să reluăm în discuție cîteva dintre problemele rămase nerezolvate — parțial sau integral — în bibliotecile publice și să subliniem faptul că rezolvarea lor constituie o sarcină de cea mai strîngentă actualitate.

Actuala structură a rețelei nu este imuabilă

În legătură cu realizările obținute în construcția rețelei de biblioteci publice, capabilă să asigure cerințele de lectură ale populației de la orașe și de la sate, s-a scris deseori și lucrurile sînt cunoscute, dar tot așa de cunoscute sînt și neajunsurile care persistă în organizarea și structura acestei rețele.

Este necesar însă să se revină asupra neajunsurilor și, mai ales, să fie rezolvate pentru a putea fi fructificate pe deplin avantajele pe care le oferă o rețea organizată, un sistem de bibliotecă, în raționalizarea unor procese de muncă, în efectuarea centralizată a unor lucrări de tehnică bibliotecară.

Fără altă introducere, să trecem în revistă principalele lipsuri ale organizării rețelei. De mulți ani este semnalată existența unui paralelism inutil, risipitor, în structura rețelei bibliotecilor de masă, atît la orașe, cît și la sate; pe teritorii restrinse funcționează biblioteci de stat alături de cele sindicale din fabrici, instituții, întreprinderi agricole de stat, S.M.T.-uri, împiedicîndu-se una pe alta în constituirea unor colecții reprezentative de publicații, în desfășurarea unei activități permanente cu publicul, risipindu-se baza materială (prevederi bugetare, localuri, mobilier etc.) și disponibilul de cadre salariat sau voluntar. Această are repercusiuni tot atît de negative atunci cînd se pune problema centralizării unor operații biblioteconomice (achiziții, catalogare, evidență) sau a perfecționării profesionale a cadrelor. Pentru înlăturarea acestui neajuns s-au propus multe soluții, dar toate aceste soluții așteaptă să fie analizate de forurile în drept cu hotărîrea de a se trece la acțiune.

Dacă ne referim numai la rețeaua bibliotecilor publice de stat (incontestabil cea mai bine organizată) trebuie să amintim și aici multe stări de lucruri care împiedică perfecționarea sa. Au fost făcute, de pildă, propuneri judicioase, pentru ca bibliotecile publice de stat din București să formeze un organism unitar, mult mai rațional decît cel existent, cu urmări dintre cele mai eficiente de raționalizare a muncii, dar Comitetul de cultură și artă al orașului București întîrzie de ani de zile să studieze cu seriozitate aceste propuneri. Și sistemul bibliotecilor filiale din marile orașe ale țării este departe de a fi reglementat, ca de altfel și situația bibliotecilor filiale din satele componente comunelor rurale. Biblio-

tecile școlilor generale care se adresează tuturor copiilor și adolescenților pînă la vîrsta de 15 ani, avînd prin aceasta un caracter public, lucrează în paralel cu bibliotecile publice (fie că acestea au secții de copii, fie că nu au dar împrumută cărți aceluiași copii).

Este necesar ca, mai ales la comitetele executive ale sfaturilor populare și la comitetele de cultură și artă, să cîștige teren ideea potrivit căreia rețeaua bibliotecilor publice este un organism care, valabil pe coordonatele sale generale, necesită — de la o etapă la alta — îmbunătățiri, revizuirii, astfel încît să corespundă, în mai mare măsură, cerințelor culturale ale populației. Toate aceste aspecte, care țin de mai buna structurare a rețelei, au o mare importanță în abordarea altor probleme referitoare la organizarea științifică a activității bibliotecilor. Simultan cu rezolvarea lor — în multe cazuri independent de această rezolvare — se poate trece la măsuri pe care chiar actuala organizare a bibliotecilor publice o permite pe deplin.

Sistemul centralizat de achiziții să nu rămînă un simplu deziderat

Dirijarea achizițiilor de publicații din centrele regionale, unde funcționează de altfel și colecturile bibliotecilor, este desigur o idee justă, perfect integrată unor preocupări de organizare științifică a activității bibliotecilor. Așa cum este însă aplicată în practică acum, această idee este departe de a fi valorificată, din mai multe pricini, printre care:

- modul defectuos de întocmire a precomenzilor (acestea se fac acum pe un material de prospectare, extrem de labil și de aproximativ);

- slaba antrenare (citeodată excluderea totală) a bibliotecarilor din bibliotecile mici (comunale, orășenești, sindicale) la acțiunea de stabilire a necesarului de carte;

- menținerea colecturilor în forma în care au fost înființate (cu același regim de lucru) în urmă cu 17 ani de zile; aceasta înseamnă că bibliotecarii sînt obligați să achiziționeze cărți fără a fi informați în mod obiectiv și competent asupra valorii, conținutului și prețului acestora iar, pe de altă parte, colecturile nu sînt obligate să livreze toate cărțile precomandate;

- existența multor greutăți în ceea ce privește accesul bibliotecilor la producția editorială care nu intră în circuitul obișnuit de vînzare a cărții

(producția acelor edituri sau centre care nu intră în sistemul C.S.C.A. și care reprezintă, de obicei, 40—50% din volumul tipăriturilor).

Și în privința reglementării achizițiilor, a realizării unui sistem centralizat viabil, s-au făcut propuneri îndrăznețe (în regiunea Cluj a și fost experimentat un alt sistem). Totuși, nu au fost luate măsuri radicale care să determine ca sistemul centralizat de achiziții să devină o realitate.

Nici în domeniul prelucrării centralizate nu s-a făcut totul

Clasificarea publicațiilor și redactarea fișelor pentru cataloage sînt — prin volumul de muncă și prin calificarea pe care o presupun — operațiile care costă cel mai scump în procesul de prelucrare a colecțiilor din biblioteci. Efectuarea lor centralizată duce la mari economii de forță de muncă, precum și la asigurarea unui nivel științific, a unei calități, indiscutabil, superioare. În acest domeniu, în bibliotecile noastre sînt rezultate meritorii, subliniate de specialiști din țară și de peste hotare. Ceea ce s-a realizat pînă acum prin centrul de catalogare de la Biblioteca Centrală de Stat — care are printre abonații săi aproximativ 1500 de biblioteci — necesită însă perfecționări, în sensul de a urgenta intrarea în bibliotecă a fișelor tipărite și de a evita, într-o mai mare proporție, pierderile de fișe rămase neutilizabile din cauză că publicațiile care le corespund nu au fost achiziționate.

Prelucrarea centralizată a publicațiilor destinate bibliotecilor — sau cel puțin a unei părți a acestora — nu înseamnă însă numai catalogarea. Se știe că în multe țări din Europa, întreprinderi specializate efectuează o dată cu achiziția centralizată a cărților pentru biblioteci și o serie de lucrări din procesul de prelucrare, economisind timpul bibliotecarilor, prelungind viața cărților, dînd un aspect mai îngrijit și mai atractiv colecțiilor. Aceste întreprinderi leagă publicațiile, le adaugă foi de termene, buzunărașe și fișa cărții (în unele locuri, se adaugă acum și fișele de catalog) realizînd implicit o mare economie de efort, de materiale și de bani. Poate că, în legătură cu o astfel de inițiativă, ar trebui reconsiderate sarcinile Fondului de Stat al Cărții.

Coordonarea activității bibliografice este o necesitate

La fel de vechi ca și cele amintite mai sus, acest deziderat poate fi însă transpus în practică fără nici un fel de cheltuieli bănești suplimentare. Bibliotecile regionale, cele raionale, o serie de biblioteci științifice elaborează indici, liste bibliografice și diferite lucrări de propagandă a cărții. Dar fiecare dintre aceste instituții lucrează pe cont propriu, fără un plan de perspectivă și fără cunoașterea preocupărilor bibliografice ale altor colective. De multe ori, această activitate nu este corelată nici măcar pe plan regional, ceea ce duce la o mare risipă de energie, la apariția paralelă a unor lucrări care, de multe ori, au un nivel îndoielnic, din pricina timpului scurt de elaborare și a faptului că forțele care le întocmesc sînt dispersate.

Credem că serviciile de specialitate (inclusiv serviciul metodic din Biblioteca Centrală de Stat) trebuie să treacă hotărît în viitor la coordonarea activității bibliografice a bibliotecilor publice sau a altor biblioteci care editează bibliografii în folosul acestora, reluînd o preocupare mai veche în forme mai organizate. Se vor putea asigura astfel și condiții superioare de editare, cu atît mai necesare cu cît în momentul de față apar unele lucrări în condiții editoriale și tipografice sub cel mai elementar nivel. Aceasta este singura modalitate care să faciliteze și cooperarea bibliotecilor în elaborarea unor bibliografii de mai largă respirație și de interes pentru activitatea de informare, de propagandă a cărții și de cercetare, generalizînd mai larg ceea ce s-a înfiripat la Iași, la Timișoara sau la București pe linia colaborării bibliografice interbibliotecare.

Nu ne este indiferent „costul” activității bibliotecare

Ca orice altă muncă socială, activitatea bibliotecară trebuie considerată din punctul de vedere al eficacității, al randamentului, care nu înseamnă numai aportul bibliotecilor la realizarea scopurilor educative. Poate că folosirea unor noțiuni ca „productivitate”, „preț de-cost” este improprie într-un domeniu în care nu se produc bunuri materiale. Dar nu acest lucru este important, ci faptul că nu poate să ne fie indiferentă cantitatea de muncă so-

cială folosită, în ansamblul rețelei de biblioteci, ca și în fiecare bibliotecă în parte.

Raționalizarea urmărește tocmai introducerea principiului economicității în organizarea muncii bibliotecare, pentru a asigura randamentul sporit al acesteia în realizarea scopurilor educative ale bibliotecii la un nivel calitativ superior.

În literatura de specialitate apărută în ultimele două decenii se oglindește o preocupare din ce în ce mai intensă pentru raționalizare. Preocupările în această direcție urmăresc simplificarea organizării administrării bibliotecilor, eliminarea tuturor lucrărilor inutile și a operațiilor care, în raport cu utilitatea lor, cer o cheltuială prea mare de timp. Printre acestea, pot fi amintite:

— centralizarea anumitor operații care se repetă în formă identică în numeroase unități;

— stabilirea unor norme de randament în toate domeniile de tehnică și de administrație a bibliotecilor;

— standardizarea anumitor procese de muncă și a mijloacelor auxiliare de muncă; folosirea materialelor tipizate ori unde este posibil acest lucru;

— introducerea mijloacelor mecanizate în orice loc unde folosirea lor e rentabilă; pentru început, cel puțin introducerea unei aparaturii minime, (mașini de scris, aparate de multiplicat) în bibliotecile de mărime mijlocie.

Despre raționalizarea rețelei de biblioteci s-a vorbit mai sus. Să vedem, în continuare, ce posibilități de raționalizare există la nivelul unităților.

O primă sarcină este aceea a delimitării mai exacte a diferitelor funcții în munca de bibliotecă și specializarea lucrătorilor. Regulamentele bibliotecilor regionale și raionale stabilesc atribuțiile serviciilor și secțiilor. Definirea strictă a sarcinilor pentru fiecare lucrător urma să se facă pe baza instrucțiunilor de serviciu elaborate în urma studierii proceselor de muncă, a timpului afectat pentru diferite operații. Aceasta ar fi permis *normarea* muncii, fără de care nu este posibilă o planificare științifică, dar nici controlul activității sau aprecierea randamentului fiecărui lucrător.

În biblioteci științifice și în unele biblioteci regionale se aplică unele norme experimentale (mai ales în procesul organizării și prelucrării fondului), stabilite pe baza aprecierii rezultatelor obținute în decursul anilor. Dar aceste norme (chiar dacă au fost uneori comparate cu normele obținute în alte uni-

tăți din țară) n-au făcut decît să fixeze un randament anterior obținut și n-au dus la îmbunătățirea metodelor de muncă deoarece nu se bazau pe examinarea acestora.

A venit timpul să se treacă la stabilirea unor norme analitice de timp și de muncă în diferite tipuri de biblioteci în privința organizării, prelucrării, întreținerii colecțiilor, a muncii bibliografice și a celei administrative. Se vor descoperi atunci importante rezerve de timp, de forță de muncă, pentru organizarea unei activități educative și de informare de calitate și pentru crearea instrumentelor necesare acestei activități.

Ce se întimplă însă în bibliotecile comunale, unde ansamblul operațiilor se rezolvă de către un singur lucrător? În lipsa unui regulament de funcționare adus la zi, în condițiile în care minimul de tehnică de bibliotecă este o raritate bibliofilă la sate, sarcinile bibliotecarilor comunali sînt vag definite.

Pentru aprecierea activității bibliotecarilor se cunoaște un criteriu și anume — realizarea indicilor de activitate. Dar nu există criterii bine stabilite pentru analiza folosirii timpului de muncă și a randamentului activității. Neglijarea sarcinilor privind organizarea, prelucrarea, întreținerea colecțiilor și administrarea recuperării cărților este adesea trecută cu vederea dacă „indicele de activitate se realizează”, iar lipsurile în munca cu cititorii, în organizarea bibliotecii, se scuză și se explică prin multiplele preocupări în organizarea cataloagelor veșnic „în curs de organizare” și prin nenumăratele sarcini „obștești” extrabibliotecare.

Desigur, este mai greu să se normeze activitatea cu cititorii. Se poate aprecia însă cît ocupă aceasta din cele 8 ore de muncă și cît timp rămîne pentru rezolvarea sarcinilor de bibliotecă și administrație care, la rîndul lor, pot și trebuie să fie normate. Definirea mai strictă a obligațiilor ce revin bibliotecarilor în toate compartimentele muncii de bibliotecă și stabilirea timpului necesar pentru rezolvarea fiecărei sarcini profesionale în parte ar reprezenta o bază științifică pentru efectuarea controlului activității bibliotecilor și un criteriu real pentru aprecierea randamentului lucrătorilor.

Dacă judecăm munca bibliotecară sub aspectul eficienței economice, trebuie să admitem principiul, potrivit căruia nu trebuie executată nici o ope-

rație a cărei valoare și ale cărei rosturi nu pot fi justificate. Ori, ce justificare au, de pildă (din punctul de vedere al rentabilității unei biblioteci), nenumăratele acte de gestiune, bordourii de predare, rapoarte și dări de seamă, lunare și trimestriale, sau unele rubrici ale registrului de mișcare a fondului (care, în bibliotecile mici, nu se completează niciodată).

A venit timpul să fie puse de acord normele de tehnică de bibliotecă, de gestiune și de administrație a bibliotecilor, cu cerințele raționalizării și să fie introduse forme și metode moderne care au fost verificate în practica internațională.

Standardizarea reprezintă unul dintre mijloacele importante de raționalizare. Folosirea standardelor permite executarea, în condiții asemănătoare, după criterii identice, a unor operații care se repetă pe scară largă. În afară de aceasta, în activitatea bibliotecară, standardizarea e impusă de cerințele cooperării între biblioteci. Teoretic, toate operațiile de tehnică de bibliotecă sînt standardizabile și o bună parte din ele sînt și standardizate (regulile de catalogare, de clasificare, de așezare a fondurilor, de administrare a împrumuturilor etc.). Cu toate acestea, o parte importantă a formularelor necesare operațiilor de tehnică de bibliotecă nu este tipizată și nu se editează central (formulare pentru aviza-

rea cititorilor, pentru împrumutul interbibliotecar, pentru cereri de informare bibliografică, foi de termene, fișe divizionare etc.). Acestea se întocmesc adeseori cu mijloace rudimentare în diferite unități. În aceleași condiții sînt realizate și unele mijloace auxiliare de muncă: despărțitoare de raft, inscripții de raft, ștampile de termene sau utilajul pentru întreținerea cărților. Producerea lor de către o instituție specializată — așa cum se produc materialele didactice — și comercializarea lor prin colectură ar constitui o serioasă economie de muncă pe scara întregului sistem de biblioteci.

Justa alegere, calificarea și perfecționarea în specialitate a personalului de bibliotecă sînt condiții de bază ale oricărei organizări științifice a muncii.

Deosebirile între nivelul de activitate al diferitelor biblioteci reprezintă și măsoară diferențele între nivelul de calificare al bibliotecarilor, atașamentul și conștiințiozitatea lor profesională. Ce prejudiciu reprezintă, din punct de vedere economic, bibliotecarii necalificați și cît costă pe ansamblul unor rețele de biblioteci fluctuația de cadre sînt probleme pe care le vom analiza în numărul următor al revistei.

Beatrice ARION

Atanase LUPU

BIBLIOTECARI!

reînnoiți, din timp,

abonamentele

pentru anul 1968

la REVISTA BIBLIOTECILOR

BIBLIOTECA REGIONALĂ BRAȘOV ÎNTR-UN NOU SEDIU

În primele luni ale acestui an, iubitorii de lectură din orașul Brașov, ca și lucrătorii chemați să le satisfacă cerințele în acest domeniu, au trăit un eveniment important: Biblioteca regională s-a mutat într-un local nou, mai încăpător, situat într-unul din cele mai pitorești locuri ale orașului de sub Tîmpa.

Clădirea se ridică impunătoare la poalele împădurite ale dealului Warthe, bucurîndu-se de o perspectivă largă asupra frumosului bulevard Gheorghe Gheorghiu-Dej și a parcului din centrul orașului.

La începuturile ei, biblioteca a primit numele profesorului brașovean dr. Alexandru Bogdan, fratele cunoscutului slavist Ioan Bogdan; în timpul primului război mondial, înainte de a pleca pe front, dr. Alexandru Bogdan își exprimase dorința ca, în cazul în care își va pierde viața, biblioteca lui personală să constituie embrionul unei biblioteci publice la Brașov.

Dr. Alexandru Bogdan a căzut în Galiția în anul 1914.

Ajuns președinte al despărțămîntului ASTRA din Brașov, Axente Banciu îndeplinește dorința defunctului, punînd, în anul 1926, bazele unei biblioteci publice.

Pînă nu de mult, activitatea acestei instituții s-a desfășurat în localul care aparținuse altădată filialei ASTRA din Brașov. Clădirea menționată a fost acordată integral ASTREI brașovene în anul 1938, în urma insistenței unor cărturari care desfășurau o activitate rodnică în cadrul acestei filiale. În rîndul acestora, un loc de frunte a ocupat prof. Ion Colan, care a condus biblioteca vreme îndelungată cu grijă și dragoste, străduindu-se cu mult zel să o îmbogățească și să o pună în valoare.

Constituită la început din numai 1 235 de volume, biblioteca brașoveană și-a sporit necontenit fondurile, ajungînd pînă în anul 1938 la peste 20 000 de publicații.

Cărțile și revistele moștenite de la filiala ASTRA alcătuiesc, de fapt, nucleul fondului de carte veche de care dispune astăzi Biblioteca regională din Brașov.

După 1938, fondul de cărți a continuat să se îmbogățească, cunoscînd o creștere rapidă în anii construcției socialiste. În momentul de față, biblioteca dispune de peste 300 500 de publicații, iar acestui număr i se adaugă anual, prin achizițiile curente ale instituției, în medie 12 000 — 13 000 de cărți, periodice, albume, partituri, discuri muzicale etc.

În aceste condiții, vechiul local al bibliotecii regionale devenise cu desăvîrșire necorespunzător. Lipsa spațiului necesar ne obliga la dispersări de fonduri de cărți în diferite părți ale orașului, fapt care provoca serioase dificultăți în îndeplinirea sarcinilor multiple ce reveneau colectivului instituției noastre.

Această stare de lucruri a constituit o preocupare permanentă a organelor regionale de partid și de stat, care au contribuit, printr-un ajutor substanțial și eficace, la rezolvarea acestor probleme.

În cadrul noului local, ne-am orientat spre deschiderea cît mai grabnică a celor mai importante secții pentru public: sala de lectură, secția de imprimat, secția colecții speciale, secția pentru copii.

Sălile de lectură, amplasate la parter, ocupă trei încăperi: o sală mare cu 72 de locuri, o sală mică cu 10 locuri și o a treia sală prin care se face servirea cititorilor cu cărți și unde pot

fi consultate periodicele din ultimii doi ani; revistele mai vechi, solicitate de cititori, sînt aduse din depozitul general de periodice al bibliotecii, aflat la demisol.

La același nivel al clădirii funcționează și secția de împrumut, constituită dintr-o sală centrală, cu acces liber al cititorilor la rafturile cu publicații; la dreapta și la stînga acesteia au fost organizate două depozite anexă, cuprinzînd cărțile de largă circulație. În afara depozitelor de carte curentă, secția mai dispune și de un depozit separat de dublete, situat la demisolul clădirii, unde se păstrează publicațiile mai puțin solicitate de cititori. În toate depozitele aferente secției împrumut, cărțile sînt așezate în ordine sistematic-alfabetică.

Deocamdată, în mod temporar, spațiul rezervat raftului cu acces liber al cititorilor a fost micșorat față de cel deținut în localul anterior; prin organizarea celor două depozite laterale însă, se diminuează acest neajuns, asigurîndu-se operativitatea servirii cititorilor cu cărțile dorite și improspătarea la timp util a colecțiilor de cărți expuse.

În curs de dezvoltare și amenajare, secția colecții speciale, amplasată la parter, dispune de un bogat fond de carte veche, publicații muzicale, de artă etc., continuîndu-și achizițiile potrivit prevederilor Regulamentului de organizare a bibliotecilor regionale.

Secției pentru copii i-a fost repartizat la etaj un spațiu format dintr-o sală de lectură cu 50 de locuri, unde se face și împrumutul, și un depozit în care, cu excepția unicateilor, sînt păstrate toate cărțile și publicațiile periodice pentru copii. Sala de lectură a fost utilată cu mobilier nou, adecvat. Desigur, faptul că secția pentru copii este amplasată la etaj constituie o oarecare abatere de la obișnuitul circuit al cititorilor într-o bibliotecă; s-a optat însă pentru această soluție deoarece încăperile destinate servirii micilor cititori sînt largi și luminoase.

Spre deosebire de situația din trecut, cînd depozitele bibliotecii erau organizate în apropierea fiecărei secții, în condițiile create după mutarea instituției, am trecut la organizarea depozitului general al bibliotecii într-un spațiu de cca 300 mp., situat la demisolul clădirii. Cu acest prilej a fost constituit un depozit separat de periodice.

În prezent, în cadrul depozitului general se desfășoară în continuare lucrările de cotare și așezare a cărților după format, muncă dificilă și de mari proporții, implicînd serioase

intervenții în cataloagele bibliotecii, dar care va duce la o mare economie de spațiu.

Înălțimea demisolului nu a permis împărțirea lui în două nivele; de aceea, pentru a cîștiga spațiu de depozitare, am fost nevoiți a păstra vechile rafturi înalte cu scări mobile.

Pentru a înlesni circulația cărții de la demisol la parter și etaj, se preconizează construcția, în cel mai scurt timp, a unui lift de cărți între depozitul general și sala cataloagelor, în vecinătatea sălii de împrumut și a sălii de lectură.

În holul de intrare al bibliotecii se va amenaja o expoziție permanentă de publicații pe diferite teme, reinnoită la intervale regulate de timp.

Serviciile de prelucrare a fondurilor și de organizare a cataloagelor, ca și serviciul bibliografic cu punctul de informare sînt amplasate la parter, în apropierea sălii cataloagelor și a circuitului cititorilor. Pentru serviciul metodic și administrația bibliotecii au fost rezervate birourile de la etajul clădirii.

În sediul instituției există și o sală mare pentru conferințe, în cadrul căreia se desfășoară și acțiunile publice de popularizare a cărții pe care le organizează biblioteca.

Amenajarea noului local al bibliotecii regionale a actualizat și unele probleme privind necesitatea acoperirii cerințelor de lectură ale populației de pe întreg teritoriul orașului.

Prin amplasarea lui actuală, sediul central al Bibliotecii regionale Brașov poate acoperi doar cererile de carte ale populației ce locuiește în cartierele centrale ale orașului. Ținînd seama însă că peisajul urban al orașului Brașov s-a dezvoltat impetuos în ultimele decenii, prin apariția de noi mari cartiere (cartierele „Steagul roșu” și „Tractorul” sînt locuite de peste 50 000 de oameni ai muncii, de exemplu), se simte în mod deosebit necesitatea funcționării, în anumite părți ale orașului, a unor filiale înzestrate cu fonduri corespunzătoare de cărți și periodice. Experiența, dobîndită în cursul activității celor două biblioteci filiale existente pînă acum, ne arată că extinderea rețelei în toate cartierele orașului constituie mijlocul cel mai eficient de răspîndire a cărții în condițiile oferite de orașele mari. După aprecierile noastre, ar fi necesară o filială cu doi bibliotecari salariați într-o zonă cu o populație de 15 000 — 20 000 de locuitori, situată la peste 3 km distanță de sediul central al bibliotecii regionale.

Aceste filiale, dotate în mod cores-

Depozitul bibliotecii.

BIBLIOTECA TEHNICĂ ȘI DOCUMENTAREA LA I.I.S. „FLACĂRA ROȘIE”

Dezvoltarea continuă și susținută a tuturor ramurilor de producție este strâns legată de operativitatea cu care sînt asimilate toate cuceririle științei și tehnicii, noi metode de producție, noi tehnologii de fabricație și tipuri de utilaje. Deși în unele ramuri ale industriei pielăriei și încălțămintei „empiricul” continuă să aibă un rol aproape preponderent, iar teoriile și studiile științifice nu-și găsesc decît o aplicabilitate limitată, totuși, în condițiile actuale, este aproape cu neputință să se realizeze vreun progres fără un contact permanent cu literatura de specialitate și folosirea ei în rezolvarea problemelor tehnice. Dezvoltarea întreprinderii noastre a urmat în mod firesc drumul progresului tehnic. Utilarea unor secții cu linii tehnologice de mare productivitate, introducerea unor mașini perfecționate, adaptarea de noi tehnologii de fabricație s-au făcut în urma consultării literaturii de specialitate (cărți, reviste, prospecte etc.) și a sintetizării rezultatelor tehnice obținute de industria pielărie-încălțămintă pe plan mondial. În acest sens, un rol deosebit revine bibliotecii tehnice și biroului de documentare care funcționează în cadrul cabinetului tehnic.

Fondul de publicații al bibliotecii noastre este destul de mic în comparație cu solicitările de material documentar pentru nevoile producției (dispunem de un număr de 3800 de volume de cărți tehnice și sîntem abonați la 42 de reviste de specialitate). Cu toate acestea, datorită colaborării cu alte biblioteci care posedă colecții mai bogate (biblioteca Institutului de pielărie, cauciuc, mase plastice, biblioteca Ministerului Industriei Ușoare, biblioteca I.C.D.T., Biblioteca Centrală

punzător și cu publicații pentru copii, ar putea constitui, în același timp, permanente puncte de atracție și pentru micii cititori, care ar fi astfel scutiți de a mai face drumuri lungi pînă la secția pentru copii din sediul central al bibliotecii regionale.

În acțiunea de organizare a fondurilor de cărți și, în general, a întregii activități din cadrul instituției, ne străduim să punem în aplicare elementele noi care se afirmă în biblioteconomie pe plan național și internațional, ținînd seama, în același timp, de experiența dobîndită în decursul propriei noastre activități, ca și de condițiile locale existente.

Apreciem că noua concepție care a stat la temeiul reorganizării activității în Biblioteca regională Brașov asigură premisele necesare dezvoltării acestei instituții pe un făgaș științific, în concordanță cu cerințele actuale din acest domeniu.

Acordarea unui spațiu nou, impunător Bibliotecii regionale Brașov constituie un eveniment de seamă în viața acestei importante instituții de cultură, deschizînd, prin amenajările efectuate pînă acum, dar mai ales prin cele care se vor întreprinde în viitor, perspective trainice pentru dezvoltarea continuă a activității ei.

ILIE MORUȘ

director al Bibliotecii regionale Brașov

de Stat) am putut să selectăm publicațiile adecvate specificului întreprinderii noastre și să procurăm cadrelor tehnice și economice noutățile apărute în domeniul lor de specialitate.

Metodele folosite de Cabinetul tehnic al Întreprinderii „Flacăra Roșie” decurg dintr-un principiu pe care l-am situat la baza întregii activități de documentare și propagandă tehnică și pe care l-am urmărit cu cea mai mare insistență: legătura directă, promptă și continuă cu nevoile întreprinderii pentru rezolvarea problemelor de producție, introducerea tehnicii noi și a metodelor avansate. Acest principiu a fost aplicat în raport cu toate categoriile de muncitori, tehnicieni, ingineri și economiști și s-a referit la toate subunitățile întreprinderii: ateliere, secții de coordonare etc.

Munca de documentare și propagandă tehnică se desfășoară după un plan ale cărui capite se stabilesc încă din luna noiembrie a anului anterior, ținându-se cont de prevederile Planul Tehnic, Planul M.T.O., Planul tematic de inovații al întreprinderii și al forului tutelar, cit și de părerile celor interesați: șefii secțiilor de producție și coordonare, inginerii șefi și toți inginerii și economiștii, membri ai lectoratului tehnic și ai colectivului de conferențieri. Activitatea bibliotecii tehnice se integrează organic în planul de muncă al biroului de documentare de pe lângă cabinetul tehnic și este subordonată sarcinilor generale care revin întreprinderii. Spre a permite o adaptabilitate cât mai mare a activității de documentare și propagandă tehnică la diversele situații survenite în producție pe parcursul anului, este important ca planul menționat să nu fie prea rigid, să permită modificări și completări în funcție de cerințele noi apărute în producție. Această adaptabilitate decurge din însuși specificul întreprinderii a cărei producție trebuie să satisfacă cerințele și gusturile consumatorilor, să concorde cu linia modei produselor de marochinărie și încălțăminte din fiecare sezon. Consumatorii produselor noastre sînt la curent cu moda, de care iau cunoștință prin mijlocirea cinematografului, a televiziunii sau a presei. Pretențiile și exigențele lor se afirmă prin cererea pentru anumite produse și modele. Biblioteca tehnică trebuie să asigure publicații care să cuprindă indicații utile pentru creșterea de modele și, totodată, pentru sta-

bilirea noilor procese tehnologice impuse de introducerea în producție a unor noi semifabricate. În acest fel, nu se limitează numai la achiziționarea și distribuirea cărților ci contribuie activ la rezolvarea problemelor de producție. Așa, de pildă, introducerea finisajului semi-anilin și crearea unui nou sortiment de piele „nubuc bicolor presat-softină” sînt o urmare a încunoștințării de către biroul de documentare și biblioteca tehnică a factorilor interesați din întreprindere despre aceste metode semnalate în literatura de specialitate.

În planul de documentare tehnică se înscriu traduceri din literatura de specialitate (din cinci limbi), cercetări bibliografice, referate documentare și buletinul de informare tehnică cu apariție trimestrială. La elaborarea documentării, avem în vedere folosirea la maximum a materialului provenit de la I.C.D.T., Ministerul Industriei Ușoare și alte instituții.

Un rol important în informarea tehnică din întreprinderea noastră îl are Lectoratul tehnic, care se ține lunar și a cărui activitate se desfășoară pe specialități: tăbăcărie, confecții încălțăminte, confecții marochinărie și articole tehnice, probleme economice. La aceste lectorate au fost atrași maiștri, tehnicieni, ingineri și economiști din întreprindere, iar în cadrul ședințelor de lucru care se țin lunar, lectorul face o prezentare a principalelor probleme tratate de literatura de specialitate. Aceste probleme sînt discutate și comentate și se studiază posibilitatea de a fi rezolvate și în întreprindere. Materialul necesar este pus la dispoziția lectorului de către biblioteca tehnică. În urma cererilor care survin, materialele sînt traduse în rezumat sau în extenso de către documentalist sau colectivul de traducători.

Crearea în întreprindere a unui colectiv de traducători, format din 12 cadre de specialitate, s-a impus datorită cererilor mereu crescînde de traducere a diferitelor lucrări din literatura tehnică din străinătate. Serviciile unor cooperative sau ale sectorului de traduceri al I.C.D.T. s-au dovedit a fi ineficace și neoperative întrucît perioada de efectuare a traducerilor depășește de multe ori termenul la care ele mai pot fi utile. Aportul colectivului de traducători este substanțial și operativ. Traducerile se îndosăresc și apoi se întocmesc fișe care sînt păstrate într-un fișier special „de

documentare". Traducerilor tehnice li se aplică un regim analog cu acela al broșurilor sau al revistelor care se află în patrimoniul bibliotecii tehnice.

Cercetările bibliografice din literatura de specialitate existentă în biblioteca întreprinderii sau din alte surse se realizează pentru temele incluse în planul de documentare sau la cerere. Pe măsură ce se acumulează date, ca urmare a cercetării literaturii de specialitate, acestea sînt comunicate celor interesați. Pe baza cercetărilor bibliografice se elaborează, la cerere, referate în care se includ materialele documentare cît mai complete. Cantitatea și extensia materialului cules se stabilește prin acord cu solicitatorul respectiv.

Biroul de documentare editează, trimestrial, un buletin de informare tehnică în paginile căruia sînt cuprinse informații asupra lucrărilor de specialitate apărute, altele decît cele cuprinse în *Caietele selective* editate de I.C.D.T. Materialul este grupat pe capitole, care corespund diverselor sectoare ale întreprinderii: finisaj, pielărie-încălțăminte, tăbăcărie minerală, tăbăcărie vegetală, probleme ale atelierelor umede, organizarea științifică a producției, modă.

Editarea de către biroul de documentare a buletinului de informare tehnică este mult îngreuiată de lipsa mijloacelor proprii de imprimare și multiplicare, din care cauză apare uneori cu întârziere. Întrucît sîntem nevoiți să edităm un număr mic de exemplare, nu ne putem permite să facem schimburi cu astfel de buletine cu celelalte unități de documentare.

În diferitele întreprinderi din sectorul „pielărie-încălțăminte“ munca de documentare nu se desfășoară după un plan bine stabilit, din care cauză se ivesc paralelisme și suprapuneri ce duc la o irosire inutilă a timpului unor cadre cu înaltă calificare. Înființarea unui centru de documentare pe ramură, care să coordoneze toate eforturile solitare ce se fac în acest domeniu în fiecare întreprindere, ar permite crearea unui sistem eficient de cooperare între bibliotecile tehnice din diferite întreprinderi. Un astfel de sistem, care să cuprindă în cadrul unei rețele unitățile de documentare și bibliotecile tehnice dintr-o ramură economică, ar avea ca efect soluționarea multor probleme mari ale informării și documentării. Ideea constituirii în

rețele a bibliotecilor tehnice a fost conțurată și în alte articole¹⁾.

Existența unui centru de documentare pe ramură se impune cu atît mai mult cu cît fondul de reviste și cărți tehnice din literatura de specialitate, care e pus la dispoziția întreprinderilor, este foarte redus. Astfel, întreprinderea noastră este abonată la numai 10 publicații străine de specialitate și primește numai 1—2 cărți tehnice străine pe an, număr mult prea redus pentru satisfacerea cerințelor actuale de dezvoltare a tehnicii și a producției. În plus, aceste publicații sînt repartizate de către M.I.U. întreprinderilor în subordine fără o consultare prealabilă a acestora. Unele reviste și cărți trimise bibliotecii întreprinderii nu sînt întotdeauna cele mai indicate, iar altele, absolut necesare, nu sînt procurate. După părerea noastră, repartizarea literaturii de specialitate la bibliotecile tehnice trebuie să se facă pe baza analizei necesităților producției și a nevoilor de documentare care decurg din aceasta. Se va evita, astfel, blocarea unor importante lucrări de specialitate în locurile unde nu sînt necesare.

Întrucît lipsește un sistem de informare despre literatura de specialitate repartizată de către M.I.U., biblioteca tehnică dintr-o întreprindere nu poate cunoaște ce materiale au intrat în bibliotecile din celelalte întreprinderi. Existența unui centru de documentare pe ramură ar permite editarea unui buletin de informare prin care fiecare bibliotecă tehnică să ia cunoștință de titlurile intrate în alte întreprinderi din cadrul ramurii. Acest centru va putea să furnizeze informații despre cercetările bibliografice realizate de unitățile respective din întreprindere, ceea ce ar fi util pentru desfășurarea la nivelul cerințelor actuale a muncii de documentare din sectorul pielărie-încălțăminte.

O altă problemă care se impune a fi grabnic rezolvată este aceea a liberului acces la materialele documentare existente în bibliotecile tehnice din sectorul nostru. Este o anomalie faptul

¹⁾ Vezi: C. Fostiropol și E. Adler. *Unele probleme ale bibliotecilor tehnice*. În: *Probleme actuale în munca de documentare*, vol. 2, Buc., 1966, p. 17; E. Ardeleanu. *Informarea în sprijinul eficacității economice*. În: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 5, mai 1967, p. 260.

că literatura de specialitate dintr-o întreprindere este accesibilă, mai ales, lucrătorilor din acea unitate și în mai mică măsură celor din alte întreprinderi. Ne referim la posibilitățile de consultare a materialelor în bibliotecă și la posibilitățile de împrumut. De pildă, programul de funcționare a bibliotecilor de specialitate din M.I.U. și I.C.P.C.M.P. coincide cu orele de program ale întreprinderii noastre. Nu putem pretinde cadrelor tehnice să plece în timpul orelor de producție pentru a consulta materialele de care au nevoie. De multe ori, membrii colectivului de traducători sînt puși în situația de a nu realiza materialele propuse, deoarece nu pot intra în posesia publicației de care au nevoie. Înlăturarea acestor anomalii depinde în mare măsură de organizarea împrumutului interbibliotecar. Și în această privință, ca și în altele, existența unui centru de documentare pe ramură ar fi binevenită.

Teodor BUȘNIȚĂ
economist

Georgeta CALOTESCU
bibliotecară

Biblioteca raională Arad a început să fie vizitată de tot mai mulți cercetători care se interesează de bibliografia locală. Putem afirma, fără exagerare, că peste un sfert din materialul servit în sala de lectură face parte din categoria tipăriturilor locale sau de interes local.

Spre satisfacția noastră, cercetătorii arădeni au început să-și publice lucrările. În volumul *Studii și materiale de istorie medie* din 1957, a apărut lucrarea *Contribuții noi cu privire la răscoala populară din 1514* a profesorilor E. Glück, G. Kovách și E. Dörner, în care s-au prelucrat date privitoare la comitatele Arad și Zărand, apoi Popeangă V., Găvănescu E. și Tircovnicu V. *Preparandia din Arad* (București, Editura didactică și pedagogică, 1964), Popeangă Vasile *Presa pedagogică din Transilvania 1860—1918* (București, Editura didactică și pedagogică, 1966), precum și multe alte studii și articole. În prezent, profesorul Ficșay Dionisie lucrează la disertația sa de doctorat avînd ca temă literatura beletristică apărută în Arad și publicată de scriitorii arădeni, iar un grup de cercetători elaborează, prin grija Stației experimentale viticole Miniș, un studiu monografic al Podgoriei Aradului în vederea Congresului de viticultură.

Colecția noastră de publicații locale sau de interes local a fost și este consultată și de către cercetători din alte orașe din țară și chiar din străinătate.

Pentru a sprijini din plin munca științifică a acestor cercetători, biblioteca noastră are de îndeplinit două sarcini principale. În primul rînd, trebuie să-și completeze colecția cu lucrările vechi care ne lipsesc și cu cele noi care apar în zilele noastre. Sistematic, am achiziționat, prin anticariat, tipăriturile locale și de interes local oferite spre vînzare. Colectivul nostru obștesc a dus o activitate consecventă de adunare a acestor tipărituri de la cetățenii binevoitori care au fost de acord să ni le doneze. Ne-au ajutat în această muncă profesorii Ficșay Dionisie (care, singur, a strîns în jur de 400 tipărituri) și Ioan Niciu, învățătorul Ion Ungureanu, elevul Scorțan Gheorghe și mulți alții.

CATALOGUL COLECTIV AL TIPĂRITURILOR ARĂDENE

In orașul Arad, cercetările de istorie locală au vechi tradiții. Încă în secolul trecut, s-au publicat studii, unele scrise de pe poziții apropiate de materialismul istoric, despre trecutul istoric al orașului și al județului Arad.

În anii construcției socialismului, aceste cercetări au luat o nouă amploare. În presa locală apar articole scrise de profesori de literatură și istorie care cheamă la valorificarea bogatului material din aceste domenii, la continuarea cercetărilor precum și la folosirea rezultatelor acestora în munca didactică și la educarea patriotică a cetățenilor de toate vîrstele.

A doua sarcină, la fel de importantă, este de a pune la dispoziția cercetătorilor instrumente de informare asupra materialului existent. Ca punct de plecare ne-a servit un catalog început în perioada dintre cele două războaie mondiale, care conținea câteva sute de fișe ale cărților și publicațiilor periodice din Arad. În acest catalog, intitulat *Tipărituri arădene*, fișele cuprindeau descrieri la autor sau la titlu și erau așezate în ordinea alfabetică. Am început să-l completăm cu fișele materialelor obținute pe parcurs. Într-un timp, s-a dovedit a fi anevoioasă căutarea celor 93 de titluri de periodice, solicitate cel mai des, printre fișele cărților unde erau inserate. De aceea le-am separat și totodată am procedat la redactarea unor noi fișe pentru publicațiile periodice pe baza consultării fiecărui titlu și an în parte. Fișele au fost dispuse tot în ordinea alfabetică a titlurilor formând un nou catalog: *Publicații periodice arădene*.

Ideea unui catalog colectiv s-a ivit întâi în legătură cu periodicele. Unii cercetători ne-au cerut reviste și ziare despre a căror existență au aflat din diferite bibliografii ascunse și trimiteri, dar care nu se găseau la biblioteca noastră. Alții au solicitat numerele din anumiți ani care lipseau din colecțiile noastre. Trebuia deci să aflăm și, totodată, să-i informăm pe cititorii noștri unde anume ar putea da de urma periodicelor căutate. Prin bunăvoința cercetătorului Egon Dörner, șeful secției de istorie veche la Muzeul regional din Arad, care s-a deplasat la București și Iași am copiat toate fișele periodicelor arădene existente în colecțiile Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România și ale Bibliotecii Centrale Universitare din Iași. Din aceste fișe, reprezentând aproape 300 de titluri, am format un alt catalog alfabetic: *Publicații periodice arădene existente în alte biblioteci*. Fișele din acest catalog poartă jos, pe față semnul bibliotecii și cota (de exemplu: BCU Iași X-1214 periodice).

Pentru completarea catalogului de periodice arădene am hotărât, în primul rând, fișarea materialului existent în celelalte biblioteci tradiționale, respectiv la Arhivele Statului și la Biblioteca Episcopiei ortodoxe române din Arad. Consultarea catalogului alfabetic la Episcopie și a registrelor inventar la Arhive ne-a dat ideea să fișăm nu numai periodicele ci și toate

celelalte tipărituri arădene adică broșuri, cărți, note muzicale etc. care se găsesc în colecțiile de interes local ale acestor instituții. Astfel, la Biblioteca Episcopiei, s-au întocmit aproape 500 de fișe, iar la Arhive 420. Primele poartă ca semn al bibliotecii inițialele E-O-R-A (Episcopia ortodoxă română Arad), iar ultimele A-S-A (Arhivele Statului Arad).

Ne propunem să îmbogățim, în continuare, catalogul colecției locale vechi în care scop vom întocmi fișe pentru titlurile publicațiilor aflate în Biblioteca profesorală a Liceului nr. 1 „Ion Slavici” și în Biblioteca Parohiei ortodoxe din Arad.

În prezent, cele 8 sertare ale catalogului colectiv (din care două rezervate periodicelor) cuprind aproape 2900 de fișe, așezate în ordinea alfabetică a autorilor sau a titlurilor. La periodice, am păstrat două fișiere paralele pentru a diferenția materialul existent în localitate de cel din alte orașe, care poate fi consultat numai prin împrumutul interbibliotecar. Cele 6 sertare ale cărților, broșurilor etc. întrunesc într-un catalog unic toate fișele, inclusiv cele întocmite la Episcopie și la Arhive.

Catalogul colectiv conține fișele cu descrieri la titlu ale tuturor publicațiilor periodice care au apărut pe teritoriul orașului, al fostului județ, fostei regiuni și al actualului raion Arad. De exemplu, se includ aici și titluri ca *Nagylaki Hirlap* (Gazeta Nădlacului), apărută între anii 1911—1912, sau *Cionvica. Revistă humoristică săptămânală*, apărută la Lipova în 1935—1936.

Fișele cărților, ale broșurilor etc. conțin descrieri la autor sau la titlu ale tuturor lucrărilor apărute pe teritoriul orașului, al fostului comitat, județ, al fostei regiuni și al actualului raion Arad, precum și ale lucrărilor care conțin date și referiri la teritoriile amintite chiar dacă au fost tipărite în alte localități. Inserarea într-un singur fișier alfabetic a fișelor pentru aceste două categorii de tipărituri am găsit-o ca fiind mai practică și mai logică. Cercetătorii consultă deopotrivă publicațiile editate pe plan local și cele referitoare la Arad. Multe din tipăriturile noastre locale nu numai că prezintă interes bibliofil și servesc la studiul istoriei cărții în țara noastră sau la completarea bibliografiei naționale retrospective, ci conțin și date importante, chiar cunoștințe de bază de in-

teres local. De exemplu: *Monografia oraşului şi judeţului Arad*, de Márki Sándor, sau *Istoria şcolii normale (preparandiei) şi a Institutului teologic ortodox român din Arad*, de Teodor Botiş, sînt tipărituri arădene de care cercetătorii din domeniile respective nu se pot lipsi. Ele servesc ca puncte de plecare pentru orice studiu.

Catalogul colectiv al tipăriturilor arădene, în forma în care-l avem în prezent, este un preţios ajutor pentru cercetătorii noştri. Informindu-i despre materialul existent în biblioteca noastră şi în bibliotecile cu care colaborăm, îi scuteşte de deplasări inutile în oraş sau în afara oraşului, de cercetarea a mii de fişe din cataloagele altor biblioteci, economisindu-le astfel timp, energie şi cheltuieli.

Cu toate acestea, sîntem conştienţi de neajunsurile, de unilateralitatea acestui catalog şi de datoria noastră de a-i informa mult mai bine pe cititori. În primul rînd, am dori să aducem îmbunătăţirile care sînt mai uşoare de făcut: pentru periodice se observă nevoia unui catalog cronologic deoarece mulţi cercetători necunoscînd titlurile sau urmărind anumite date paralele în mai multe ziare se orientează după anii de apariţie a acestora; pentru cărţi şi broşuri este absolut necesar un catalog pe subiecte bine determinate. Acestea se pot efectua prin simpla copiere şi rearanjare a fişelor. Ceea ce însă cere mult timp şi multe forţe, dar fără de care nu se poate închipui o temeinică muncă de informare, este întocmirea fişelor analitice atît pentru cărţi cît şi pentru ziarile şi revistele din colecţiile bibliotecilor din oraşul nostru.

Pe lîngă o documentată informare despre trecutul melegurilor noastre, datorăm cercetătorilor noştri şi o prelucrare bibliografică minuţioasă şi multilaterală a publicaţiilor din zilele noastre. Va trebui să întocmim fişe analitice pentru articolele din presa locală şi centrală care îmbrăţişează toate laturile vieţii noastre cotidiene: economică, politică, culturală. În prezent, dispunem de un catalog, cu peste 700 de fişe analitice, cu titlul: *Aspecte din viaţa culturală şi literară arădană*. Catalogul are următoarele capitole: 1. *Articole de critică literară*; 2. *Poezii*; 3. *Proză*; 4. *Aspecte ale vieţii culturale* şi cuprinde descrierea analitică a celor mai importante articole pe aceste teme precum şi a creaţiilor literare apărute

în ziarul local *Flacăra Roşie* între anii 1953—1961. (Menţionăm că acest catalog a fost întocmit în cea mai mare parte de către profesorul Popa Mihai). Urmează să continuăm acest subiect pînă la zi şi să-l dezvoltăm prin inserarea fişelor analitice pentru articolele publicate în ziarile centrale şi în diferite reviste. Totodată ne propunem să începem şi descrierile articolelor principale privitoare la industria, agricultura, organizarea sanitară etc. a oraşului şi a raionului Arad.

Dorim, desigur, să continuăm investigaţiile în legătură cu bibliografia locală şi în alte oraşe din ţară. Acest lucru necesită însă mult timp şi serioase cheltuieli de deplasare. *Apelăm pe această cale la toţi colegii noştri care lucrează cu fonduri de cărţi şi periodice apărute înainte de 1945, ca atunci cînd în cursul lucrărilor de inventariere, catalogare, întocmire a unor bibliografii etc. descoperă tipărituri arădene (acestea se pot depista mai uşor decît acelea care conţin eventuale referiri, dar n-au apărut în Arad) să ne trimită prin poştă descrierile sau lista acestora. În schimb, ne angajăm şi noi la servicii similare. Bineînţeles, sîntem gata să facem şi schimb de tipărituri dacă este posibil.*

Despre problemele de principiu şi despre necesitatea colaborării între biblioteci pentru elaborarea bibliografiei locale s-a scris şi în paginile revistei noastre¹⁾ în urmă cu cîţiva ani. Este inexplicabil faptul că în ultimii 6 ani s-a abordat destul de rar această problemă, după părerea noastră, foarte importantă. Credem că ar fi bine ca bibliotecile care au în atenţie bibliografia locală să comunice revistei noastre experienţa lor.

Barbara FARKAS
bibliotecar şef serviciu

¹⁾ Vezi: Baiculescu, George. *Despre problemele bibliografiei pentru studiul regiunii*. In: Căluza Bibliotecarului, 10, nr. 5, mai 1957, p. 10.

Bugnariu, Teofil. *Despre bibliografia oraşului Cluj şi problemele bibliografiei pentru studiul regiunii*. In: Căluza bibliotecarului, 10, nr. 7, aug 1957, p. 24.

Ring, Mina. *Bibliografia pentru studiul regiunii*. In: Căluza bibliotecarului, 10, nr. 8, aug 1957, p. 26.

Kiss, Nicolae. *Organizarea şi folosirea documentelor cu caracter local*. In: Căluza bibliotecarului, 10, nr. 9, sep 1957, p. 25.

Văczy Leona. *În legătură cu problema bibliografiilor locale*. In: Căluza bibliotecarului, 11, nr. 1, ian 1958, p. 31.

Lupu, Atanase. *Bibliografia locală*. In: Căluza bibliotecarului, 14, nr. 4, apr 1961, p. 38.

Lectura elevilor pînă la 14 ani

Formarea deprinderii și a gustului pentru citit începe chiar din primele clase cînd, alături de lectura obligatorie cuprinsă în manualele școlare, micii școlari sînt dornici de a citi cît mai multe cărți frumoase cu povești și basme, cu ilustrații viu colorate. Mulți elevi din clasele mai mari nu se rezumă numai la cărțile recomandate ca lectură obligatorie ci, în dorința de a-și lărgi sfera cunoștințelor sau pentru a se delecta, citesc și alte lucrări. Principalul loc de unde își procură cărțile este biblioteca și influența acesteia asupra lecturii elevilor este, de cele mai multe ori, hotărîtoare.

Pe noi, bibliotecarii din școli, ne interesează să cunoaștem cît citesc elevii, de unde își procură cărțile, ce anume citesc. Biblioteca școlară nu este unica sursă de împrumut. În orașul nostru, există încă două biblioteci cu secții profilate pentru copii: Biblioteca raională Turnu-Severin și Biblioteca Casei pionierilor, iar unii elevi apelează și la bibliotecile sindicatelor. Ca atare, zona de investigare a lecturii elevilor nu se poate limita la o bibliotecă sau alta. Pentru a cunoaște mai amănunțit pe cititorii noștri am întreprins un studiu asupra lecturii elevilor pînă la vîrsta de 14 ani de la Biblioteca Liceului nr. 2 din Turnu-Severin, adică a elevilor din școala generală (clasele I pînă la a VIII-a). În acest scop, ne-am adresat Bibliotecii raionale, care ne-a pus la dispoziție fișele de cititor din anul 1966 ale elevilor Liceului nr. 2 și Bibliotecii Casei pionierilor pentru fișele de cititor pe anii școlari 1965/1966 și 1966/1967 (pînă în luna martie). Mult mai interesantă ar fi fost studiarea lecturii elevilor din clasele de liceu pentru care programa școlară prevede o lectură obligatorie mai bogată și variată.

Întrucît sistemul de împrumut la Biblioteca raională prevede că elevii peste 14 ani primesc cărți pe numele părinților, deci nu figurează ca citi-

tori ai bibliotecii *), ne-am rezumat numai la analiza lecturii elevilor pînă la vîrsta de 14 ani.

Scopul analizei lecturii a fost de a cunoaște:

1. Totalul elevilor cititori de la Biblioteca liceului în anii școlari 1965/1966 și 1966/1967 și a celor care au fișă la Biblioteca raională sau la Biblioteca Casei pionierilor.

2. Numărul cărților citite:

— de elevii înscriși la cele 3 biblioteci;

— de elevii înscriși numai la Biblioteca liceului și la Biblioteca raională sau numai la Biblioteca liceului și Biblioteca Casei pionierilor;

— de elevii înscriși numai la una din cele 3 biblioteci.

3. Caracteristicile lecturii: cărți citite mai frecvent; cărți solicitate la fiecare din cele 3 biblioteci analizate; volumul lecturii elevilor ținînd seama de situația lor la învățătură și alte aspecte ale lecturii.

Fișele cititorilor de la cele trei biblioteci, precum și ale elevilor care au frecventat numai două biblioteci, au fost conexe și apoi grupate pe clase și ani școlari. Situația cifrică obținută după numărul fișelor ne arată că, în anul școlar 1965/1966, au fost înscriși la Biblioteca liceului 577 de cititori (88,3% din totalul elevilor), iar în anul școlar 1966/1967 (pînă în luna martie), 596 de cititori (88,4% din to-

* Nota redacției. Acest sistem de împrumut, practicat de Biblioteca raională Turnu-Severin, este inexplicabil, deoarece pentru copiii pînă la vîrsta de 14 ani se întocmesc fișe de cititor, iar elevii care posedă buletine de identitate nu apar în fișa de cititor cu numele și calitatea lor. Argumentul că „elevii între 14 și 18 ani, nefiînd majori, nu pot răspunde din punct de vedere material de cartea încredințată” este cu atît mai valabil pentru copiii pînă la 14 ani. Atunci, cum se explică măsura luată de Biblioteca raională Turnu-Severin?

talul elevilor). Un număr de 83 de elevi, cititori în anul școlar 1965/1966, nu mai au fișă de cititor în anul 1966/1967, din cauză că s-au transferat de la școală. Alți 64 de elevi, care au fișă de cititor în actualul an școlar, n-au fost înscrși anul trecut. Dintre aceștia, o parte a venit din alte școli.

Din analiza fișelor conexe s-a putut stabili că un număr de 47 de elevi, cititori la Biblioteca liceului, au fost înscrși și la Biblioteca raională ;

46 și la Biblioteca Casei pionierilor, 5 elevi sînt înscrși la toate cele trei biblioteci ; 9 elevi sînt cititori numai la Biblioteca raională și 3 elevi numai la Biblioteca Casei pionierilor. Rezultă că din totalul de 693 de elevi înscrși în clasele I—VIII, 85 de elevi (12%) nu frecventează nici una din cele trei biblioteci. Dintre aceștia, unii sînt în clasa I și încă nu știu să citească, alții împrumută cărți de la colegi sau prieteni.

Tabel nr. 1

Cititori la	Numărul volumelor împrumutate	Indice de lectură
— cele 3 biblioteci	287	57
— Biblioteca școlară și Biblioteca raională	1 657	35
— Biblioteca școlară și Biblioteca Casei pionierilor	1 291	28
— Biblioteca școlară	12 386	27
— Biblioteca raională	42	5
— Biblioteca Casei pionierilor	12	4
TOTAL	15 675	26

Datele din fișele de cititor ne arată volumul lecturii elevilor la toate bibliotecile analizate și la fiecare în parte.

Datele rezultate din cercetarea fișelor de cititor dovedesc că Biblioteca liceului este principala sursă de împrumut pentru elevii noștri. Majoritatea (596 din cei 608 cititori totalizați la bibliotecile analizate) are fișe de cititor la biblioteca noastră. După cum este normal, elevii care frecventează două sau trei biblioteci au citit în medie mai multe cărți decît cei înscrși la o singură bibliotecă. Cititorii care frecventează numai Biblioteca liceului au împrumutat, în medie, mai multe cărți decît cei înscrși numai la una din celelalte biblioteci.

Din datele înscrise în fișele celor 61 de elevi, cititori la Biblioteca raională, reiese că majoritatea (43 de elevi) a împrumutat cărți în perioada vacanței de vară, iar o parte din elevii înscrși la această bibliotecă nu împrumută cărți, dar consultă colecțiile de ziare, reviste, albume etc. Explicația o găsim în faptul că Biblioteca liceului nostru nu are o sală de lectură (credem că aceeași situație se poate întîlni la marea majoritate a bibliotecilor școlare), pe cînd la Biblioteca raională există o sală elegant amenajată.

Volumul lecturii celor 42 de elevi care frecventează Biblioteca Casei pionierilor se repartizează astfel : 23 elevi au citit 1—3 cărți, 13 elevi — 4—9 cărți și 6 elevi — 10—20 de cărți.

După cum ne relevă fișele de cititor, tematica cărților împrumutate de la Biblioteca raională și de la Biblioteca Casei pionierilor diferă în foarte puține cazuri de tematica celor de la Biblioteca liceului. Rareori apar în fișe cărți care depășesc nivelul de pregătire al elevilor.

Împrumuturile de la Biblioteca liceului nu se limitează numai la recomandările din planurile de lectură întocmite la începutul anului școlar după programa școlară. Desigur că, atunci când elevul solicită „o carte frumoasă” noi căutăm, în primul rând, să-i facem cunoscută literatura pe care trebuie s-o parcurgă în cursul anului respectiv. În foarte multe cazuri, primim răspunsul: „aceste cărți le-am citit” sau „aceste cărți le am în biblioteca personală”. Ei doresc să citească cărți amuzante, de aventuri, romane polițiste, din care avem în bibliotecă puține exemplare. Aci, intervine rolul nostru de a canaliza lectura elevilor spre diferite genuri literare fără să le impunem un anumit gen.

Investigarea, întreprinsă în rîndul elevilor din clasele a IV-a A, B și C; a V-a C, a VI-a B, a VII-a A, B și C și a VIII-a C, ne înfățișează destul de elocvent preferințele literare ale acestora. Chestionarul la care au fost solicitați să răspundă în scris a cuprins următoarele întrebări:

1. Ai fișă de cititor la Biblioteca liceului?
2. Ai fișă de cititor la Biblioteca raională?
3. Ai fișă de cititor la Biblioteca Casei pionierilor?
4. De unde îți mai procuri cărți pentru lectură?
5. Ai bibliotecă personală? Cîte volume cuprinde?
6. Care sînt autorii preferați?
7. Care cărți îți-au plăcut mai mult din cele citite?
8. Cîte ore pe zi folosești pentru lectura particulară?
9. Cîte pagini citești pe oră?
10. Cine îți recomandă cărțile pentru lectură?
11. Ce fel de cărți ai dori să citești?
12. Ai găsit la Biblioteca liceului cărțile care te interesau?
13. Notezi ceva în caietul de lectură după ce ai citit o carte? Ce anume?
14. Împrumuți cărți pentru alți membri ai familiei și ce anume?
15. Care este media cea mai mică pe trimestrul I, și la care obiecte?

De fapt, răspunsurile la primele 3 întrebări le-am aflat din analiza fișelor de cititor, dar am dorit să vedem ce se întîmplă cu acei elevi care nu sînt înscriși la nici o bibliotecă. De exemplu, elevul P. S. din clasa a V-a C răspunde că a avut fișă anul trecut, dar nu s-a mai reînscris deoarece are o bibliotecă personală cu 200 de volume.

Răspunsurile destul de sincere date de elevi arată că din autorii preferați nu lipsesc Eminescu, Creangă, Caragiale, Sadoveanu. După întrebarea: „care cărți din cele citite îți-au plăcut mai mult?”, majoritatea elevilor face o însuirire de titluri ale cărților de aventuri, de povestiri științifico-fantastice și doar cîteva de poezii sau călătorii și expediții. De sigur că nu lipsesc romanele lui Jules Verne, Al. Dumas, Teodor Constantin, Constantin Chiriță și Frații Grimm.

Unii elevi care au răspuns că la Biblioteca liceului nu găsesc cartea dorită se referă la: *Viconte de Bragelonne*, *După douăzeci de ani*, *Căpitan de cursă lungă*, *Cocoșatul* sau alte cărți de acest gen, care lipsesc din bibliotecă sau sînt în puține exemplare.

Este îmbucurător faptul că majoritatea elevilor posedă caiete de lectură în care notează citate și impresii din cărțile citite. La întrebarea respectivă, foarte puțini din cei chestionați au dat un răspuns negativ. Despre aceste caiete se discută cu elevii ori de cîte ori ne permite timpul și insistăm foarte mult, mai ales la cei din clasele a VII-a și a VIII-a, să facă însemnări.

Un număr mic de elevi ne-a răspuns că a împrumutat cărți și pentru frații sau părinții lor. Acest lucru se poate cunoaște și din fișele existente la Biblioteca liceului unde s-a notat, pe marginea fișelor, pentru cine sînt solicitate cărțile.

Includerea în chestionar a întrebării referitoare la nota cea mai mică ne-a permis să cunoaștem situația elevilor la învățătură și să o comparăm cu datele privind volumul și conținutul lecturii oglindite în fișele de cititor.

La întrebarea: „câte pagini citești pe oră?”, unii elevi au dat răspunsuri exagerate. Așa, de pildă, eleva F. E. din clasa a VII-a B răspunde că citește 100 de pagini, eleva L. R., clasa a VIII-a A, 135 de pagini etc. Cu elevii care citesc mult, am discutat personal pentru a ne da seama cum reușesc să parcurgă un mare număr de pagini, în special în timpul anului școlar. De exemplu, la întrebarea: „cum reușești să citești așa de mult?”, eleva I. R. din clasa a VIII-a C, fără să știe că este vorba de o verificare, ne-a răspuns că de multe ori se lipsește și de masă, iar seara citește pînă noaptea tîrziu. Este o dovadă a existenței unui oarecare dezechilibru în lectura particulară. În fișa ei de la Biblioteca rațională figurează cu 121 de cărți citite în cursul anului 1966, la învățatură însă este mediocră. Un alt caz este cel al elevului V. V. din clasa a V-a C care pretinde că citește mult (la Biblioteca rațională figurează cu 55 cărți citite), dar lasă de dorit prin comportarea sa în clasă și situația la învățatură.

Am mai întîlnit elevi cu lectură foarte bogată, avînd fișă și la celelalte biblioteci, cum sînt: C. L. din clasa a V-a B; I. E., clasa a IV-a C; I. M., clasa a V-a C; B. I., clasa a VIII-a A; S. M., clasa a VIII-a C, dar și cu o situație bună la învățatură și disciplină, ceea ce dovedește că lectura a influențat în mod pozitiv asupra formării lor spirituale. Fiind chestionați despre cărțile înscrise în fișe, ei au reușit să expună în mod ordonat cele citite.

Fișele studiate de noi înregistrează numai o parte din cărțile citite de elevi. Cu ocazia discuțiilor și din răspunsurile date la chestionar a reieșit că unii elevi citesc și la alte biblioteci decît cele menționate în analiză.

Este necesar ca noi, care lucrăm cu cititorii copii și tineri, să ne interesăm de toate aspectele lecturii pentru a-i ajuta la dezvoltarea multilaterală a personalității și caracterului lor. Studiul întreprins de către biblioteca noastră a furnizat multe date interesante despre obiceiurile de lectură ale elevilor. Aceste date le comunicăm și cadrelor didactice cu care colaborăm la îndrumarea lecturii elevilor.

Magda GAVRILESCU

bibliotecară la Liceul nr. 2 Turnu-Severin

DESPRE UNELE SIMPTOME ALE FORMALISMULUI

Biblioteca regională Banat a editat de curînd o lucrare metodică intitulată *Medicina și sănătatea*. De vorbă cu specialistul. Inițiativa de a include asemenea teme în sfera preocupărilor bibliotecii este lăudabilă; materialul însă, așa cum a fost el conceput și realizat, este un model de felul în care nu trebuie rezolvată o atare manifestare. Chiar din indicațiile metodice care preced textul propriu-zis, se vădește caracterul adînc formal al manifestării: „se va lua legătura cu medicul din localitatea respectivă, cu 3 cititori care vor fi pacienții, iar bibliotecarul—prezentator”. Oare metodiștii de la Biblioteca regională Banat au avut impresia că nu s-ar fi găsit, în mod spontan, unii participanți care să se fi interesat de problemele tratate în cărțile prezentate și s-au simțit obligați să „proclame” trei pacienți „oficiali” pentru a întretine dialogul cu medicul?

În general, manifestarea are următorul plan de desfășurare: bibliotecarul-prezentator vorbește — prea mult — în termeni pseudo-științifici despre anumite teme medicale, pe care nu are latitudinea să le trateze în prezența unui medic, cei trei quasi-pacienți pun din timp în timp cite o întrebare, precedată de cite o frază axiomatică de felul: „Tov, doctor, știm că nu toți oamenii văd la fel de bine, chiar sănătoși fiind, cu atît mai puțin cei bolnavi de ochi”, iar specialistul — medicul, în speță — este pus să emită unele lămuriri hipercunoscute sau să citească pasaje nesemnificative din citeva cărți de popularizare a cunoștințelor medicale.

Și asistența? Ce fac în acest timp adevărații bolnavi din rîndul participanților, interesați poate în lămurirea altor aspecte ale problemelor dezbătute în mod cu totul artificial într-un cerc închis de persoane? Lor li se rezervă

locul cel mai modest, de audienți pasivi, excluzându-se de la bun început orice inițiativă, participare directă sau manifestare a interesului.

Și oare își poate îngădui un bibliotecar să alcătuiască un text tratând teme medicale, pe care un medic să fie obligat a-l citi ad-litteram? De ce nu se limitează bibliotecarul la a semnaliza cartea celor interesați și a organiza în condiții optime manifestarea, cedind locul specialistului pentru a trata subiectul dat, cu competența și autoritatea conferită de profesia sa?

Despre acest tip de manifestări, care elimină spontaneitatea și eficiența și nu reflectă particularitățile și interesele locale, lăsând loc larg de dezvoltare doar formalismului, ziarul Știința specifică într-un articol recent¹⁾: „Consecințele sînt lesne de întrevăzut: eliminarea oricărei inițiative, împingerea sigură spre linia minimei rezistențe, multiplicarea șablonului în mii de exemplare“.

Quod erat demonstrandum...

A. TOFAN

¹⁾ Constantinescu, Radu. *Calitatea publicațiilor de îndrumare culturală*. În: Știința, 36, nr. 7352, 26 mai 1967, p. 4.

De ce simplu dacă se poate complicat?

Unele consultări cu bibliotecarii din secțiile pentru copii din bibliotecile publice ne-au prilejuit noi reflecții cu privire la modul de înregistrare a împrumuturilor de cărți. În general, în prezent, în secțiile pentru copii este obligatorie evidența strictă a împrumuturilor pe fișele de cititor. Dar în condițiile în care, în secțiile pentru copii lucrează un personal puțin numeros (unul, maximum doi bibliotecari într-o tură) și cînd frecvența medie zilnică este de 75—80 de cititori (ajungîndu-se, în unele biblioteci regionale, și la peste 200 de cititori zilnic), înscrierea împrumuturilor pe fișele de cititor devine o manifestare de „cronofagie“ cu adevărat... anacronică. Această operațiune răpește bibliotecarilor, în bună parte, posibilitatea de a îndruma temeinic lectura micilor cititori, transformîndu-i în mașini de înregistrat date.

— Un roman de dragoste n-aveți?

desen de Neagu Rădulescu

Cu prilejul reorganizării Secției pentru copii de la Biblioteca orășenească „M. Sadoveanu” din București, s-a ajuns la concluzia — foarte justă — că ar fi oportună introducerea evidenței împrumuturilor pe fișa cărții, înlocuindu-se astfel sistemul mult mai complicat din trecut; același procedeu urmează să fie folosit, după reorganizarea secției, și la Tîrgu Mureș. (În aceste condiții, urmărirea detaliată a lecturii copiilor — atunci cînd acest lucru este necesar — se va face pe baza carnetelor de lectură, pe care copiii și le completează singuri. Pentru scopuri științifice — anchete, sondaje etc. —, va fi introdusă fișa de cititor numai pentru anumiți cititori și pentru o perioadă de timp determinată).

Nu formează obiectul acestei note elucidarea tuturor problemelor privind înregistrarea împrumutului; eventual discuțiile merită a fi reluate în coloanele revistei. Rămînem surprinși însă de măsurile luate, ulterior, tot de Biblioteca orășenească „M. Sadoveanu”, care a dispus dublarea operației de înregistrare, introducînd, pe lângă fișa cărții, și fișa de cititor. Această „inițiativă” a fost extinsă și asupra secțiilor pentru copii ale bibliotecilor raionale „Tudor Vladimirescu” și „Nicolae Bălcescu”. În momentul de față „reforma” a fost aplicată doar parțial la cele două biblioteci raionale, împiedicînd obiectii de principiu din partea colectivelor.

Dacă apreciem că fiecărui cititor trebuie să i se acorde, în medie, 4 minute numai pentru înregistrarea împrumuturilor, la o frecvență — tot medie — de 80 de cititori pe zi, înseamnă că un bibliotecar trebuie să consacre numai pentru această operație — complicată în mod inutil — 5 ore și 20 de minute din totalul de 8 ore de muncă. În aceste condiții, numai de o îndrumare eficientă și diferențiată a lecturii nu mai poate fi vorba.

Ceea ce ar trebui să ne călăuzească pe noi, bibliotecarii, ca exponenți ai interesului public pentru lectură, nu ar fi oare aceeași mereu oportună întrebare „cui folosește”?

D. NEGREANU

PENTRU a veni în ajutorul catalogatorilor din bibliotecile publice din țară, Biblioteca Centrală de Stat a pregătit spre multiplicare trei seturi de fișe divizionare pentru cataloagele alfabetice: primul set conține fișe divizionare pentru cataloagele alfabetice ale bibliotecilor comunale, școlare, sindicale etc., avînd fonduri pînă la 10 000 de volume; al doilea set se adresează bibliotecilor raionale, orășenești, sindicale mari etc., cu fonduri pînă la 50 000 de volume; al treilea set conține fișe divizionare pentru cataloagele alfabetice ale bibliotecilor raionale mari, regionale etc., avînd fonduri de peste 50 000 de volume.

Seturile de fișe divizionare marchează: litere, silabe, cuvinte întregi (cuvinte de ordine des întîlnite), nume de autori, rubricile din cadrul operelor unui autor după limbă și gen literar, titluri de opere mai cunoscute, principalii autori colectivi și unii clasici anonimi, ca și vedetele istorice și geografice frecvent întîlnite în cataloagele bibliotecilor publice.

Fișele divizionare pe nume de autori au fost stabilite conform vedetelor uniforme formulate prin fișa unică editată de Biblioteca Centrală de Stat și conțin, pe lângă formularea completă a numelui, o scurtă caracterizare privind naționalitatea și domeniul de activitate al autorului, ca și anii de existență.

Pentru a întări ideea de vedetă uniformă, au fost alcătuite de asemenea numeroase fișe de trimitere pentru numele compuse și pentru numele ortografiate diferit în diverse limbi.

Seturile de fișe divizionare vor fi însoțite de o broșură conținînd indicații cu privire la organizarea catalogului alfabetic.

BIBLIOTECA CENTRALĂ PEDAGOGICĂ a editat, de curînd, un Magazin pedagogic conținînd scurte relatări asupra celor mai noi idei pedagogice din întreaga lume. Această nouă publicație se alătură celorlalte instrumente de informare pe care biblioteca le elaborează.

PRIN Ordinul ministrului Învățămîntului nr. 215 din 10 martie 1967, pe lângă Direcția secretariatului și do-

cumentării a fost înființată comisia bibliotecilor din instituțiile de învățămînt, ca organ consultativ pentru problemele bibliotecilor din aceste instituții. Ea este formată din specialiști ai bibliotecilor de învățămînt și din cadre de specialitate din ministere.

Comisia bibliotecilor din instituțiile de învățămînt are sarcina de a studia și propune măsuri pentru continua îmbunătățire a organizării bibliotecilor, a completării colecțiilor de publicații din bibliotecile din învățămînt, pentru ridicarea nivelului științific al muncii de bibliotecă și de documentare, pentru perfecționarea profesională a personalului de specialitate care lucrează în bibliotecile din aceste instituții.

Ecaterina Iostepescu

ÎN curînd va apărea *Ghidul bibliografului. În ajutorul serviciilor de informare bibliografică din bibliotecile regionale*, volum elaborat de Serviciul metodic al Bibliotecii Centrale de Stat.

O primă parte a lucrării se va ocupa de unele probleme generale privind definirea termenului de informare bibliografică, sarcinile acestei activități, colaborarea serviciului de informare cu alte servicii ale bibliotecii, informarea la cerere, organizarea fondului de referință, evidența activității de informare etc.

În partea a doua, intitulată *Instrumentele de informare*, sînt analizate acele instrumente pe care serviciul de informare bibliografică trebuie să și le redacteze pentru ca activitatea sa să decurgă în condiții normale (Fișierul lucrărilor de referință românești și străine existente în colecțiile bibliotecii, cataloage colective regionale, fișierul bibliografic regional, fișierul bibliografiilor ascunse, fișiere documentare, tematice etc.). O listă a principalelor centre și oficii de documentare din țara noastră va da posibilitate lucrătorilor serviciului să cunoască cele mai importante și indispensabile, în același timp, publicații de documentare.

În fine, lucrarea cuprinde și o a treia parte, cea mai mare ca întindere: un repertoriu al surselor de informare românești și străine în care au fost incluse materialele de referință cele mai importante. Peste 2000 de titluri, organizate pe domenii și, în cadrul fiecărui domeniu, pe țări (în ordine invers cronologică), vor constitui pentru bibliografii noștri un prim instrument util de orientare în lumea atît de diversă a literaturii de referință.

C. O.

Apariția *Vocabularului de bibliologie* trebuie salutată ca fiind împlinirea unei vechi promisiuni și a unei și mai lungi așteptări. Atît de lungă, încît după ce am recurs la paleative (vezi seria de articole publicate la rubrica „Mic dicționar bibliologic” în *Călușa bibliotecarului*) am încetat să mai sperăm că vom avea cîndva sub ochi un summum al lexicului nostru profesional. Și am continuat să oscilăm între formulări ca *bibliotecă publică* și *bibliotecă de masă*, să confundăm adesea *rețeaua de biblioteci cu sistemul*, să determinăm frecvent *broșura* cu... aproximație, să trasăm de cele mai multe ori marginile bibliografiei de recomandare în contururi neclare, pe scurt, să ne rostim și să scriem mai mult sau mai puțin „după ureche” și pe bază de „bun simț” pe un tărîm unde precizia și minuțiozitatea sînt legi nescrise.

Nu ne propunem, în cele ce urmează, o analiză amplă a *Vocabularului*, ci doar luarea în considerație a beneficiului adus de această lucrare la acțiunea de decantare a limbajului bibliologicăresc de uz curent, la limpezirea termenilor de specialitate cu care operăm. Ne vom călăuzi în cele ce întreprindem de ideea că un asemenea vocabular nu este doar o sinteză de maximă densitate și concizie a domeniului, ci și un îndreptar al activității, menit să fixeze conținutul unor noțiuni și să reconsidere anumite procedee practice.

Luînd ca punct de plecare termenul *biblioteconomie*, vom remarca o bună explicare a sa în contextul *bibliologiei*, apreciere care se cuvine deopotrivă și felului în care sînt prezentate celelalte discipline componente ale științei despre carte. Pentru definirea acesteia din urmă, vor trebui însă luate în seamă precizările aduse de M. Tomescu în nr. 3 al revistei*). Următorul termen asupra căruia ne vom opri este *bibliotecă*. Descrisă în patru ipostaze, aceea de instituție, de colecție particulară, de mobilier și de serie de tipărituri notiunea nu este lămurită tocmai în prima și cea mai uzuală înfățișare a

*) Tomescu, Mircea. *Bibliologie*. În: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 3, mar. 1967, p. 163-166.

„Vocabularului de bibliologie“

sa. Citim în paginile *Vocabularului*: „*Bibliotecă 1). Instituție de cultură care colecționează publicații și manuscrise*“... Trecînd peste faptul că ambele categorii de documente menționate nu epuizează nici pe departe sfera a ceea ce face obiectul colecționării în biblioteci, nu ne putem declara de acord cu identificarea bibliotecii ca *instituție*. Nu trebuie omis sensul concret al termenului *instituție*, care presupune o unitate administrativ-organizatorică distinctă, cu existență și activitate proprie. Or, este știut, numărul bibliotecilor care întrunesc aceste caracteristici este mai mic decît al celor care funcționează în cadrul unor unități economice, culturale și organizații în a căror ființă și activitate sînt integrate. O definiție corectă a noțiunii trebuie, așadar, să fie suficient de largă încît să cuprindă alături de categoria bibliotecilor-instituții și pe a celor ce funcționează ca anexe ale unor întreprinderi și instituții.

Diversificînd bibliotecile după „*aparență (?!), conținut, categoria de cititori, felul cum funcționează etc.*...”, *Vocabularul* distinge un mare număr de tipuri, menționînd chiar și unele denumiri ciudate, neuzite (*bibliotecă de citit pe loc*, de pildă). Dincolo de aceste „extravaganțe” lexicale, surprind unele inadvertențe și omisiuni în explicarea diferitelor tipuri de biblioteci. *Biblioteca națională*, de pildă, este explicată într-o formulă ambiguă și în orice caz incompletă, dacă ținem cont de faptul că acest tip de bibliotecă (și nu numai acesta) se definește prin funcțiile pe care le îndeplinește (sînt omise atributele sale de depozit legal central, de realizatoare a bibliografiei naționale ș.a.). La rîndul ei, *biblioteca de masă* este explicată prin fondurile de publicații și prin apartenența la organizații de masă (de ce se includ la acestea și așezămintele culturale?) și nu — așa cum credem a fi normal — prin publicul căruia i se adresează, sfera și calitatea serviciilor pe care le oferă.

Definirea personalului bibliotecii privilejuește autorilor *Vocabularului* notații care ne inspiră semne de exclamație. *Lucrător de bibliotecă*, se consideră

a fi o „*Numire generală dată oricărui om care funcționează într-o bibliotecă, de la paznic și mînuitor de cărți pînă la șef de secție și director*” (sublinierea noastră — W. A.). Dacă s-ar vrea consecvenți unei asemenea opinii, autorii ar trebui să fie dispuși să gratifice pe orice salariat al Academiei cu denumirea de... *academician!* Vorbînd serios, este evident, cu atît mai mult cu cît lucrul acesta este consfințit ca atare și în nomenclatorul de funcțiuni, că lucrătorii de bibliotecă sînt doar cei ce fac parte din rîndurile personalului de specialitate, spre deosebire de personalul auxiliar, investit cu funcții administrative.

Consultarea atentă a *Vocabularului* ne-a obligat să constatăm un rabat apreciabil făcut nivelului științific la care s-ar fi convenit realizată o asemenea lucrare. Încălcarea unora dintre principiile care ar fi trebuit să călăuzească pe redactorii săi a fost semnalată în articolele apărute anterior în revistă. Nu ne încumetăm să imputăm alcătuitoarelor nerespectarea tuturor rigorilor unui dicționar, dar nici nu putem trece cu vederea omiterea repetată a regulii logice elementare potrivit căreia definirea unui termen, a unei noțiuni, se face prin delimitarea genului proximal și a diferenței specifice. Ușurința cu care au fost consemnate explicațiile unor termeni a lăsat loc, nu în puține cazuri, unor confuzii supărătoare. Exemplificăm:

— *Rețeaua de biblioteci* este considerată o „*Organizare specifică bibliotecilor din țările socialiste...*”.

— „*Biblioteca filială este o secție a unei biblioteci centrale*” ceea ce e corect spus, dar ceva mai încolo, *filiala de bibliotecă* devine o „*bibliotecă dependentă...*”

— *Fișa tipărită* este pur și simplu o „*fișă cu textul tipărit*”, spun autorii, uitînd probabil că fișa cititorului, de pildă, are și ea un text tipărit și că fișa tipărită este o fișă de catalog, cunoscută la noi în forma pe care o realizează B.C.S.

Nu rareori, am încercat senzația că autorii *Vocabularului* au preferat să ajusteze explicațiile date unor termeni

pe măsura unor cazuri particulare, în loc să le confere gradul de generalitate corespunzător sferei noțiunii respective. Așa s-a întâmplat în cazul substantivului *public*, confundat cu cercul restrâns al cititorilor, deși, chiar și în accepția sa strict bibliotecărească, termenul desemnează colectivitatea largă de oameni căreia i se adresează biblioteca, recrutându-și cititorii din rândurile ei. Fiind vorba de *verificarea fondului de cărți*, explicației generale i se substituie relatarea unuia dintre procedeele prin care se efectuează această operație.

Alături de unele formulări lapidare (*Lectură. Acțiunea de a citi; Manifestare de masă — Acțiune culturală organizată de biblioteci în public ș.a.*), care mai degrabă nedumeresc decit clarifică, pentru o serie de termeni și expresii (*clasificare bibliotecară, sală de lectură, hîrtie etc.*) întîlnim, pe lângă elementele definitorii, amănunte și categorisiri de prisos într-o lucrare de acest gen.

Observațiile acestea, susținute doar cu o mică parte din sumedenia de note pe care le-am consemnat pe paginile *Vocabularului*, laolaltă cu considerațiile pe deplin întemeiate ale celor care și-au spus părerea mai înainte, demonstrează, credem, că mai este încă de lucru pentru a instaura spiritul științific în cuprinsul volumului pe care-l discutăm.

Pentru ca lexicul de specialitate al bibliotecarilor să se contureze în forme cât mai exacte, pentru ca termenii citați și toți ceilalți să-și capete un sens și o circulație unitară, dezbateră din coloanele *Revistei bibliotecilor* s-ar conveni continuată în ședințe de lucru, unde redactorii lucrării și un cerc larg de colaboratori vor putea da *Vocabularului* forma și calitatea la care breasla bibliotecarilor nădăjduiește.

W. AUERBACH

Ș T I R I — Ș T I R I . . .

ÎN lunile decembrie 1966 și ianuarie 1967, Biblioteca municipală din Nantes (Franța) a prezentat expoziția *320 de stampe alese, 1500—1960*. Scopul organizării acestei expoziții a fost acela de a face cunoscute publicului cititor varietatea și bogăția colecțiilor Bibliotecii municipale. Exponatele, selectate din cele peste 35 000 de stampe aflate în bibliotecă, au oferit posibilitatea admirării unor lucrări originale, semnate de Lucas de Leyde, Bruegel, Callot, Rembrandt, Meyrion ș.a., deoarece, de la Dürer la Decaris, expoziția a acoperit mai bine de cinci secole. Biblioteca municipală din Nantes a editat un catalog tipărit al expoziției, în care au fost consemnate, pentru fiecare gravor, scurte indicații asupra vieții artistului și asupra a ceea ce formează originalitatea sa.

FEDERAȚIA INTERNAȚIONALĂ DE DOCUMENTARE (F.I.D.), cu concursul Federației internaționale pentru tratamentul informațiilor, a organizat la Roma, între 14 și 17 iunie 1967, o conferință consacrată problemelor de depistare, înmagazinare și difuzare mecanizată a informațiilor. Conferința a reunit documentaliști și specialiști în domeniul tratamentului informațiilor din mai multe țări, stimulînd schimbul de păreri pe această temă între participanți și permițînd studierea proce-

deilor mecanice de prelucrare a informațiilor.

ÎN cadrul programului de participare la *Proiectul asupra aprecierii reciproce a valorilor culturale ale Orientului și Occidentului*, Academia Națională de Litere a Indiei (Sahitya Akademi), cu asistența UNESCO-ului, a întreprins o amplă acțiune de traducere a marilor clasici ai literaturii occidentale, în principalele limbi din India. Dintre scriitorii români, Mihail Sadoveanu va fi prezent printr-un volum intitulat *Povestiri*. Pînă acum, au apărut traduceri — în una sau în mai multe din limbile: asameză, bengali, gujarati, hindi, cannada, malayalem, marathi, punjabi, sindhi, tamul, telegu și urdu — din operele scriitorilor Eschil, Sofocle, Euripide, Aristofan, Platon, Cervantes, Shakespeare, Milton, Machiavelli, Molière, Voltaire, Hugo, Goethe, Tolstoi, Ibsen ș.a.

PROCEDURELE reproducerea pe film color cu un număr limitat de imagini a manuscriselor vechi miniaturate este din ce în ce mai des folosit în bibliotecile științifice din Marea Britanie. Societatea Micro Methods Limited din Yorkshire, specializată în această direcție, a executat pînă acum astfel de reproduceri la British Museum (Londra) și la bibliotecile și colegiile Universității din Cambridge.

. . . Ș T I R I — Ș T I R I

CONTRIBUȚII LA RECONSTITUIREA BIBLIOTECII LUI NICOLAE BĂLCESCU

A reconstitui astăzi biblioteca lui Nicolae Bălcescu — ca și a oricăreia dintre marile personalități ale neamului românesc — ni se pare nu numai un act de recunoștință, dar și o necesitate în cunoașterea unuia din cele mai revelatoare compartimente ale laboratorului său de creație. Adunarea la un loc într-un catalog sau, de ce nu, o reconstituire fizică a bibliotecii sale — care și-ar putea găsi locul în Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu” de la Bălcești (Argeș) — va permite cercetătorului modern să pătrundă mai adânc în mediul creației bălcesciene, să cunoască instrumentele care i-au servit la realizarea scrierilor sale și să înțeleagă mai bine gândirea, activitatea și opera sa.

Bălcescu nu a fost un *bibliofil* deși, chiar și numai la o privire sumară asupra catalogului bibliotecii sale, descoperim prezența unor ediții rare și de o incontestabilă valoare care, prin ele însele, desmint categoric o atare afirmație. Pentru un Bălcescu, *biblioteca* era, în mod deosebit, instrument de lucru și, din acest punct de vedere, ea s-a constituit în funcție directă de nevoile sale de studiu și de creație. Nu este mai puțin adevărat că, printre aceste cărți, pot fi întâlnite numeroase lucrări — în special de istorie — care nu au legătură directă și imediată cu scrierile elaborate sau proiectate. Aceste cărți au avut o destinație expresă, chiar dacă întreprinderea nu a rămas decît un deziderat: constituirea unei biblioteci publice pe lângă redacția *Magazinului istoric pentru Dacia*¹⁾, revistă pe care o edita împreună cu transilvăneanul August Treboniu Laurian și pe care o vedea organul unei Societăți istorice românești. Atunci cînd, în exil, bolnav și lipsit de mijloace materiale, este nevoit să vîndă o parte din cărțile sale — și anume tocmai cele destinate bibliotecii *Magazinului istoric* — nu uită să adauge: „îndată ce voi sfîrși compunerea istoriei lui Mihai VV, toate aceste cărți oprite le voi întoarce în dar Bibliotecii din București”.

Rod al unor continue căutări, Bălcescu își constituie biblioteca adunînd, de ici, de colo, tot ce putea afla în legătură cu istoria românilor și a popoarelor învecinate. Cunoaștem astăzi cîteva sute de titluri ale unor manuscrise, cărți și periodice, în limbile greacă, latină, franceză, italiană, germană, engleză și română, care, toate, au aparținut lui Nicolae Bălcescu²⁾.

¹⁾ Pînă în prezent au fost semnalate numai cîteva dintre aceste cărți:

a). Apostolescu, N. I. *O carte a lui Bălcescu*. Revista pentru istorie, arheologie și filologie, 11, 1910, partea I, p. 339—346. Autorul prezintă adnotările lui N. Bălcescu de pe cartea lui Friedrich Schultz, *Aphorismen aus der Menschen-Kunde und Lebens Philosophie* (Königsberg, 1793).

b). Bodea, Cornelia C., *Căldtoria lui Bălcescu pe Dunăre în 1852*. Studii, 10, nr. 1, 1957, p. 161—170. În anexa studiului autoarea publică o listă cuprinzînd 17 cărți aduse de Sevastița Bălcescu în țară, cărți care au aparținut lui Nicolae Bălcescu.

c). Călinescu, G. *Ciro Spontoni și Bălcescu*. Viața românească, 24, 1932, vol. XC, p. 22. Autorul prezintă cartea lui Spontoni, *Historia della Transilvania*, cumpărată de N. Bălcescu la Roma în 1847.

d). Căndea, Virgil. *Cartea în muzele noastre*. Revista muzeelor, 4, nr. 1, 1967, p. 15—20. Autorul pledează, printre altele, și pentru constituirea bibliotecii lui N. Bălcescu.

e) Căndea, Virgil. *Histoire de la Valachie de M. Kogălniceanu, adnotată de N. Bălcescu*. Studii și cercetări de bibliologie, 2, 1957, p. 71—136. Autorul prezintă adnotările lui Bălcescu aflate pe un exemplar al cărții lui Kogălniceanu, *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des valaques transdanubiens* Berlin, 1837) și pe manuscrisul *Letopiseșul Țării Rumânești*, prescris de Tudosie sin Stolan Sîrbul ot Tunși.

f). Dima Drăgan, Corneliu. *Completări și precizări asupra studiului «Bălcescu, E. Winterhalder și biblioteca Magazinului istoric» de Nicolae Liu*. Studii și cercetări de bibliologie, 3, 1960, p. 280—282. Autorul prezintă lista originală (autograf E. Winterhalder) a cărților vîndute de N. Bălcescu Bibliotecii Naționale.

g). Liu, Nicolae. *N. Bălcescu, E. Winterhalder și biblioteca Magazinului istoric*. Studii și cercetări de bibliologie, 2, 1957, p. 137—165. Autorul prezintă o listă cuprinzînd 42 titluri de cărți care i-au aparținut lui N. Bălcescu și pe care acesta le-a vîndut Bibliotecii Naționale din București.

¹⁾ Liu, Nicolae: *N. Bălcescu, E. Winterhalder și biblioteca Magazinului istoric*. Studii și cercetări de bibliologie, 2, 1957, p. 149.

A început cu cronicarii ale căror manuscrise le conspectase încă din școală și pe care le copiază integral, mai târziu, și a continuat cu lucrările editate aflate în țară sau la anticarii din marile orașe ale Europei. La Roma cumpără, în aprilie 1847, cartea lui Ciro Spontoni, *Historia della Transilvania* (Veneția, 1638), iar atunci când o lucrare ce-l interesează nu putea fi achiziționată, o copiază integral (de pildă, scrierea lui J. Baret, *Histoire sommaire des choses plus memorables advenues aux derniers troubles de Moldavie*, sau broșura lui Achille Tarducci, *La giornata di Giordio Basta contra Michele Vaivoda di Valacchia*). Alte, fără a fi pecetluite cu un *ex libris*, știm — din însemnările sale — că i-au aparținut. Unele poartă adnotări autografe ca, de pildă, cartea lui Mihail Kogălniceanu, *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des valaques transdanubiens* (Berlin, 1837), sau cea a lui Friedrich Schulz, *Aphorismen aus der Menschen-Kunde und Lebens Philosophie* (Königsberg, 1793), ori manuscrisul *Letopisetul Țării Rumânești*, prescris de Tudose sin Stoian Sirbul ot Tuși.

Se cunosc — cel puțin pînă astăzi — câteva cărți dăruite de N. Bălcescu, din biblioteca sa, unor prieteni sau cunoscuți. În februarie 1842, pe cînd se mai afla încă în închisoarea de la Mănăstirea Mărgineni, Bălcescu dăruiește, ca un suprem omagiu, lui Mitică Filipescu, conducătorul mișcării revoluționare de la 1840, volumul *Voyage de Dimo et Nicolò Stephanopoli en Grèce* cu dedicația: „*Souvenir d Amitié a Monsieur Dèmetre de la part de N. Baltesko, à 13 fevrier 1842. Mart-zineni*”³⁾; la un anticar din București s-a vîndut, în urmă cu cîțiva ani, un exemplar din scrierea lui N. Bălcescu, *Puterea armată și arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum*, care purta o dedicație a autorului pentru colonelul Ioan Em. Florescu⁴⁾; în anul 1847, Bălcescu cumpără, la Roma, o stampă intitulată *Veduta del prospetto principale della Colona Trajana* pe care, în același an, o dăruiește Bibliotecii Colegiului Na-

țional „Sf. Sava”⁵⁾; în fine, din biblioteca familiei, mama sa, pităreasa Zinca, donează bisericii din Bălcești (Argeș), la moartea fratelui ei Iancu Bălcescu — citorul bisericii — o *Evangelhie* tipărită la Buzău în anul 1837⁶⁾ pe ferecătura căreia putem citi: *Această sfin[tă] evanghelie s[-]au făcutu de Dumnafeij K. K. Zoița Bălceasca la a sa moșie 1851*⁷⁾.

De la prieteni, cunoscuți, oameni politici ai vremii primește, în semn de deosebit omagiu, numeroase cărți cu dedicații autografe. Francezul filoromân Paul Bataillard îi dă un exemplar din scrierea sa *Nouvelles recherches sur l'apparition et la dispersion des Bohémiens en Europe* (Paris 1849)⁸⁾. La Biblioteca Centrală de Stat a fost semnalată una din broșurile lui Laszlo Teleki — conducător al emigrației maghiare de la Paris — cu o dedicație către Bălcescu⁹⁾.

5) Cu mențiunea: „*închinată bibliotecel naționale de D. N. Bălcescu (I), 1847*” (I. Geniile. Biblioteca latină și italiană. Catalog de cărțile latine și italiene ce se află în Biblioteca Colegiului Național... Tomul I. București, în Tipografia Colegiului St. Sava, 1840; însemnare făcută pe o filă albă cuprinsă între p. 346 și p. 347).

6) *Sfînta și dumnezeiasca evanghelie. Acum într acest chip tipărită, întru înțitia Domniea prea Luminatului, și prea Îndătatulul Domn, ALEXANDRU DIMITRIE GHICA VOEVOD cu blagoslovenia, și cu toată cheltuiala Iubitorului de Dumnezeu, KIR KESARIE, Episcopul Buzăului. În Tipografia Sîntel Episcopii, Buzău, În Anul de la Nașterea lui Hristos, 1837 maiu 8. Supt Dirizlia D: Vasille Manole Buga. (Exemplar aflat în biserica din Bălcești—Argeș. Comunicarea pr. Dumitru Teodorescu din Bălcești).*

7) Textul inscripției lasă să se înțeleagă că ferecătura din metal argintat a fost lucrată la Bălcești, unde este știut, existau țigani care se îndeletniceau cu acest meșteșug.

8) Cu dedicația (în creion, azi foarte puțin lizibilă): *A mon ami, Nicola Balcesco, P. B.*

9) Comunicare a cercetătorului Corneliu Dima Drăgan. În fondul „Biblioteca Romana din Paris” aflat la B.C.S. Serv. C.R., se găsesc patru exemplare din broșura lui Teleki. De *l'intervention russe* (Paris, 1849); trei dintre ele sînt dedicate lui Șt. Goleacu, Brătianu și respectiv, Voinescu, iar a patra este fără dedicație. O altă broșură a lui Teleki, *La Hongrie aux peuples civilisés* (Paris, 1848) cu dedicație pentru Nicolae Goleacu se află la B.A.R. (CR. II. 375595 D) provenind din donația A. Ubcini (1885). Datorită relațiilor dintre Bălcescu și Teleki ar fi de-a dreptul imposibil să nu fi existat — și aceasta în condițiile în care există pentru alți revoluționari — cărți ale acestuia din urmă dăruite lui Bălcescu. (Pentru relațiile dintre Bălcescu și Teleki mai poate fi citată și o carte de vizită trimisă de Anul nou de către Teleki lui Bălcescu. Colecția Horia Nestorescu).

³⁾ Exemplar expus la Muzeul de Istorie a Orașului București.

⁴⁾ Informație comunicată de dl. George D. Florescu căruița ținem a-i mulțumi și pe această cale.

O listă cu peste o sută de titluri poate fi alcătuită urmărind însemnările, notițele bibliografice și, desigur, corespondența lui Bălcescu. Tuturor acestora li se adaugă cele 42 de titluri destinate să formeze biblioteca *Magazinului istoric* și pe care le vinde în 1850—1851 Bibliotecii Colegiului Național „Sf. Sava”.

Spre a înlesni cercetările bibliotecarilor pentru identificarea unor noi exemplare din cărțile care au făcut parte din biblioteca lui Nicolae Bălcescu publicăm, mai jos, un extras din *Lista scrierilor consultate pentru alcătuirea Istoriei lui Mihai Voevod Vitejul* (1) întocmită de Bălcescu și în care, în dreptul unor titluri, aflăm mențiunea: *în Biblioteca mea*¹⁰⁾.

Autorul acestor rînduri, care a verificat carte cu carte toate exemplarele existente în principalele biblioteci din București din cele peste 250 de titluri ale cărților identificate de el sau de alți cercetători — ca aparținînd sigur sau probabil lui Nicolae Bălcescu, adresează prin intermediul *Revistei bibliotecilor* un călduros apel tuturor bibliotecarilor, arhivarilor și muzeografilor de a-i semnala existența și altor exemplare purtînd *ex librisul* lui Bălcescu, în vederea definitivării *Catalogului bibliotecii lui Nicolae Bălcescu*.

Horia NESTORESCU

București 9
str. Ghiociei, nr. 37

¹⁰⁾ Scris uneori și: „în *Bibl. mea*”; „în *B. mea*” sau numai „*B. mea*”. (Cf. B.A.R., mss. rom. nr. 80, f. 4—6, și, *ibidem*, nr. 81, f. 67—82, 88—89v, 4—5v, 114).

Veduta del prospetto principale della Colona Trajana — stampă cumpărată de N. Bălcescu, la Roma, în 1847, „închinată” Bibliotecii Colegiului Național din București.

Extras din LISTA SCRIERILOR CONSULTATE PENTRU ALCĂTUIREA ISTORIEI LUI MIHAI VOEVOD VITĚJUL (1)

7*). BETHLEN, WOLFFGANGUS DE. *Historia de rebus Transylvanicis*. Editio secunda. Tom. I-VI. Cibinii, Typis & sumptibus Martini Hochmeister, 1782—1793. Tomus primus. XVI + 628 p. + [5] f.; Tomus secundus [2] f. + 566 p. + [5] f.; Tomus tertius. [2] f. + 634 p. + [5] f.; Tomus quartus. [2] f. + 618 p. + [3] f.; Tomus quintus. [2] f. + 537 + 31 p. + [4] f.; Tomus sextus. [8] f. + 545 + 34 p. + [2] f.

37. ENGEL, JOHANN CHRISTIAN VON. *Geschichte der Moldau und Walachey*. Nebst der historischen und statistischen Literatur beyder Länder.. I-II Theil. In: Johann Christian von Engel. *Geschichte des Ungarischen Reichs und seiner Nebenländer*. IV Theils, 1 und 2 Abth. Halle, ben Johann Jacob Gebauer, 1804. Erster Theil. [2] f. + VIII + 382 p.; Zweyter Theil. 362 p.

38. CANTACUZINO, MIHAI. 'Ιστορία τῆς βλαχίας πολιτικῆ καὶ Γεωγραφικῆ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς καταστάσεως ἕως τοῦ 1774 ἔτους. 'Εν βιέννῃ τῆς 'Αουστρίας, παρὰ Γεωργίῳ βενδότη, 1806. VIII + 368 p.

39. FOTINO, DIONISIE. 'Ιστορία τῆς πάλαι Δαχίας, τὰ ὑν τρανουλιάνιας, βλαχίας καὶ Μολδαυίας. 'Εκ διαφόρων παλαιῶν καὶ νεωτέρων συγγραφέων συνεργανισθεῖσα παρὰ Διονυσίου Φωτεινοῦ. Τόμος Α' Γ'. In magnis voluisse sat est. 'Εν βιέννῃ τῆς 'Αουστρίας, 'Εκ τοῦ Τυπογραφείου 'Ιω Βαρθολ. εδελίου, 1818—1819. Tomo A'. 321 p. + 1 pl.; Tomo B'. 568 p. + [3]/f. + 1 pl.; Tomo Γ'. [8] f. + 588 p. + [19] f. + 1 pl.

41. HAMMER-PURGSTALL, JOSEPH DE: *Histoire de l'Empire Ottoman, depuis son origine jusqu'à nos jours...* Traduite de l'Allemand sur la deuxième édition, par M. Dochez. Tomes I-III. Paris, Imprimerie de Béthune et Plon, 1844. Tome I. 516 p. + 1 h.; Tome II. 603 p.; Tome III. 672 p.

50. SPONTONI, CIRO. *Historia della Transilvania...* In Venetia, Appresso Giacomo Sarzina, 1638. [14] f. + 351 p.

*) Cifra pusă înaintea fiecărei note bibliografice corespunde numărului de ordine al titlului respectiv din lista întocmită de Nicolae Bălcescu. Din lipsă de spațiu ne-am rezumat, aici, la o descriere prescurtată.

1) Descrierea se face după foaia de titlu a volumului al doilea singurul posedat de către Biblioteca Academiei.

B.A.R. CR.II.25110 D. Pe verso foii de titlu ex librisul: N. Bălcescu cum-părată la Roma de mine în Aprilie 1847.

53. THOMAS D'AMBRY, ARTUS. *Histoire de la décadence de l'Empire grec, et établissement de celuy des Turcs*. Par Chalcondyle Athenien. De la tradvction de B. de Vigeners... Avec la continuation de la mesme histoire depuis la Ruine du Peloponese iusques a l'an 1612. Et les considerations sur icelle; emsemble les Eloges des Seigneurs Othomans. Par Artus Thomas, Sieur D'Ambry. Et depuis continuee par FE dv Mezeray. Tomes I-II. A Roven, Chez Iean Berthelin, 1660. Tome I, 696 p.; Tome II, p. 697—1028 + [19] f. + 269 col. + [2] f.).

54*. 'Ιστορία τῆς βλαχίας. „Manuscris anonim în grecește foarte bine lucrat după documente”.

55. Documente culese de mine în biblioteca vaticană la Roma privitoare la evenimentele de la 1595 între Romîni, Transilvăneni și Poloni.

81. FUMÉE, MARTIN. *Historia von den Empörungen, so sich im Königreich Ungarn, auch in Siebenbürgen, Moldaw, in der Bergische Walachey und andern Orthern zugetragen haben...* Gedrukt zu Cölln, Druck Lambercum Andrae, im Jahr 1596. [2] f. + 87 p. + [5] h. + [4] f. + 69 p.

87. HAN, PAUL CONRAD BALTHASAR. *Alt und New Pannonia, oder kurzverfasste Beschreibung des uralten adlen Königreichs Hungarn, als der allgemeinen Christenheit considerablen Schutz-und Vor-Mauer, von mehr dann 1000... Nürnberg, verlegt durck Peter-Paul Bleul, Kunst-und Buchhändlern, Druck Andreas Knorzen Seel Wittib. An. 1686. [5] f. + 795 p. + 8 pl.*

88. ORTELIUS HIERONYMUS. *Chronologia oder Historische Beschreibung aller Kriegsempörungen unnd Belagerungen der Statt und Vestungen auch Scharmützel und Schlachten so in Ober und Unter Ungern auch Siebenbürgen mit dem Türcken von A° 1395 biss auf gegenwertige Zeit denkwürtig geschehen...* Nürnberg, Ben Johann Fismacher etc., 1603. [4] f. + 584 p. + [21] f. + 36 p.

89. *Neue Siebenbürgische Victorien mit Lippa, Temeswar-und andern*

Orten...²⁾ Gedruckt zu Nürnberg, mit Bewilligung, im Jar 1596. [4] f.

97. [Vezi nr. 220].

98. [Vezi nr. 219].

101. SAGREDO, GIOVANNI. *Memorie istoriche de monarchi Ottomana...* In Venetia, 1677, Presso Combi & La Nouè. [4] f. + 1069 + 32 p.

102. CANTEMIR, DIMITRIE. *Histoire de l'Empire Othoman, où se voyent les causes de son aggrandissement et de sa décadence. Avec des Notes très-instructives...* Traduit en François par M. de Jonquières... Tomes I-IV. A Paris Chez Jacques-Nicolas Le Clerc, 1743. Tome I. [5] f. + CXLIV + 370 p.; Tome II. 502 p.; Tome III. 576; Tome IV. 568 p.

103. BAUDIER DU LANGUEDOC, MICHEL. *Inventaire de l'Histoire générale des Turcs...* Quatriesme edition revue et avgmentee. A Rouen. Chez Clement Malassis, Lovys Ovrssel et Jacques Besongne, 1641. [60] f. + 886 p.

106. *Neue Ungarische und Siebenbürgische Chronick, oder kurtz verfasste Historische Beschreibung des Königreichs Ungarn...* Franckfurt am Main, In Verlegung Johann Baptist Schönewetter. Gedruckt bey Matthaeo Kempffern, 1664. [2] f. + 296 p. + 7 pl.

118. RICAUT, PAUL. *Die Neu-eröffnete Ottomannische Pforte...* Beschreibung Dess gantzen Türckischen Staats... 1-2 Theil. Augspurg, Gedruckt bey Johann Jacob Schönig, 1694. 1 Theil. [10] f. + 150 + 570 p. + [36] f. + 1 pl. 2 Theil. [8] f. + 864 p. + [25] f. + 116 p.

125. CAYET, PIERRE VICTOR. *Chronologie Septenaire de l'Histoire de la paix entre les roys de France et de l'Espagne...* Seconde edition. A Paris Par Jean Richer, 1605. [7] f. + 506 f.

129.* *Oratione al serenissimo Massimiliano Archiduca d'Austria etc., Conte di Tirolo etc., Fratta da Gieronimo*

Sirtori, nella morte del Conte Giorgio Basta³⁾. In-4°.

138. [Vezi nr. 103].

143.* *Genesis Natalitia oder Nativitet des jetzigen regierenden Türchischen Keyseris Sultan Mahomet genant. 1597. broch. in-4°.*

144. ZALUSKI, JOSEPH ANDRE. *Specimen historiae Polonae criticae.* Warsaviae, Anno 1735. [10] f. + 202 p.

163.* *De la Nue. Disputatio de bello Turcico latine de Gallico ummare...* in-fol.

164.* *Iohannis Cuspiniani. Oratio protrepticoqua Christiani ad bellum turcicum excitantur cui access Alphoni Rejas Neapolitati Sapientiss Oratiuncula argumenti utraque emendotius quan antehae editia a Juhanne Weidnero Lенси dellio. In-fol.*

Prima pagină a listei lucrărilor consultate de N. Bălcescu pentru alcătuirea scrierii *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*. În dreptul onora dintre aceste lucrări aflăm mențiunea: în biblioteca mea.

²⁾In manuscris lucrarea este descrisă astfel: *Türkische und Siebenbürgische Victorien mit Lippa, Temesvar und andern Orten.*

³⁾Cărțile însemnate cu asteric nu au putut fi identificate în principalele biblioteci din București.

165. *Kurtze, warhafft, Siebenbirgische, Tartarische, Türckische und andere Zeitung* ⁴⁾... [Gedruckt zu Nuernberg], 1596, [63] f.

166. *Neue Zeitung. Vom glückeligen Sieg unnd Triumph der Christen im Crabatichen Landt, über den Türcken, ein Erbfeindt der gantzen Christenheit, wie er ist durch Gottes Hülff niedergeschlagen, und eine grosse Summe des Türckischen Kriegs volck umbgebracht* ⁵⁾... Gedruckt in der alten Stadt Prag, Durck Johann Schuman, [1593]. [4] f.

167. [Vezi nr. 143].

168. *Staat von Siebenbürgen Wallachej und Moldau. f. 1., f.a.* ⁶⁾. 89 + 48 p. + 1 pl.

219.* PALLA, E. *Histoire abrégée de l'Empire Ottoman depuis son origine jusqu'à nos jours*. Paris 1825, in-8°.

220. MIGNOT, VINCENT. *Histoire de l'Empire Ottoman depuis son origine jusqu'à la paix de Belgrad en 1740*... Tomes I-IV. A Paris, Chez Le Clerc, libraire, 1771... Tome I. X + 532 p.; Tome II. [2] f. + 517 p.; Tome III. [2] f. + 503 p.; Tome IV. [2] f. + 503 p.

221. SAGREDO, GIOVANNI. *Histoire de l'Empire Ottoman*. Traduit de l'Italien de Sagredo. Par M. Laurent. Tomes I-VIII. A Paris, Chez François Barois, 1724. Tome I. [14] f. + 540 p.; Tome II. 157 p.; Tome III. 294 p.; Tome IV. 416 p.; Tome V. 323 p.; Tome VI. 421; Tome VII. 126 p.

⁴⁾ În manuscris lucrarea este deschisă astfel: *Warhafftige neue Zeltung aus Siebenbürgen*, 1596, In-4°.

⁵⁾ În manuscris lucrarea este descrisă astfel: *Drey warhafftige neue Zeltung des gruasamen Erbfeindes des Türcken*. Prag, 1593. In-4°.

⁶⁾ N. Bălcescu o consideră tipărită „pe la capătul [celui de] al 17-lea veac” (B.A.R., ms.rom., nr. 81, f° 82), iar Sturza: „se vidî a fi tipărită la 1701” (mențiune autografă pe foaia de titlu).

MIHAIL KOGĂLNICEANU — OM AL CĂRȚII

O prezență ca aceea a lui M. Kogălniceanu, decisivă în atâtea domenii ale istoriei noastre social-politice și culturale, se supune anevoie portretizărilor, orice caracterizare, cît de amplă, vîdindu-și în cele din urmă insuficiența. Istoric, prozator și memorialist, critic pătrunzător, gazetar și orator cu faimă nestinsă, legislator și diplomat, editor, om politic și reformator, el este, înainte de toate, un cărturar cu mari potențe sortite inextorabil unei realizări parțiale. Ca și odinioară Miron Costin, pe care „cumplite vremi” îl sustrăgeau „iscusitei zăbave” oferite de îndeletnicirile cărturărești, Kogălniceanu a fost silit prea adesea să intre în arenă ca militant politic, abandonînd vremelnice preocupările cărturarului. Intotdeauna însă și-a pus condeii — armă nedespărțită — în slujba marilor idealuri ale poporului român și ale umanității, cu o fervoare care-l situează în fruntea ge-

nerației sale. Regreta, în 1845, că munca de adunare și editare a izvoarelor narative, căreia i se dedicase, i-a fost adesea „întreruptă de grijile și furtunile ce mi-au încercat tinerețea”¹⁾. Citindu-l în această direcție pe Augustin Thierry²⁾, Kogălniceanu își împărtășea propriile gânduri: „În acest timp de patimi politice... este așa de greu, când cineva își simte ceva activitate de spirit, de a se ascunde agitației generale”. Iar douăzeci de ani mai târziu, la reeditarea „cronicelor”, va mărturisii, amintindu-l pe Miron Costin, că împrejurările l-au silit să-și preschimbare pana în sabie: „Atunci n-am mai avut a scrie istorie; am făcut istorie”³⁾.

Vestindu-i moartea la Academia Română, Hașdeu aprecia că ilustrul defunct „va rămâne tipul unei activități necurmate, al unei energii neîntrerupte”⁴⁾. Lăsând la o parte creația propriu-zisă, istorică și literară, vom aminti aici câteva din manifestările cărturarului, atât de activ în epocă, creator prin simpla lui prezență stimulatorie.

Neam de răzeși, „vechi băstinaș de pe Cogălnic”, el coboară dintr-o familie de veche tradiție cărturărească din care s-au ridicat învățați ca Ispravnicul Constantin, traducător al lui Molière, și Enache, cronicar și compilator de cronici. Kogălniceanu își continuă strămoșii cu strălucire, adăugând la seria marilor cititori ai culturii naționale o verigă fundamentală. Preocuparea lui primordială și statornică a fost să permanentizeze în memoria generațiilor „acest paladiu” alcătuit de vechile cronici, testimoniu sacru al vieții trecute a poporului.

Din 1834, când e trimis să facă studii în Franța, întind o specializare în „legi”, și pînă în ajunul morții sale, survenite la 20 iunie 1891, bibliograful are de consemnat manifestări scriitoricești de o bogăție și pluralitate deosebite. Înzestrarea spirituală a tînarului se făcuse remarcată mai dinainte, din vremea cînd se ostenea cu învățarea limbilor străine în școlile de la Iași. În 1832 era chiar premiat pentru sîrguința dovedită, în urma unui examen prestat în fața viitorului domnitor M. Sturdza, iar caietele de școală păstrate în arhiva sa vădesc un spirit echilibrat și pătrunzător, așa cum se va releva mai târziu, în scrisul risipit de-a lungul întregii vieți. Contactul cu Franța burgheză și libertară are asupra

lui un efect binefăcător: adolescentul plonjează în marile probleme ale timpului (o arată lista impresionantă a publicațiilor pe care le citea la Luneville) și cunoaște o bruscă maturizare atestată de corespondența familială și de ostenețile sale întru alcătuirea unei istorii naționale. Citește mult, cercetează surse istorice, urmărește dezbaterile politice din Franța, rîvnind să cunoască „cetatea luminii”. Este momentul cînd Kogălniceanu ia cu adevărat cunoștință de sine și se structurează potrivit cu înclinațiile sale lăuntrice și cu înfririle veacului. Contactul cu diverse personalități culturale și politice din Berlin avea să-i desăvîrșească mai apoi formația, iar cunoașterea realităților germane îi va oferi sugestii pentru înnoirile din propria sa țară. Debutul scriitoricesc, fixat în această etapă (1837), îl situează, la cei 20 de ani ai săi, în problematica majoră a epocii (anacronismul robiei etc.), iar primul tom din *Histoire de la Valachie...* (Berlin, 1837) pune, cu 130 de ani în urmă, piatra de fundație a istoriografiei noastre moderne⁵⁾.

Se cuvine amintită, din vremea studiilor, curiozitatea lui intelectuală cu totul remarcabilă. Cumpără cărți cu o asiduitate care va fi alarmat pe „băbaca”, mai puțin receptiv la ispitele slovei și la prefacerile veacului. Se interesează de cărțile pe care le împrumutase lui Iorgu Cananău și lui Chetcu⁶⁾, de litografiile istorice ale lui Asachi, pe care și le-ar fi procurat, iar surorilor și fratelui mai mic le trimite cărți frumos legate, potrivite cu vîrsta și preocupările lor⁷⁾. Planul lui e ca, la întoarcere, să aibă o bună bibliotecă, gîndită ca un suport al cercetărilor sale istorice și literare⁸⁾. La 16 martie 1835, numărul cărților cumpărate ajunsese la 300, iar peste două luni fondul sporea la 500; dintre achizițiile adolescentului, nu lipseau: Chateaubriand, Buffon, Voltaire, Racine, Corneille, La Harpe, colecția „Bibliothèque des voyages”⁹⁾. Le și studiază serios, memorînd pasaje pe care le va utiliza în scrierile de mai târziu și în dezbaterile parlamentare. Îl interesează îndeaproape mișcarea culturală din țară; la un moment dat cerea relații asupra traducerii lui Robinson Crusoe¹⁰⁾, iar actorul J. Foureaux îi va aduce din țară cărțile pe care le reclama insistent. Voia, în același timp, să completeze lipsurile bibliotecii sale de la Iași, pentru care

cerea surorilor să întocmească o strictă evidență¹¹⁾. Vizitînd orașul Nancy, îi rețin atenția, în afară de aspectul urbanistic și salubritatea străzilor, biblioteca și pinacoteca¹²⁾. E în stare să sacrifice apunamentele lunare trimise de „băbaca” și contractează chiar datorii ca să-și poată procura cărțile necesare¹³⁾, iar cînd domnitorul dispune mutarea grupului de români la Berlin, își arată neliniștea cu privire la soarta bibliotecii sale, pe care o va expedia în țară, la adăpost¹⁴⁾. Contul la librarul creditor din Franța îl va lichida după destule apeluri la mărînimia părintelui său¹⁵⁾. Între timp studiază cu rivnă exemplară, încurajat mai cu seamă de savantul A. Humboldt, iar amploarea cercetărilor întreprinse se poate desluși din bibliografia care precede *Histoire de la Valachie...*, intitulată *Liste alphabétique des ouvrages cités dans l'Histoire de la Valachie*, și care conține 79 de lucrări notate corect. Mediul berlinez favorizează contacte fertile cu savanți și literați cu faimă: Humboldt, Gans, Saligny etc. Proiectele cu care se întorc în țară vedeau îndrăzneală și fecundă creativitate. „Voiam prin literatură să prefac moravurile, să introduc în patria mea o nouă viață, noi principii”; și, scuzîndu-și oarecum decepția, exclama cu superioară ironie: „În nebuna mea presumpție... mă socoteam c-oi ajunge odată un Prometheus”¹⁶⁾. Dar proteismul lui Kogălniceanu, de care s-a vorbit, izvorăște nu atît din temperamentul scriitorului, cît din cerințele epocii în care și-a desfășurat activitatea. Raportîndu-l la alți literați contemporani, R. Dragnea îi remarcă cerebralitatea, capabilă să distingă și să îndrume, față de impresionismul lui Russo, de pildă, care instilează prozei sale fiorii unui lirism autentic¹⁷⁾.

Într-adevăr, Kogălniceanu a fost un mare cărturar, cu o formație riguroasă, cu un registru de lecturi surprinzător de larg, în posesia unor criterii sigure pe care izbuteste să le impună în mișcarea culturală a epocii. Lăsînd la o parte opera critică propriu-zisă, să deslușim, din mulțimea preocupărilor sale cărturărești, cîteva dintre cele care îl apropie de munca bibliografului și fac din Kogălniceanu un precursor și în acest domeniu. Bibliograf în înțelesul strict al termenului, Kogălniceanu n-a fost, firește; personalitate cu larg orizont de cultură

însă, cu lecturi din cele mai variate, parcurse febril, cu un gust nedezmîțit și cu o disciplină pe care puțini dintre contemporanii săi au probat-o, a ținut să informeze conștiincios publicul asupra lucrărilor apărute. La temelgia acestei inițiative stă dorința declarată de a înriuri mediul, orientîndu-l pe făgașuri noi. Limba, cultura, moravurile aveau nevoie de o primenire, iar Kogălniceanu simțea vocația reformatorului.

Voind să informeze asupra producțiilor celor mai de preț, naționale sau alohtone, el avertiza în „Introducția la *Dacia literară* (1840): «Partea a patra, numită „Telegraful Daciei”, ne va da înștiințări de cărțile ce au să iasă în puțin, de cele ce au ieșit de sub tipar, relații de adunările învățaților români, știri despre literatorii noștri și în sfîrșit, tot ce poate fi vrednic de însemnat pentru publicul român»¹⁸⁾. Astfel de informații bibliografice, însoțite mai totdeauna de observații critice, se întîlnesc adesea în paginile publicației amintite mai sus¹⁹⁾, iar preocuparea se menține și în celelalte reviste pe care le-a condus. Note critice și informativ bibliografice sînt inserate în *Propășirea*, la rubrica „Miscelle”²⁰⁾ sau „Bibliografie”²¹⁾. Cu ocazia unei note asupra activității culturale a proin-mitropolitului Veniamin, cu care de altminteri colaborase pe plan editorial, Kogălniceanu dădea și o listă a cărților tipărite de învățatul ierarh, o veritabilă bibliografie care cuprinde atît scrierile inedite, conservate în biblioteca seminarului Veniamin, cît și cărțile aflate sub tipar²²⁾. Semnalînd cărțile de interes istoric apărute, Kogălniceanu face și observații competente asupra importanței lor documentare și educative. Într-o notă din primul tom al *Arhivei românești* el atrăgea atenția asupra mult discutatelor, încă „...sfătuirii ale lui Neagu-Vodă către fiul său”, descoperite în biblioteca colegiului Sf. Sava²³⁾. Reținem din această notă dubiul lansat de Kogălniceanu asupra vechimii *Învățăturilor lui Neagoie*, luat în considerație mai tîrziu de D. Russo și clarificat într-un studiu recent²⁴⁾: opera voievodului conține adaosuri mai tîrzii ale unui călugăr (sec. XVII), îndoielile lui Kogălniceanu dovedindu-se justificate.

Din *Steaua Dunării* (1855—1860) Kogălniceanu voia să facă, după cum spunea singur, „le centre du mouvement politique et intellectuel des deux principautés”²⁵⁾. Semnala, în consecință, orice lucrare care ar fi putut interesa dezbaterile social-politice și culturale, exprimându-și rezervele în scurte notițe²⁶⁾. Ceea ce se cuvine subliniat este marea onestitate a lui Kogălniceanu care publică în foaia sa și articole scrise de pe alte poziții decît acelea ale programului pentru care milita, în ideea de a iniția opinia publică în dezbaterile curente. Tot astfel, respectînd stilul și ortografia unora, în evidentă contradicție cu practica publicisticii sale, el își exprima obiecțiile în notă. Atitudinea presupune o mare încredere în dreptatea cauzei proprii și în capacitatea publicului de a recepta ideile și formulele juste.

După realizarea Unirii, care a pus bazele statului național român ca stat unitar, centralizat și care a constituit actul de naștere a României moderne, eforturile lui Kogălniceanu se vor îndrepta mai cu seamă spre organizarea statului. Cărturarul se simte totuși pînă și în motivarea măsurilor administrative pe care le inițiază și ar fi foarte util un studiu care să urmărească, din această perspectivă, mulțimea cuvîntărilor, a circularilor, memoriilor, rapoartelor și referatelor sale.

În aceeași ordine de idei se cuvine a fi notată grija lui Kogălniceanu pentru înzestrarea cu biblioteci a diverselor instituții. Dorea ca cei chemați a hotărî legile țării să fie la curent cu întreaga evoluție ideologică a problemelor. La 20 ianuarie 1859, el propunea înființarea unei comisii care să se ocupe de constituirea bibliotecii Adunării și a Comisiei Centrale²⁷⁾. Propria sa bibliotecă, adunată cu atîtea sacrificii, o cedase Academiei Mihăilene în 1845, cînd conflictul cu autocratismul lui M. Sturdza îl silise la „deșțărare”²⁸⁾. Iar mai tîrziu, cînd alte nevoi îl vor sili să se despartă de prețioasa lui colecție de tablouri, Kogălniceanu testează (1882) ca aceasta să fie estimată de experți și cedată statului român, cu o reducere de 20 de procente*. Prin grija lui, biblioteca lui Costache Conachi trece în patrimoniul Bibliotecii Centrale din Iași²⁹⁾, iar Biblioteca Academiei Române își

sporește colecțiile cu documente și cărți. În 1874 dăruia Academiei 75 de volume, iar cu alte ocazii, numeroase condici și documente³⁰⁾. Se îngrijea de biblioteca ministerului³¹⁾ și de adunarea cu osîrdie a documentelor istorice, pe care le voia tezaurizate într-un vast corpus diplomatic. A cheltuit ca țara să aibă „istorie și corpuri savante”, conclusea Kogălniceanu într-o ședință a parlamentului, nu e un gest prodig; dimpotrivă, economia pe acest tărîm ar fi „curată crimă”³²⁾. Elogiindu-l pe D. A. Sturdza la Academia Română, el îi releva înainte de toate meritul de a fi îmbogățit colecțiile de cărți, manuscrise și monezi ale acestei înalte instituții.

Rezumîndu-ne la aceste cîteva aspecte care luminează o latură esențială a activității lui M. Kogălniceanu ca om al cărții, vom mai adăuga doar că acesta a fost și un neobosit editor, ostentîndu-se pentru cea mai largă difuziune a luminii în popor pe calea revistelor, ziarelor, albumelor și almanahurilor, precum și a numeroaselor cărți editate de el.

La un veac și jumătate de la naștere, figura lui M. Kogălniceanu ne apare astăzi așa cum o decanta încă acum jumătate de veac N. Iorga, ca „măreț culturală”.

AI. ZUB

Bibliografie

1. Kogălniceanu, Mihail. *Fragments tirés des Chroniques Moldaves et Valaques pour servir à l'histoire de Pierre-le-Grand, Charles, XII, Stanislas Leszczyński, Démètre Cantemir et Constantin Brancovan. I-II Partie. Jassi, Au bureau de la feuille communale, 1845. 2 vol. Vol. I p. XV.*

2. Thierry, Augustin. *Lettres sur l'histoire de France. Paris, 1827. Lettre première.*

3. Kogălniceanu, Mihail. *Cronicele Romaniei sêu Letopiseștele Moldavei și Valahiei. A doua edițiune revêdută, îndestrată cu note, biografii și fac-simile, cuprîndu-dînd mai multe cronice nepublicate încă; și, ca adaos: Tablele istorice ale României de la 1766 pînă la 11 Februarie 1866. Tomul I-III. Bucuresci, 1872-1874. 3 vol. Vol. I, Prefață, p. XXXII.*

4. *Analele Academiei Române. Dezbateri. S. II. t. XIV (1891-1892), p. 10.*

5. Cf. Oțetea, Andrei. *Prefață la: Kogălniceanu, Mihail. Opere. Ediție critică adnotată cu o introducere și note de Andrei Oțetea... Tomul I. Bucuresți, Fundația pentru literatură și artă, 1946, p. 7.*

* Cf. Kogălniceanu, Mihail. *Scrisori. 1834—1849. Cu o prefață, un indice de lucruri, de nume proprii și de cuvinte de Petre V. Haneș. Bucuresți, 1913, p. 3-6.*

* După cum se știe, colecția — unică în țara noastră — s-a pierdut mai tîrziu, licitată la Lipsca.

- ⁷. Ibidem, p. 50—51.
⁸. Ibidem, p. 22—23.
⁹. Ibidem, p. 28—30, 31.
¹⁰. Ibidem, p. 30—32.
¹¹. Ibidem, p. 34—35.
¹². Ibidem, p. 66.
¹³. Ibidem, p. 66—67.
¹⁴. Ibidem, p. 39—40, 49, 72, 73, 74, 141—142.
¹⁵. Ibidem, p. 54, 56, 75, 76.
¹⁶ Kogălniceanu, Mihail. *Iluzii pierdute. Un întâiu amor*. Iași, la Cantora Foiei Sătești, 1841, p. 44.
¹⁷. Cf. Dragnea, Radu. *Mihail Kogălniceanu*. Ediția a II-a întregită și prelucrată. București, 1926, p. 24.
¹⁸. *Dacia literară*, I, Iași, 1840, p. 8.
¹⁹. Ibidem, p. 109—114, 297—300.
²⁰. *Propășirea*. Foale științifică și literară. I, Iași, 1844, p. 16, 24, 56, 72.
²¹. Ibidem, p. 64, 80, 96, 112, 128, 176.
²². Ibidem, p. 80.
²³. *Arhiva românească*. Foale retrospectivă și trimestrială. Subt redacția lui M. Kogălniceanu. Tom. I. Iași, La Cantora Daciei literare, 1840, p. 92 — „Bulletin”.
²⁴. Chitișia, I. C. *Considerații despre „Invățăturile lui Neogoe Basarab”*. In: *Romano-slavica*, 8, 1963, p. 309—339.
²⁵. *Documente privind Unirea Principatelor*. Redactor responsabil: acad. A. Oțetea Vol. I-III. București, 1959—1963.
 3. vol. (Academia R.P.R. Institutul de

istorie). Vol. I. Documente Interne, 1854—1857 (1961), p. 57.

²⁶. *Steaua Dunării*. Iași 1855—1860. Nr. 14, 1 noiembrie 1855, p. 53—54; nr. 20, 15 decembrie 1855, p. 80; nr. 23, 3 martie 1856, p. 92.

²⁷. Cf. *Acte și documente relative la istoria renascerei României*. Actes et documents... [publicate de] Episcop Ghenadie Petrescu, Dimitrie A. Sturza, Dimitrie C. Sturza... Vol. I—V, VI, part. 1—2, VII—X, București, Tipografia Carol Göbl, 1888-1909. 11 vol. (Academia Română. Publicațiunile fondului principesa Alina Știrbei, Nr. I-IV, VI). Vol. VIII, 1900, p. 511-518.

²⁸. Cartoian, Nicolae. M. Kogălniceanu la Paris în 1846. In: *Acagiul lui Mihail Dragomirescu*. București, 1928, p. 520.

²⁹. Cf. Botez, Grigore și Negru, Radu. *Activitatea din cadrul Bibliotecii centrale universitare „Mihail Eminescu”*... In: *Studiul și cercetări de documentare și bibliologie*, 6, nr. 3, 1964, p. 330.

³⁰. Cf. *Analele Academiei Române*. Dezbaterei. S. I., t. VII/1874, p. 94—95, S. II, t. IX, p. 90, 143; t. XI, p. 7, 13—14. Vezi și Lupu, Ioan. *Primitii donatori ai Bibliotecii Academiei Române*. In: *Studiul și cercetări de documentare și bibliologie*, 7, nr. 3, 1965, p. 303.

³¹. Cf. *Monitorul oficial*, nr. 205/1878, p. 5239.

³². Ibidem, nr. 97/1888—1889, p. 1747.

MARIA ZAMATIU

1917-1967

La 9 iunie 1967, s-a stins din viață, după o lungă și curajoasă luptă cu boala și suferința, MARIA ZAMATIU, bibliotecar-șef la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, cercetător și publicist în domeniul bibliologiei.

Născută în București, la 15 decembrie 1917, urmează cursurile primare, liceale și universitare în Capitală. Absolvă Facultatea de litere și filozofie cu mențiunea „magna cum laude”.

Licența și-a luat-o cu o excelentă teză despre *Gospodăria țărănească în satul Runc (Gorj)*. Elevă și colaboratoare a prof. D. Gusti, Maria Zamatiu ia parte la elaborarea *Bibliografiei satului românesc*.

Ca bibliotecar la Institutul central de statistică, a redactat o revistă de specialitate, în a cărei bibliografie a apărut în mod creator clasificarea zecimală universală.

În anul 1955, a intrat, prin concurs, la Biblioteca Academiei ca cercetător științific în domeniul bibliologiei. În această calitate, a întreprins cercetări și a publicat în special în domeniul istoriei bibliologiei românești, al statisticii biblioteconomice ș.a. Bibliotecar și statistician excelent, ea a fost timp de 11 ani (1955—1965) cronicarul activității Bibliotecii Academiei în revista *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*. Din ianuarie 1966, a condus serviciul relații cu publicul. Și în această calitate, Maria Zamatiu a rămas tot timpul aceeași bună colegă, muncind cot la cot cu toți bibliotecarii, ajutându-i și sfătuindu-i. În ultimii ani, a colaborat intens la recentul *Vocabular de bibliologie*.

Pentru calitățile și meritele ei deosebite, colegii de la Biblioteca Academiei și din celelalte unități îi vor purta o caldă și neștersă amintire.

Un grup de colegi

Biblioteca regională Bacău. Cărți intrate în bibliotecă în perioada ianuarie-februarie 1967. Nr. 1. Bacău, 1967. II + 57 f.

Buletinele de semnalare a noilor achiziții de cărți ale bibliotecilor regionale constituie lucrări bibliografice care tind să se generalizeze în toată țara. Serviciul de completare și organizare a colecțiilor de la Biblioteca regională Bacău a alcătuit, în primul trimestru al acestui an, un astfel de buletin pentru achizițiile din lunile ianuarie și februarie 1967, deschizând seria acestor lucrări la încă o bibliotecă regională. Ca și buletinele editate de celelalte biblioteci regionale, buletinul noutăților de la Bacău este menit să îndeplinească mai multe sarcini, dintre care, cel mai ades, sînt relevate acelea de a oferi posibilitatea informării cititorilor din regiune, venind în sprijinul extinderii imprumutului interbibliotecar, și de a contribui la întocmirea unor cataloage colective. Prin conținutul propriu-zis — înregistrarea noilor achiziții pentru o perioadă oarecare (o lună, două luni, un trimestru) — lucrarea își atinge scopul propus. Dar și întocmirea buletinului, modul de prezentare a informațiilor bibliografice influențează asupra calității și eficienței lucrării.

Ca orice lucrare bibliografică, buletinul apărut la Bacău trebuia să se deschidă cu o prefață, în care cei ce îl vor consulta să găsească lămuriri cu privire la conținut, scop și periodicitatea de apariție, precum și indicații asupra structurii și modului de folosire.

Sistematizarea materialului bibliografiat, oglindită în *Cuprins*, este susceptibilă de observații critice. De la o primă parcurgere a *Cuprinsului*, se remarcă faptul că gruparea titlurilor înregistrate adoptă un sistem arbitrar, hibrid, în care nu este urmat riguros nici modelul clasificării zecimale, nici cel oferit de bibliografia națională. Apar astfel grupe ca: I. *Filozofie. Logică. Psihologie*; II. *Marxism-leninism*; III. *Istorie*; IV. *Stat. Drept. Armată*; ... XIV. *Medicină. Igienă* ș.a., a căror ordonare este defectuoasă. De asemenea, din *Cuprins* — care trebuia să fie prezentat în primul număr sub forma completă, unică pentru toate numerele care vor urma — lipsesc multe grupe (*Ateism. Religie. Partide comuniste și muncitorești, Statistică. Contabilitate, Problemele sindicatelor* etc.). Credem că, pentru a contribui la unitatea sistemului de bibliografiere pe întreaga țară, sistemul de grupare a materialului bibliografiat în buletinele de acest fel ar trebui să fie ori cel al clasificării zecimale, ori planul tematic al bibliografiei naționale. S-ar evita astfel o muncă în plus de alcătuire a unui sistem propriu și, totodată, o seamă de greșeli.

O atenție mai mare trebuie să fie acordată și întocmirii descrierilor. Din cele 273 de notițe bibliografice redactate în acest buletin, mai mult de jumătate conțin greșeli de gravitate mai mică sau mai mare. Semnalăm, pentru a fi evitate în numerele viitoare: inconsecvențele și greșelile strecurate în descrieri (de pildă: la cărțile cu doi sau trei autori, numai numele primului autor este inversat, ale celorlalți fiind trecute ca pe foaia de titlu; numele scriitorilor de limbă maghiară apar inversate, contrar regulilor descrierii; descrierile sînt redactate uneori după modelul descrierii bibliografice, alteori după cel al descrierii catalografice); încadrările greșite ale unor cărți (*Mic dicționar mitologic greco-roman* de Anca Balaci se află la grupa IX. *Lingvistică*; o culegere, în limba franceză, de *Povestiri* ale lui Boccaccio este cuprinsă la literatura franceză; lucrarea *Protecția muncii în Republica Socialistă România și sarcinile sindicatelor*, Editura politică, 1966, este încadrată la grupa XIV. *Medicină. Igienă*) și stabilirea greșită a multor indici de clasificare zecimală. Asupra indicilor incorect alcătuiți e necesar să ne oprim mai mult. Aceasta, datorită faptului că, presupunem, buletinul este folosit de mulți bibliotecari din regiune, ca un ajutor la clasificarea unor cărți din bibliotecă în care lucrează, în cazul cînd nu primesc, sau primesc cu întîrziere, fișele tipărite. Abundența, în buletin, a indicilor greșit stabiliți derutează bibliotecarii în munca lor și favorizează însușirea eronată a unor probleme de clasificare a cărților. Vom da numai cîteva exemple: *Satirele* lui Juvenal sînt clasificate la literatură franceză (indicele stabilit: 84—17=59); *Poezii* de Szemler Ferenc la literatură maghiară (indice stabilit: 894.511—1=59, în locul celor doi indici corecți: 8(498)94.511—1=59 și 859—1); pentru *Metodica predării limbii române* de Ion Berca, a fost stabilit indicele 37—3459:372(077) (credem mai degrabă că este o greșeală de transcriere), în locul indicilor 459—5(077) și 372.3:459—5 etc.

Ar mai trebui făcute observații cu privire la adnotări, și anume, asupra conținutului și stilului unora dintre ele (de pildă, adnotarea volumului de poezii

Inima omenească de Mihail Celarianu arată astfel: „*Volumul este o antologie cuprinzând cele mai semnificative poezii ale poetului de la «Sburătorul», poet care s-a remarcat, arată Perpessicius, prin subtilitatea interioară evoluind în preajma izvorului muzical, dimpreună cu poezia lui Bacovia, cu care are atâtea înrudiri (!) sensibile. Antologia selecționează reușite ale volumelor «Drumul», «Flori fără pace», «Cartea de patimă» și «Flori din grădini streine».*”) și asupra modului întimplător de a alege titlurile care vor fi adnotate (era necesară o adnotare pentru romanul lui Laurențiu Fulga, *Alexandra și Infernul*, din al cărui titlu nu se poate ști că tratează despre insurecția armată de la 23 August 1944).

În sfârșit, considerăm că prezentarea mai îngrijită a buletinului — ca aspect grafic și ca redactare — ar avea urmări bune asupra calității lucrării.

Grig. V.

Verzeichnis bibliothekarischer Fachzeitschriften. [Repertoriul revistelor bibliotecilor]. 1. Ausgabe. Berlin, Deutsche Staatsbibliothek, 1966, 35 p. (Institut für Bibliothekswissenschaft der Humboldt-Universität zu Berlin).

Lucrarea face parte din seria unor publicații redactate în cadrul Institutului de Biblioteconomie al Universității Humboldt din Berlin, care își desfășoară activitatea în aceeași clădire unde se află și Biblioteca Germană de Stat. Cu toate că Biblioteca Institutului cuprinde numeroase publicații de specialitate, repertoriul de față a fost întocmit pe baza fondurilor mult mai complete, păstrate la Deutsche Staatsbibliothek, astfel încât o parte din revistele înregistrate pot fi consultate în ambele biblioteci.

Repertoriul revistelor bibliotecilor cuprinde 150 de titluri de reviste de bibliologie și biblioteconomie, precum și cele mai importante titluri de publicații de informare și documentare. După cum arată Margit Wille, în cuvântul său introductiv, repertoriul este selectiv și va fi în curând completat și cu alte titluri, cu ocazia republicării celei de-a doua ediții.

Intenția autorilor a fost de a pune la dispoziția bibliotecarilor și documentaliștilor un instrument de orientare, care să răspundă primei întrebări ivite în practica muncii de informare: ce periodice există și unde se află ele? Titlurile sînt grupate în două capitole: 1. *Publicații internaționale de specialitate* (8 titluri, orînduite alfabetic) și 2. *Publicații naționale de specialitate* (142 titluri, repartizate alfabetic pe țări și continente). Revistele sînt numerotate în continuare, menționîndu-se titlul complet al periodicului, anul de cînd apare și felul apariției, precum și suplimentul (cînd acesta există). Apoi se indică editura, numele redactorului-șef, instituția emitentă, rubricile periodicului și abrevierea titlului revistei respective. Notița bibliografică se încheie cu cota periodicului aflat în colecțiile Bibliotecii Germane de Stat din Berlin.

Revistele din Republica Socialistă România înregistrate sînt: *Probleme actuale în munca de documentare*, *Revista bibliotecilor* și *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*.

Titlul revistei este redat uneori și în traducere germană; de asemenea, sînt menționate schimbările de titlu. Subtitlurile au fost date ori de cîte ori a fost necesar pentru a întregi titlul periodicului. Repertoriul se încheie cu un indice alfabetic de titluri.

Datorită sistematizării clare a conținutului și formatului său practic și comod, repertoriul se prezintă ca o lucrare ușor de consultat și de o mare utilitate pentru cercetători, bibliotecari, bibliografi și documentaliști.

Dorothea Sasu-Țimerman

Cacérés, Geneviève. *La lecture* [Lectura]. Avec la collaboration de J. Duma-zedier, G. Jean, J. Hassendorfer. Paris, Editions du Seuil, 1961. 222 p.

Două sute și ceva de pagini nu pot condensa, oricîtă bunăvoință s-ar depune pentru aceasta, o disciplină atît de — pentru ce n-am spune-o? — stufoasă precum biblioteconomia. Autorii n-au nutrit o asemenea ambiție — cititorul opăță repede această convingere — și, cu bun simț și inteligență discretă, au însălat

pe firul atît de promițator al fenomenului, care a dat titlul volumului, elemente de mare varietate și interes.

Sumarul bogat și structura intenționat cvasi-didactică ar putea să conducă la ideea că avem de-a face cu un „ABC” al meseriei de bibliotecar, cu un manual în sensul propriu al cuvîntului. Ne-o spune, de la bun început, alcătuirea lucrării și avem datorită să o consemnăm ca atare, dar am greși dacă am încerca să apreciem volumul dintr-un asemenea unghi.

Rod al colaborării unor personalități, sociologi de prestigiu, ale căror nume se inscriu pe lista animatorilor vieții culturale desfășurate în Franța sub egida Federației „Popor și Cultură”, lucrarea are mai degrabă caracterul unui ghid de inițiere. Dar dacă este aproape sigur că un începător nu va găsi în paginile cărții toate elementele care să-l facă apt pentru munca de bibliotecă, este tot atît de neîndoielnic faptul că pînă și cei mai avizați dintre pasionații studiului biblioteconomic vor parcurge conținutul acesteia încercînd satisfacția unor mici descoperiri.

Premisa pe care se construiește întreaga lucrare este aceea că: „...în societatea noastră aflată în mers, cartea păstrează o valoare fundamentală... iar biblioteca poate fi o instituție vie unde își află loc toate problemele și evenimentele lumii”.

Meritul principal al autorilor este acela de a fi realizat nu numai un îndreptar practic pentru punerea în valoare a cărții și bibliotecii, dar și tratarea modernă a acestor instrumente clasice de cultură, încadrarea lor în ansamblul multilateral al căilor ce duc lumea contemporană pe treptele tot mai înalte ale culturii și civilizației.

Datele sociologice cu care se deschide lucrarea, ținînd loc de introducere, au darul de a oferi cadrul social amplu în care se dezvoltă astăzi producția editorială și problemele difuzării cărții prin librării și biblioteci. Reflectînd asupra lor, nu te poți reține să constăți similitudini cu unele din stările de lucruri de la noi, mai ales în ceea ce privește fenomenul pătrunderii cărții în mase și preferințele cititorilor, dar și diferențieri care pun mai bine în evidență avantajele organizării socialiste a sistemului de răspîndire a cărții, de stimulare și îndrumare a cititorilor.

Noțiunilor sintetice din domeniul tehnicii de bibliotecă și al organizării activității de servire a publicului li se adaugă pagini substanțiale consacrate lecturii. Izvorite dintr-o temeinică stăpînire a implicațiilor psihologice, pedagogice și sociologice ale cititului, capitolele respective pledează convingător în favoarea lecturii concepute ca o veritabilă artă și ca act de răspundere socială. Rolul bibliotecii ca lăcaș de cultură este acela de a-și ghida cititorii, de a-i iniția în arta lecturii, de a le asigura orientarea culturală.

Dacă admitem împreună cu autorii volumului că a îndeplini o asemenea misiune nu înseamnă „a merge în mase și a-ți risipi știința întocmai ca pe o mană deasupra capetelor cititorilor, că aceasta nu înseamnă tutelarea lor și nici caritate condescendentă”, vom fi surprinși să descoperim că expresia *orientare culturală a lecturii*, folosită în lucrare, e mai aproape de spiritul ideii pe care o exprimă, mai cuprinzătoare în sensuri decît îndrumarea lecturii cu care noi ne-am obișnuit. Coordonatele pe care este plasată o asemenea înțelegere sînt necesitățile societății și aspirațiile personale ale individului, ca bază a dezvoltării spirituale a oamenilor, context în care cartea aleasă cu grijă este o sursă de instruire și de reflecție, un mijloc de transformare a mentalității cititorilor și a lumii în care aceștia trăiesc.

În acest spirit, lucrarea de care ne ocupăm oferă și unele indicații concrete asupra modului în care trebuie să acționeze bibliotecarul pentru a determina în conștiința cititorilor prezența acelor raționamente și nașterea simțămîntelor care dau lecturii un conținut activ.

Cele trei montaje înfățișate în încheierea volumului constituie modele demne de luat în seamă din punct de vedere al metodologiei unei acțiuni de propagandă a cărții. Dozate evident după rigori științifice pertinente, fiecare dintre ele conduce, din etapă în etapă — de la simpla relatare a narațiunii pînă la considerații de tipologie literară și analiză comparată — la o serioasă înțelegere a calităților unei opere și a personalității unui autor. Suficiente motive deci pentru ca acest ghid să se bucure de interesul și prețuirea celor care îl consultă.

W. A.

ȘTIINȚE SOCIALE

Lenin, V. I. **Opere complete**. Vol. 45. Buc., Editura politică, 1967. 784 p.

Volumul cuprinde lucrările scrise de Lenin în perioada 6 martie 1922 — 2 martie 1923. Un loc important îl ocupă raportul politic și cuvântările rostite la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia referitoare la principalele probleme privind construirea socialismului, politica externă a statului sovietic, mișcarea muncitorească și comunistă internațională. Articolul *Despre însemnătatea materialismului militant*, inclus în volum, indică principalele direcții în care trebuia să fie desfășurată activitatea partidului comunist pe frontul filozofic, stăruie asupra însemnătății materialismului dialectic și istoric în opera de transformare a vieții sociale. Volumul conține și ultimele scrisori și articole ale lui Lenin, în care este expus, într-o formă sintetică, programul transformării socialiste a Rusiei în lumina perspectivelor generale ale mișcării mondiale de eliberare.

Marx, Karl și Engels, Friedrich. **Opere**. Vol. 28. Buc., Editura politică, 1967. 808 p.

Volumul cuprinde corespondența dintre Marx și Engels și scrisorile adresate de ei diferitelor persoane în perioada 1852—1855, perioada reacțiunii politice instaurate în Europa după înfringerea revoluției din 1848—1849.

Scrisorile cuprinse în acest volum dau o imagine clară asupra relațiilor personale dintre cei doi mari dascăli ai proletariatului, precum și asupra problemelor majore care se aflau în centrul preocupărilor lor: situația politică și economică din Europa și America.

Correspondența dintre Marx și Engels constituie o mărturie a colaborării lor creatoare, a legăturii indisolubile dintre activitatea lor științifică și cea revoluționară.

Schatteles, Tiberiu. **Modelul în științele economice**. Buc., Editura politică, 1967. 248 p.

Modelarea ca instrument al cercetării științifice, particularitățile și eficiența științifică a modelelor matematice-economice, promovarea largă a acestora în cercetarea economică, principalele rezultate care derivă din folosirea sistematică a metodei modelării în studiul economiei, iată, pe scurt, problematica lucrării.

Materialism istoric. Buc., Editura politică, 1967. 392 p.

Intocmit pe baza programelor în vigoare în învățământul superior manualul este destinat, în primul rând, studenților, cursanților din învățământul ideologic, propagandiștilor, precum și tuturor celor care doresc să cunoască principiile de bază ale materialismului istoric.

În afara unui capitol introductiv care prezintă o schiță istorică a concepțiilor sociale premarxiste și caracterizează esența revoluției săvârșite de marxism în gândirea socială, manualul cuprinde următoarele capitole: *Natura și societatea, Formațiunea socială; Producția materială — temelia dezvoltării sociale; Dialectica bazei și suprastructurii; Rolul maselor și al personalității în istorie; Clasele sociale și lupta de clasă; Revoluția socială; Statul și dreptul; Formele istorice de comunitate umană; Familia; Conștiința socială și formele ei; Cultura; Progresul social; Omul în societatea contemporană; Valoarea teoretică și metodologică a materialismului istoric; Curente și orientări în gândirea sociologică contemporană.*

Știința — prietena noastră. Buc., Editura politică, 1967. 366 p.

Elaborată de un colectiv format din cunoscuți oameni de știință, cadre didactice din învățământul superior, cercetători, lucrarea prezintă maselor largi de cititori și mai ales tineretului cele mai recente realizări științifice în diferite domenii, accentul fiind pus îndeosebi pe prezentarea unor științe de graniță nou apărute. În volum, a cărui prefață este semnată de academicianul Aurel Avramescu, sînt incluse materiale care se ocupă de: teoria informației, bionică, genetica moleculară, hidroponică, lingvistica matematică etc.

Volumul mai cuprinde scurte biografii ale unor savanți români și străini.

Miroiu, Șerban. **Ce să fiu? Cum să-mi descopăr vocația? Cum să-mi aleg o profesiune?** Buc., Editura politică, 1967. 152 p.

Scrisă pe baza unor fapte concrete de viață, cartea urmărește să dea tinerilor îndrumări valoroase cu privire la alegerea — chibzuită și cit mai corespunzătoare înclinațiilor și aptitudinilor personale — a viitoarei profesiuni.

Este relevantă necesitatea ca tinerii, pentru a nu greși în alegerea pe care o fac, să folosească toate sursele de informare, să-și analizeze cu discernământ înclinațiile spre un domeniu sau altul de activitate, pentru că de acest moment depinde realizarea fiecăruia, succesele sale viitoare. Subliniind frumusețea și caracterul creator al diferitelor profesiuni, lucrarea constituie un ghid util în orientarea tinerilor spre alegerea celei mai potrivite profesiuni. Ilustrațiile, realizate de Tia Peltz, subliniază ideile esențiale ale volumului.

ISTORIOGRAFIE

Ureche, Grigore. **Letopisețul Țării Moldovei.** Buc., Editura științifică, 1967. 200 p.

Lucrarea deschide seria inițiată de Editura științifică privind editarea de texte vechi, lucrări valoroase ale începutului istoriografiei și al literaturii în limba română.

Ediția prescurtată a cronicii lui Ureche, apărută sub îngrijirea lui Liviu Onu, deși redusă ca volum, este dotată cu un bun aparat critic.

Cum este și normal, lucrarea debutează cu un amplu *studiu introductiv* privind viața și opera cronicarului moldovean — poate, cea mai controversată personalitate din istoria literaturii române și istoriografia românească.

După cum se știe *Letopisețul Țării Moldovei* — unica lucrare aparținând lui Grigore Ureche — nu s-a păstrat în original, ci în copii cu multe interpolări, mai mult sau mai puțin numeroase, făcute de principalii copişti ai cronicii: Simion Dascălul, Misail Călugărul și Axinte Uricariul (au mai existat și alți copişti, dar intervențiile lor au fost neînsemnate).

Din păcate, unul dintre ei, Simion Dascălul, a intervenit masiv în textul original al cronicii lui Grigore Ureche, alterându-l prin introducerea unor elemente neconforme cu adevărul istoric.

Intrucât nici unul dintre manuscrisele prin care ni s-a transmis cronica lui Grigore Ureche nu poartă indicații care să ne ajute să delimităm precis adăugirile sau intervențiile lui Simion Dascălul, cercetătorii — mai noi sau mai vechi ai *Letopisețului* — au încercat să delimiteze „contribuția” interpolatorului care, fără modestie, în versiunea pe care o pune în circulație — din păcate singura cunoscută astăzi — se declară autor principal.

Discuțiile cu privire la paternitatea operei continuă și astăzi. Liviu Onu — îngrijitorul ediției de față — după ce în studiul introductiv, trece în revistă aceste păreri, își spune punctul său de vedere care ni se pare a fi cel mai corect: „autor al cronicii este singur Grigore Ureche. Lui trebuie să-i atribuim textul cronicii. Interpolările lui Simion Dascălul ca și cele ale lui Misail Călugărul, Axinte Uricariul și ale altora nu fac parte integrantă din cronica lui Ureche, deși timp de două secole, prin manuscrise, au circulat numai versiuni interpolate”. Și în continuare: „Dacă nu toate în orice caz marea majoritate a interpolărilor au fost determinate”. Pentru cele nedeterminate până în prezent, Liviu Onu preconizează un studiu amănunțit al izvoarelor cronicii care ne-ar ajuta să delimităm cu precizie intervențiile lui Simion Dascălul de textul original.

În afara textului propriu-zis al cronicii — selectat — lucrarea mai cuprinde, ca anexe, un capitol de *Variante, interpolatii, adaosuri*, cu trimiteri la rindul și pagina din text, și un *Glosar* de cuvinte neobișnuite, specifice „limbii literare” din secolul al XVII-lea (e drept că unele dintre acestea apar și în notele de subsol, dar era necesar să fie inserate și aici pentru că acolo — la note — au fost explicate numai cind au apărut pentru prima oară în text).

În notele plasate în subsolul textului cronicii au fost explicate cuvinte, forme, construcții sau sensuri mai puțin cunoscute astăzi, dându-se și unele informații în legătură cu personajele și locurile mai importante la care se referă cronicarul moldovean.

Miron Costin. Buc., Editura științifică, 1967. 208 p.

Opera lui Miron Costin este, evident, mult mai întinsă în comparație cu aceea a lui Grigore Ureche. Ea cuprinde, în primul rînd, *Letopisețul Țării Moldovei de la Aron Vodă încoace*, lucrare cu caracter memorialistic descriind evenimentele petrecute între 1585 și 1661, apoi *Viața lumii*, poem filozofic cu caracter fatalist, *De neamul moldovenilor*, lucrare polemică despre originea romană a poporului român, și două opere, în limba polonă, de prezentare a țărilor românești peste hotare: *Cronica țărilor Moldovei și Munteniei, Istoria în versuri polone despre Moldova și Țara Românească*.

Textele selectate — stabilite de Liviu Onu după manuscrisele existente ale cronicii lui Costin — sînt însoțite de note și comentarii care facilitează înțelegerea unor cuvinte și expresii mai puțin cunoscute astăzi. *Un studiu introductiv*, aparținînd îngrijitorului ediției, Liviu Onu, o *Notă asupra ediției*, un capitol de *Variante, interpolații și adaosuri* (plasate după ultimul text), cu trimiteri la rîndul și pagina respectivă, un *glosar* cu forme și construcții neobișnuite, rare astăzi, completează lucrarea.

Față de ediția prescurtată a cronicii lui Grigore Ureche, lucrarea de față prezintă o noutate: pentru a exista o punte de legătură între fragmentele selectate, au fost făcute scurte rezumate care să suplinească pasajele eliminate.

Antologia se adresează, fără îndoială, unui public larg; totodată ea este menită să fie folosită în învățămîntul mediu și în cel superior la studiul istoriei limbii române literare ca și la studiul literaturii române.

M. Bălătică, N. Lică

BELETRISTICĂ

Demetrius, Vasile. *Scrieri alese*. Vol. 1. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 488 p.

Poet, nuvelist și romancier, V. Demetrius a considerat proza ca genul cel mai potrivit pentru captarea aspectelor sociale. Cu o experiență bogată, acumulată din multele îndeletniciri prestate, scriitorul și-a făurit o imagine nefalsificată despre oamenii necăjiți din mahalaua bucureșteană, care au găsit în el un observator sensibil. Preocuparea pentru mediul urban îl situează printre premergători, și critici de valoare, ca Eugen Lovinescu, subliniază contribuția scriitorului la dezvoltarea prozei moderne.

Primul volum de *Scrieri alese*, apărut recent la Editura pentru literatură, oferă cititorilor o selecție a nuvelisticii. Populată de personaje aplatizate de miserie, incapabile din cauza împrejurărilor potrivnice să se desprindă de existența lor umilă, dar aspirînd neîncetat la o viață liniștită și demnă, literatura lui V. Demetrius este — așa cum precizează Margareta Feraru în prefața ediției — impregnată de tristețe și resemnare. Se configurează „un univers al nedreptății, al neputinței, al ignoranței, prezentate la nivelul faptului banal; univers în care speranța devine absurdă, iar căile de evadare... iremediabil închise”.

Dacă Petre coșarul (*Dragoste neîmpărtășită*) se mai luptă pentru o bucată de piine, sperînd mereu să-și schimbe meseria cu una mai curată, pentru a fi pe placul femeii iubite, alții ca Marcu Știubei (*Viața felurită a lui Marcu Știubei*), Sucealele (*Fringhia*) sau Moise Hanină, bătrînul sacagiu (*Cărațul de apă*), copleșiți de miserie nu mai găsesc în ei înșiși resurse de energie și eșuează lamentabil.

Alături de „umiliți și obidiți” distingem prin contrast pe victorioșii societății, solidarizați în aceeași confrerie a lipsei de scrupule și josnicie.

„Lumea celor ce dețin o formă sau alta a puterii — se arată în prefață — apare în nuvele mai adesea în aspecte satirice, avînd ca sursă opoziția dintre aparență și esență, dintre impresia exterioară a îndeplinirii unui rol de folos social și realitatea cultivării propriului interes”.

Psihologia eroilor este rezultatul acumulărilor datelor exterioare, dar și a intențiilor cu care sînt fixate reacțiile psihologice, chiar dacă sondajul nu atinge zonele profunde ale sufletului.

Prefața contribuie la înțelegerea creației lui V. Demetrius, fiind întemeiată pe o investigație bogată. Preluând concluziile judicioase ale criticii din trecut, Margareta Feraru multiplică punctele de vedere în jurul unei opere cercetate cu simpatie, dar totodată cu perfectă obiectivitate, și o integrează în contextul epicii românești a secolului XX.

E. S.

Duda, Virgil. *Povestiri din provincie*. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 192 p.

Proza lui Virgil Duda este o îndelungă dezbateră în jurul personalității umane, în jurul relațiilor complicate pe care temperamentul și concepții etice diferite le stabilesc între oameni. Povestirile dedicate vieții de uzină (*Grijule, Vinovatul, Legendă și mit*) cercetează febril resorturile sufletesti ce declanșează o acțiune sau determină o atitudine, activitatea de producție fiind prezentă ca circumstanță definitorie pentru anume trăsături de caracter.

Faptele din jurul unei existențe umane sînt relatate cu obiectivitate, ca piese de dosar ce urmează a fi supuse dezbaterii publice, comentariul inteligent al autorului ferindu-se să condamne sau să aprobe direct și să tragă concluzii. Adeziunea scriitorului se desprinde cu discreție din însăși natura întâmplărilor expuse, chiar cînd — disimulat — se acceptă punctul de vedere eronat al personajului. Oamenii ce populează schițele amintite — personalități interesante și contradictorii sau caractere mediocre și șterse — au un profil conturat în numeroase acțiuni și situații revelatorii. Remarcabilă este figura șefului de secție Burghel, în care se îmbină firesc inteligența, autoritatea, priceperea profesională, cu superficialitatea și cu atitudinile comandate de interesul meschin.

Interesantă este și persoana interiorizată a inginerului Titus, stîngaci și incapabil să stabilească o comunicare naturală cu oamenii din jurul său, încrezător și sentimental, lipsit de înclinație pentru meseria de inginer — aleasă de părinți și acceptată de el în speranța naivă că îi va transforma firea reflexivă în firea unui om „de acțiune”. La fel de vie este și silueta flecarului și ușurteculei Constantinii, a taciturnului chimist, fără ambiții dar priceput și tenace, a lipsitului de inteligență, scrupule și rafinement — Terec, precum și a multor altor personaje cu apariție fugară.

Celelalte povestiri ale volumului — evocări ale copilăriei (*Hirtile albastre, Toamna, Mesele*) sau obsesie a bolii (*Victorii parțiale*), — sînt simple notații (deși nu rareori sugestive și subtile). Mai izbătute ni se par a fi schițele *O prietenie foarte scurtă* și *Un sentiment*, care uzează cu finețe procedeul simulării neînțelegerii adevăratei fețe a personajului creat.

Povestirile despre oamenii unei uzine (care se pare că vor fi integrate unui ciclu mai larg) constituie o certă reușită a tinărului prozator Virgil Duda și — împreună cu alte câteva schițe ale volumului — atestă înzestrarea sa în explorarea unui variat peisaj sufletesc.

M. F.

DOUA CARTI PENTRU ADOLESCENȚI *)

Apărute aproape simultan, aproximativ de aceeași întindere, dezbătînd aceeași temă, cele două lucrări, datorate unor scriitori relativ tineri, se deosebesc doar prin unghiul de vedere din care este abordată realitatea. Corneliu Buzinschi, autor abia la a doua carte tipărită, încearcă să surprindă „din interior” universul sufletesc al adolescentului. Micul său roman se prezintă ca un jurnal în care o elevă conștiincioasă, ajunsă la vîrsta marilor nelinești, cînd sentimentele nelămurite ale copilăriei trecute încep să se definească, fără a deveni încă pasiuni, își notează cu multă perspicacitate impresiile. Cu ajutorul acestor impresii reconstituim atît lumea în care se mișcă personajul principal, cît și

*) Buzinschi, Corneliu, *Strigătul*. Buc., Editura tineretului, 1967. 101 p.
Rașlu, Iuliu, *Planeta de adolescent*. Buc., Editura tineretului, 1967. 210 p.

imaginea acestei lumi în oglinda cu lumini specifice ale vârstei eroinei. O familie de oameni ai zilelor noastre, în care fiica a ajuns la acel prag al vârstei când începe să înțeleagă „colorile” lumii. Ea se crede lipsită de frumusețe și atractivitate, i se pare că oamenii trec indiferenți pe lângă dînsa. Își urăște chipul, trupul. E o crisalidă care nu-și dă seama de starea ei. Dar în decurs de un an, spațiu de timp pe care-l cuprinde romanul, din această crisalidă iese la lumină o floare, după care bărbații întorc capul mirați și încîntați. Cea mai importantă schimbare se petrece însă în sufletul eroinei. Ea descoperă lumea, descoperă frumusețea sentimentelor umane, începe să iubească. E o iubire curată, plină de lumină, care înaripează și se aseamănă cu zborul. Părinții fetei, înțelegători, nu împiedică ci ajută ca această criză a adolescenței să se transforme în floare, în bucuria de a trăi și a munci în mijlocul unei societăți pline de umanitate. Este mesajul prețios al vieții, care lasă în sufletul cititorului un sentiment de încredere și prospețime, de bucurie a vieții. Deși fără o acțiune propriu-zisă, bazindu-se doar pe înlănțuirea unor momente și pe analiza stărilor sufletești contradictorii ale vârstei, cartea lui Corneliu Buzinschi solicită interesul cititorului, obligîndu-l la meditație și fantezie.

Iuliu Rațiu își propune să urmărească aceleași transformări cu ochiul sever și pătrunzător al observatorului dinafară. Eroii lui sînt elevii unuia din clasele mari ale liceului, adolescenți în fața acelorași mari întrebări și frămîntări ca și eroina din „jurnalul” lui Corneliu Buzinschi. Dintre personaje, autorul își îndreaptă atenția mai ales asupra lui Șerban Mitran, „eroul” unui răsunător proces de viol. Deși se dovedește că totul este un bluf pus la cale de un sfătuitor răuvoitor al mamei fetei în cauză, cel acuzat va avea de luptat în tot cursul anului cu o anumită atitudine mai circumspectă a celor din jur față de el. Criza adolescenței nu se rezolvă în cazul acesta atît de lesne și frumos ca în prima lucrare. Șerban Mitran are de înfruntat suspiciunea unor profesori, indignarea părinților unei colege pe care o simpatizează, admirația tinerilor certați cu morala care ar vrea să-l atragă de partea lor. Înțelegerea pe care o găsește la dirigintele clasei sale, precum și la tatăl său, un om superior nu numai prin cultură, dar mai ales prin caracterul său, ajutorul prietenesc al multor colegi, întreaga viață a societății noastre, care promovează valorile și înfierează nulitățile, vor da și de astădată o rezolvare fericită crizei respective. Autorul se preocupă în special de un singur aspect al transformării eroilor săi. El îi urmărește în felul cum reacționează în fața noilor sentimente de dragoste adevărată pentru colegele care le fuseseră pînă atunci doar prietene de joacă și învățătură. Concluzia la care ajunge Iuliu Rațiu este aceeași cu a lui Corneliu Buzinschi. La această vîrstă cînd înțelegerea s-a maturizat, cînd trupul s-a împlinit, cînd sufletul s-a deschis ca o floare, sentimentul dragostei adevărate se înfiripă în tot ce are el mai pur, mai uman. Este un sentiment care înalță, care pregătește planurile viitoare.

Vîrstă mai puțin cercetată de scriitori, dar deosebit de importantă ca moment al formării viitorului om și cetățean al unei anumite societăți, adolescența devine o preocupare din ce în ce mai atentă atît pentru oamenii de știință — psihologi, pedagogi, medici — cît și pentru artiști.

Viniciu Gafița

CATALOGAREA (II)

1.2*) Descrierea cărților

Catalogarea începe cu redactarea *notiței bibliografice* sau *descrierii* fiecărei cărți, după reguli codificate.

Descrierea stabilește identitatea cărții. Ea trebuie deci să oglindască în modul cel mai corespunzător cartea, pentru a o distinge ca o anumită unitate bibliografică.

Descrierea are ca scop: 1) să arate trăsăturile caracteristice ale cărții, în așa fel încât ea să poată fi oricând recunoscută și niciodată confundată cu o altă carte; 2) să dea informații despre caracterul, destinația, proporțiile și prezentarea grafică a cărții; 3) să noteze aceste date pe o fișă¹⁾, care să poată fi cuprinsă în catalog printre fișele cu descrierile altor cărți, spre a da cititorului posibilitatea să găsească ușor și repede cartea căutată.

Pentru a redacta descrierea, bibliotecarul trebuie să facă cunoștință cu cartea, să examineze cu grijă părțile ei componente: coperta, supracoperta, pagina de titlu, prefața, introducerea, postfața, tabla de materii, indexul, bibliografia, paginația, ilustrațiile, formatul.

Pagina de titlu este pagina de la începutul cărții, care precede textul. Analizând cartea, bibliotecarul se oprește, în primul rând, asupra paginii de titlu, care cuprinde de obicei majoritatea informațiilor despre carte: 1) numele autorului, 2) titlul și subtitlul cărții, 3) datele publicării (locul, editura și anul apariției cărții), 4) datele de antetitlu (așezate în partea superioară a paginii de titlu: denumirea instituției sau a organizației în numele căreia a fost publicată cartea și denumirea colecției).

Citeodată, unele date sînt tipărite pe verso paginii de titlu sau pe copertă. Indiferent de locul pe care-l ocupă în carte, aceste date se notează în descriere într-una și aceeași ordine, ca și cum ar figura toate pe pagina de titlu.

La sfîrșitul cărții, uneori și pe verso paginii de titlu, se găsește *notița tipografică*, în care sînt cuprinse informații cu caracter tehnic despre producerea cărții: data cînd a fost trimisă la cules și data cînd a fost tipărită, tirajul, calitatea hîrtiei, numărul colilor editoriale și al colilor de tipar, denumirea întreprinderii poligrafice etc.

Și notița tipografică trebuie luată în considerație cînd se redactează descrierea, deoarece în această parte a cărții poate fi indicat numele autorului sau anul publicării cărții, dacă aceste date au fost omise de pe pagina de titlu.

1.21 Reguli pentru descrierea cărților

1.211 Izvoarele descrierii. Baza descrierii este cartea în totalitatea ei.

Ca izvor principal servește pagina de titlu, iar în lipsa ei, coperta sau supracoperta. Dacă datele de pe pagina de titlu și cele de pe copertă diferă, au prioritate datele de pe pagina de titlu.

Informațiile necesare descrierii și care lipsesc de pe pagina de titlu se iau din alte părți ale cărții: verso paginii de titlu, copertă, supracopertă etc.

Pentru identificarea unor autori și stabilirea unei forme unice a numelui onora dintre ei (*vedeta uniformă*), cit și pentru determinarea datelor publicării, bibliotecarul face apel la lucrări de referință (enciclopedii, dicționare biografice, bibliografii, istorii literare etc.).

*) Numerotarea este dată în continuare celei din consultația: *Catalogarea* (I) apărută în numărul 6/1967 al revistei noastre, p. 376-382.

¹⁾ Fișa este suportul material al descrierii. Pentru caracteristicile fișei de catalog vezi consultația amintită mai sus.

Unele lucrări (în special operele complete, operele alese, lucrările în mai multe volume sau cărțile făcând parte dintr-o colecție) au două pagini de titlu: una *generală* (care conține informații privitoare la întreaga lucrare) și alta *specială* (care conține informații privitoare numai la un singur volum). Lucrarea în totalitatea ei se descrie după pagina de titlu generală, iar volumul, separat, după pagina de titlu specială.

1.212 Probleme generale ale descrierii

1.212.1 *Ortografia, majusculele, semnele de punctuație, parantezele, prescurtările, completările.* Transcrierea titlului se face în ortografia în care a fost tipărită cartea. Literele majuscule care se întilnesc în grafia titlului pe pagina de titlu se folosesc potrivit regulilor gramaticale ale limbii în care se face descrierea.

Semnele de punctuație, indiferent de prezența sau de absența lor pe pagina de titlu, se notează în descriere potrivit regulilor generale de punctuație ale limbii în care se face descrierea și conform indicațiilor date mai jos pentru transcrierea fiecărui element al descrierii.

În descriere se folosesc două feluri de paranteze:

- parantezele rotunde (), cu care se înlocuiesc orice fel de paranteze de pe pagina de titlu;
- parantezele drepte [], în care se includ informațiile formulate de bibliotecar²⁾.

Titlul se transcrie fără a se prescurta cuvintele. În mod excepțional, dacă titlul este prea lung, el se prescurtează prin omiterea unor cuvinte. Această prescurtare se marchează prin semnul omisiunii (...) trei puncte.

În ceea ce privește prescurtările convenționale de cuvinte admise pentru celelalte elemente ale descrierii, ele se folosesc pe baza unei liste de prescurtări, de exemplu: *p.* = pagină, *vol.* = volum etc.

În scopul precizării conținutului cărții, este adesea necesar să se introducă în descriere completări care să explice titlurile cărților, să indice genul literar al lucrării etc. Aceste completări se introduc fie în textul descrierii, imediat după cuvintele pe care le explică, fie sub forma unei adnotări, în funcție de caracterul completărilor.

1.212.2 *Transcrierea cifrelor.* Cifrele se transcriu în aceeași formă în care se găsesc în carte. Fac excepție: numărul de ordine al ediției, numărul de tablouri sau de acte ale unei piese de teatru, numărul de ordine al volumului la lucrările în mai multe volume, anul publicării, care se notează cu cifre arabe.

Pe pagina de titlu:

1 Mai

Pentru clasa a VIII-a

Cincizeci de ani de învățământ
agricol superior din Iași

În descriere:

1 Mai

Pentru clasa a VIII-a

Cincizeci de ani de învățământ agricol
superior din Iași

Dar:

Ediția a doua revăzută

Edit. II

În cinci acte

Fasc. VII

Vol. IV

Ediția a 2-a revăzută

Ediția a 2-a

În 5 acte

Fasc. 7

Vol. 4

²⁾ În bibliotecile mari se includ între paranteze drepte atât informațiile formulate de bibliotecar, cât și informațiile extrase din alte părți ale cărții decât din pagina de titlu sau de pe copertă.

1.213 *Tipurile de fișe*³⁾. În catalogul alfabetic se folosesc următoarele tipuri de fișe: a) *descrieri principale*; b) *descrieri auxiliare* (ajutătoare); c) *trimiteri*; d) *fișe informative*.

a) *Descrierea principală* este o descriere completă, conținând datele necesare pentru identificarea cărții. Se redactează pentru catalogul alfabetic și servește în această formă în toate cataloagele. Pe baza ei se alcătuiesc *descrierile auxiliare* (ajutătoare), care repetă, sub alte vedete, toate sau o parte din informațiile menționate în cuprinsul ei.

Descrierea principală pentru catalogul alfabetic este o fișă de catalog fundamentală, acceptată în practica actuală a catalogării ca *fișă unică*. Ea se multiplică fără nici un fel de schimbare într-un număr suficient de exemplare și servește ca unitate pentru toate descrierile acelei cărți în toate cataloagele (alfabetic, sistematic, pe subiecte etc.), prin simpla adăugare a vedetelor adecvate. Fișele tipărite de Biblioteca Centrală de Stat sînt fișe unice.

Descrierea principală este, la rîndul ei, de două feluri :

- 1) *descrierea la autor* ;
- 2) *descrierea la titlu*.

1.214 *Elementele descrierii*. Descrierea la autor conține următoarele elemente: 1) *vedeta* (numele și prenumele autorului personal sau denumirea autorului colectiv); 2) *titlul*; 3) *subtitlul*; 4) *datele publicării*; 5) *caracterizarea cantitativă* (numărul paginilor și indicația ilustrațiilor); 6) *antetitlul*; 7) *observațiile* și 8) *adnotarea*.

1.214.1 *Descrierea la autor*. Elementele descrierii principale se așază pe fișă în ordinea pe care o arătăm mai jos.

Vedeta se notează pe primul rînd al fișei de la prima linie verticală. Prin *vedetă* se înțelege elementul descrierii care determină locul fișei într-un anumit catalog. În cazul descrierii la autor, vedeta derivă din numele autorului personal sau al autorului colectiv. (Indicațiile despre vedeta descrierii la autorul colectiv vor fi date într-una din consultațiile următoare).

Se notează întîi numele autorului, urmat de prenume și de inițiala numelui tatălui, atunci cînd există. Între nume și prenume se pune o virgulă.

Titlul se notează pe al doilea rînd, de la a doua linie verticală (de la alineat) și se continuă pe rîndurile următoare de la prima linie verticală. În continuarea titlului se notează *subtitlul*. Dacă datele de subtitlu nu încap pe rîndul respectiv, transcrierea lor se face pe rîndurile următoare, începînd de la prima linie verticală.

Datele publicării se notează după subtitlu, la 1 cm distanță de sfîrșitul titlului sau al subtitlului. Distanța nu se respectă dacă datele publicării trebuie să fie notate pe un rînd nou. În acest caz ele se transcriu începînd de la prima linie verticală. Dacă nu încap pe un singur rînd, continuarea se face pe rîndul următor, de la prima linie verticală.

Caracterizarea cantitativă se notează întotdeauna pe un rînd nou, începînd de la a doua linie verticală (de la alineat). La 1 cm distanță de indicația paginajului se notează *antetitlul* între paranteze rotunde. Dacă datele de antetitlu nu încap pe rîndul respectiv, ele se continuă începînd de la prima linie verticală.

Fiecare *observație* și *adnotare* se înscrie pe un rînd nou, începînd de la prima linie verticală, formînd alineate noi, și se continuă pe rîndurile următoare începînd de la prima linie verticală.

După fiecare element al descrierii, în afară de numele și prenumele autorului, se pune punct. Datele publicării se separă prin virgule. Elementele antetitlului se separă prin puncte.

³⁾ Folosim expresia de *fișă* ca termen general pentru a desemna cele patru tipuri de unități din care se compun cataloagele de bibliotecă.

	VEDETA (numele și prenumele autorului sau denumirea autorului colectiv)
	<p>Titlul. Subtitlul. Datele publicării. Caracterizarea cantitativă. (Antetitlul. Colecția).</p> <p>Observațiile</p> <p>Adnotarea</p> <p style="text-align: center;">○</p>

Schema descrierii la autor

	ALECSANDRI, VAȘILE
	<p>Poezii alese. Prefață și note de N. A. Ursu. Text stabilit de G. C. Nicolescu și Geta Rădulescu-Dulgheru. Ediție revăzută și adăugită /București/, Editura tineretului, 1965. 303 p. (Biblioteca școlară. 100).</p>

Descrierea unei cărți de un autor

1.214.11 *Autorul cărții.* Numele autorului se notează în descriere într-o formă unică (sub o *vedetă uniformă*), care va fi folosită pentru descrierile tuturor cărților aceluiași autor de-a lungul întregului catalog. Prin *vedetă uniformă* se înțelege numele (numele real, pseudonimul, porecla, titlul nobiliar, numele personal) sau forma numelui folosită în modul cel mai frecvent în edițiile lucrărilor catalogate sau în lucrările de referință, în forma cea mai completă sub care apare acest nume. Când edițiile au apărut în mai multe limbi, se preferă o *vedetă* bazată pe edițiile în limba originală a autorului, dar dacă această limbă nu este folosită în mod curent în catalog, *vedeta* poate fi bazată pe edițiile și referințele, de obicei în limba țării în care se face catalogarea (de exemplu pentru numele autorilor din antichitate⁴⁾ sau din Extremul Orient).

Autor identificat prin nume real (prenume și nume)

Pe pagina de titlu :

In descriere :

M. Sadoveanu
Mih. Sadoveanu
Mihail Sadoveanu

Sadoveanu, Mihail (*vedetă uniformă*)

⁴⁾ În fișele tipărite, numele autorilor greci sînt redată în formă latinizată, iar numele autorilor latini după regulile proprii ale acestor nume.

Autor identificat prin pseudonim :

Pe pagina de titlu :

In descriere :

Grigore Pișculescu }
Gala Galaction }

Galaction, Gala

Autor identificat prin poreclă :

Pe pagina de titlu :

In descriere :

Domenico Theotocopuli El Greco

El Greco, Domenico Theotocopuli (vedetă uniformă)

Autor identificat prin titlu nobiliar :

Pe pagina de titlu :

In descriere :

Camilo Bensi, conte di Cavour

Cavour, Camilo Bensi, conte di (vedetă uniformă)

Autor identificat prin nume personal :

Pe pagina de titlu :

In descriere :

Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci (vedetă uniformă)

Numele compuse (adică numele constituite din două sau mai multe părți, legate între ele printr-o linioară, o particulă gramaticală sau separate) se notează în descriere potrivit uzanței naționale a țării al cărei cetățean este autorul :

Numele compuse legate printr-o linioară se notează în descriere după uzanța generală, în ordinea părților din nume :

Gheorghiu-Dej, Gheorghe (autor român)
Teodor-Balan, Aleksandr (autor bulgar)
Saltikov-Șcedrin, Mihail Evgrafovici (autor rus)

Numele compuse separate se notează în descriere în ordinea stabilită de uzanța fiecărei țări :

Începînd cu *prima parte* pentru autorii români, francezi, italieni, spanioli :
Codru Drăgușanu, Ion (autor român)
Boileau Despréaux, Nicolas (autor francez)
Garcia Lorca, Federico (autor spaniol)

Începînd cu *ultima parte* pentru autorii anglo-americani, portughezi, scandinavi :

Mill, John Stuart (autor englez)
Gomez, Francisco Díaz (autor portughez)

Numele compuse legate printr-o prepoziție sau o conjuncție se notează în descriere în forma completă, de obicei în ordinea părților din nume :

Pop de Băsești, Ion (autor român)
Faà di Bruno, Francesco (autor italian)
Costa e Sa, Joaquim José (autor portughez)
Menendez y Pelayo, Marcelino (autor spaniol)

Numele cu particulă (cu prefixe : de, von etc.) se notează în descriere de asemenea după uzanțele naționale ale țării al cărei cetățean este autorul :

Balzac, Honoré de (autor francez)
De Morgan, Augustus (autor englez)

Numele cu prefixe stabile (A, Ab, Fitz, Mac, O', Saint, Ter etc.) se notează în descriere începând cu prefixul :

Mac Laurin, Daniel
Saint-Simon, Claude-Henri

La alegerea formelor unice pentru numele autorilor, spre a nu se ajunge la vedete inadecvate, se va recurge, ori de câte ori este necesar, la *Dicționarul enciclopedic român*.

De la numele sau forma numelui nereținute pentru vedetă se vor face trimiteri la aceasta din urmă.

Ca autor al cărții este considerat și *alcătuitorul*, dacă numele lui figurează pe pagina de titlu sau pe copertă. Descrierea se face la numele lui ca autor, iar în textul descrierii i se repetă numele după titlu, precedat de cuvintele : „Alcătuit de...”, „Întocmit de...”.

VACZY, LEONA
<p>Repertoriul alfabetic al clasificării zecimale. Medicină-biologie. Întocmit de Leona Vaczy. București, 1965.</p> <p>628 p. (Institutul de medicină și farmacie Cluj. Biblioteca centrală).</p>

Descrierea unei cărți la alcătuitor

În descrierile cărților de doi sau de trei autori, numele lor se notează pe primul rând al fișei. Dacă numele autorilor nu încep pe primul rând, ele se transcriu în continuare pe al doilea rând, la 1/2 cm distanță de la a doua linie verticală.

În cazul unei cărți de doi autori, în descriere se notează ambele nume în formă inversată, legate între ele prin conjuncția „și” sau echivalentele ei în alte limbi. Pentru al doilea autor se face o descriere complementară. (Indicațiile despre descrierea complementară vor fi date într-una din consultațiile următoare).

FLORU, ROBERT și STERIADE, MIRCEA
<p>Veghea și somnul. București, Editura științifică, 1967.</p> <p>240 p. cu fig. (Enciclopedia de buzunar. Biologie).</p>

Descrierea unei cărți de doi autori

În cazul unei cărți de trei autori, în descriere se notează numele tuturor celor trei autori în formă inversată. Numele primului autor se desparte de numele celui de-al doilea prin virgulă, iar numele ultimului se leagă de cel dinaintea lui prin conjuncția „și” sau echivalentele ei în alte limbi.

	CRAIU, I. N., BABE, AL. și BĂNESCU, D.
	Mijloacele circulante. București, Editura științifică, 1966. 384 p. cu fig. și graf. + 4 f. graf.

Descrierea unei cărți de trei autori

Cărțile cu mai mult de trei autori se descriu la titlu. (Indicațiile pentru descrierea lor vor fi date într-una din consultațiile următoare).

Culegerile care nu au un titlu comun și pe a căror pagină de titlu sau copertă sînt indicați autorii și titlurile a două sau mai multor lucrări, se descriu la numele primului autor. Numele celorlalți autori și titlurile lucrărilor lor se notează în descriere în forma și ordinea de pe pagina de titlu sau de pe copertă. Numele autorilor și titlurile lucrărilor lor se despart printr-o lini-oară. Pentru ceilalți autori se fac descrieri complementare.

	HOBANĂ, ION
	Glasul trecutului. — GEORGE ANANIA. Cel din urmă mesaj. București, 1963. 32 p. (Colecția „Povestiri științifico-fantastice”. Nr. 215)

Descrierea unei culegeri fără titlu comun

1.214.12 *Titlul cărții* se reproduce în descriere fără prescurtări de cuvinte.

1.214.13. *Subtitlul*. Datele de subtitlu se notează în descriere în ordinea și forma în care se găsesc pe pagina de titlu. În subtitlu nu se includ toate datele care se găsesc pe pagina de titlu, ci numai acelea care servesc pentru caracterizarea cărții :

a) Informațiile care explică sau precizează tema și subiectul cărții ;

	BĂDINĂ, OVIDIU
	Cercetarea sociologică concretă. Tradiții românești. București, Editura politică, 1966. 191 p. (Biblioteca de filozofie și sociologie).

b) Indicația genului literar (roman, nuvelă, dramă etc.). La lucrările care nu conțin în subtitlu aceste indicații, ele vor fi stabilite de bibliotecar și notate între paranteze drepte :

	BOUREANU, RADU
	Satul fără dragoste. Poem dramatic. [București], Editura pentru literatură, 1966. 220 p.

c) Indicația caracterului cărții (manual, bibliografie, culegere de articole) și a categoriei de cititori cărora le este destinată cartea :

	CHIRIȚĂ, GHEORGHE
	Materiale pentru instalații electrice. Manual pentru elevii școlilor profesionale, anii I și II. București, Editura didactică și pedagogică, 1967. 267 p. cu fig. + 2 f. pl.

d) Informațiile despre traducerea din altă limbă și numele traducătorului :

	LERMONTOV, MIHAIL IURIEVICI
	Demonul. În românește de George Lesnea. București, Editura pentru literatura universală, 1966. 72 p. cu ilustr.

e) Indicația numărului de ordine al ediției (de exemplu : Ediția a 2-a) ;

f) Informațiile despre existența în carte a unui studiu introductiv, a unei prefețe etc. :

	MICU, SAMUIL
	Serii filozofice. Studiu introductiv și ediție critică de Pompiliu Teodor și Dumitru Ghișe. București, Editura științifică, 1966. 288 p. + 2 f. facs.

1.214.14 *Datele publicării.* Locul, editura și anul publicării prezintă o deosebită importanță pentru identificarea cărții. De aceea, dacă nu sînt menționate pe pagină de titlu, ele se iau din alte părți ale cărții (verso paginii de titlu, notă tipografică, prefață etc.).

a) *Locul publicării* se notează în descriere în formă completă. Dacă în datele publicării sînt indicate două locuri de apariție a cărții, în descriere se notează ambele locuri unite printr-o linioară, de exemplu: București-Iasi.

Dacă în nici o parte a cărții nu este trecut locul publicării, el se poate deduce după denumirea editurii. De exemplu, Editura pentru literatură avînd sediul în București, în descrierile cărților publicate de această editură se va nota ca loc al editurii între paranteze drepte: [București]. Dacă locul editurii nu poate fi stabilit, se notează în descriere indicația în formă prescurtată: F.l. (fără loc).

b) *Editurile* cu denumiri caracteristice se notează în descriere fără cuvîntul editură :

Pe pagina de titlu : *In descriere :*

Editura Meridiane „Meridiane“

Cuvîntul editură se păstrează în datele publicării dacă se prezintă ca o parte integrantă a denumirii editurii :

Pe pagina de titlu : *In descriere :*

Editura politică Editura politică

Denumirea organizației sau a instituției de care ține editura nu se notează în descriere dacă editura are o denumire proprie :

Pe pagina de titlu : *In descriere :*

Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România Editura muzicală

Dacă însă denumirea instituției sau a organizației face parte integrantă din denumirea editurii, ea se menține în indicația editurii :

Pe pagina de titlu : *In descriere :*

Editura Academiei Republicii Socialiste România Editura Academiei Republicii Socialiste România

În descrierile cărților publicate de instituții sau de organizații care nu sînt organisme editoriale, pe ale căror pagini de titlu figurează denumirea instituției sau a organizației, precedată de cuvintele: „Editat de..”, „Publicat de..”, „Ediția..”, ca indicație a editurii se notează numai denumirea instituției sau a organizației. Cuvintele: „Editat de..” etc. se omit.

Pe pagina de titlu : *In descriere :*

Editat de Asociația generală a vînătorilor și pescarilor sportivi Asociația generală a vînătorilor și pescarilor sportivi

Absența editurii nu se semnalează.

c) *Anul* publicării cărții se notează în descriere numai cu cifre arabe. Dacă anul de pe pagina de titlu și anul de pe copertă diferă, această particularitate se semnalează în descriere în felul următor :
1965 [pe copertă : 1966].

Absența anului se notează prin formula prescurtată : f.a. (fără an). Absența locului și a anului se notează prin formula prescurtată : F.l.f.a.

1.214.15 *Caracterizarea cantitativă*. În caracterizarea cantitativă intră indicația numărului de pagini, incluzând paginile nenumerotate, dacă conțin un text, bibliografia, tabla de materii. În numărul de pagini se socotește și pagina cu notița tipografică.

În cazul când o parte a cărții (de exemplu, prefața) este numerotată cu cifre romane, iar textul cărții cu cifre arabe, notarea paginației se face în felul următor : XV + 150 p.

Ilustrațiile, hărțile, diagramele care fac parte din textul cărții se notează după numărul paginilor, în felul următor : 209 p. cu ilustr. sau 151 p. cu h. etc.

Dacă ilustrațiile sînt în afară de text, ele se notează ca foi separate în felul următor : 235 p. + 6 f. pl. etc.

1.214.16 *Antetitlul*. În datele de antetitlu se notează denumirea instituției care a publicat cartea sau titlul colecției din care face parte cartea, uneori denumirea instituției și titlul colecției împreună ; în ultimul caz se trece întîi denumirea instituției și apoi colecția, indiferent de ordinea în care apar pe pagina de titlu. Numărul de ordine al cărții în colecție se notează direct după titlul colecției, de exemplu :

57 p. (Ministerul Învățămîntului, Cursurile de vară și colocviile științifice de limba, literatura, istoria și arta poporului român. Seria III : Istorie și geografie. 3).

1.214.17 *Observațiile și adnotarea* se fac numai cînd este cazul.

Observațiile sînt indicații care precizează unele elemente ale descrierii cărții, enumeră numele autorilor, cînd cartea este scrisă de mai mult de trei autori, dă indicații privitoare la locul unde este indicat numele autorului, cînd nu apare pe pagina de titlu, arată particularitățile cărții etc. Iată un exemplu :

Autorul indicat pe verso paginii de titlu.

Adnotarea conține informații privitoare la conținutul cărții, dacă aceste date nu se desprind din titlu sau din observații (adnotarea scurtă) ori o expunere asupra cărții (adnotarea amănunțită). Iată un exemplu de adnotare scurtă :

	EFTIMIU, VICTOR
	Akademos. București, E.S.P.L.A., 1955.
	155 p. (Studii literare).
	Comunicări și referate ținute în cadrul Academiei
	R.P.R. între anii 1948—1955.

Bibliografia va fi dată la sfîrșitul ultimei consultații.

Getta Elena RALLY

TUDOR ARGHEZI

Am trecut prin redevtabila clipă a despărțirii, clipă încă de mult intuită de poet, din De-a v-ați ascuns, din superba Niciodată toamna; clipă de mai curind presimțită, odată cu tristețea de amurg tîrziu și glas șoptit a volumelor Frunze și Cadente; clipă însă niciodată temută.

Mereu înfiorat, chiar din mijlocul indirjitei sale tinereți, poetul întreba stelele și pămîntul despre viața și veceatul său; se pregătea în taină pentru marea trecere. Și iată, aceasta, inevitabilă, a venit. Cîntare omului s-a îmbogățit cu o pagină pe care n-o vom cunoaște niciodată. Ultima experiență, ultima încercare de cunoaștere umană s-a înscris doar în văzduhul pur al unei nopți de iulie. Și cu aceasta, omul s-a sfîrșit.

Dar scriitorul Tudor Arghezi este o verigă în planul permanențelor naționale și createare românești. Testamentul său ni l-a făcut cunoscut încă de la începutul activității, în această ipostază. El se trage din pămîntul Olteniei din care a ieșit și Constantin Brăncuși și a crescut duhul românesc și vorba care-l tănuie. A lucrat sensibilitatea lui ca pe o vioară scumpă, migălită de un mare meșter, și a sporit de fapt întreaga sensibilitate contemporană; a cizelat vorba poeziei sale, modelind limba poeziei românești moderne.

Pendulind între pămînt, de care era strins legat ca un fiu de plugar, și cer, spre care l-au purtat întrebările filozofice fără răgaz, Tudor Arghezi arată pretutindeni în vasta sa operă cele două dimensiuni ale personalității sale, cele „două suflete” goetheene pe care le-a purtat neconținut cu sine. De la Cuvinte potrivite la ultimele volume de poezie și proză, stau alături jocul cu universul mic, cu lucrurile și vietățile pămîntului, și marea întrebare argeheziană despre origini și sensuri, țeluri și căi.

Pentru universul cel mic, consolator în intenția poetului față de uriciunile și strîmbătățile vieții sociale din tinerețea lui, și-a pregătit palate și peneluri speciale, învățate de la natură și de la artă. Toate culorile, toate lucirile, toate transparențele și-au dat parcă întîlnire în poezia delicată, de pictor chinez, cu care Arghezi a încercat trans-

figurarea lumii, stilizarea ei în opere de artă. Nesfârșite exerciții imagistice ne plimbă prin Versuri de seară, Buruieni sau Hore, ca și prin incântătoarea proză din Cutia cu jucării ori Ce-ai cu mine, vintule? Cascade de comparații, metafore simple, te înalță cu meșteșug de la natură, la basm și artă. Te simți ca într-o lume de joc și frumusețe care leagă poezia de copilărie, ești liber și mîngiat, ca și poetul stăpînitor peste lumea lui minusculă, de priveliștea frumuseții. Dar între podoabele acestea minunate, marile întrebări, neliniștile și nesatisfăcțiile argheziene se înalță grave, dureroase. Tristețile poetului, îndoielile se arată în meditațiile pe marginea propriei existențe, ca și a condiției umane în general. Psalmii l-au însoțit toată viața pe Arghezi ca expresie unică în literatura noastră a căutării dramatice a absolutului. Iar scrișnitele Flori de mucigai, pornite din modele baudelaire-iene, sînt scurte intrări în existențele aceluia care nici nu bănuiesc, prin condițiile lor dureroase, absolutul.

Înălțarea și căderea prin întrebări și negăsire de răspuns constituie drama originală argheziană. Uneori, unde de melancolie incurjă o poezie a imposibilității de comunicare, a imposibilității ieșirii din timp.

Intrarea poetului într-o altă lume, cea socialistă, și într-un alt mediu filozofic, i-a ajutat procesul de obiectivare a problematicii. Cîntare omului a izbutit o înălțare pe un plan de evoluție generală umană, o refolosire și o reinterpretare a miturilor, operație esențială pentru opera unui mare poet. Luciferic, prometeic ori adamic, omul se înalță spre cucerirea tainelor, înțelegînd că nu e singur, regăsindu-se în ceilalți semeni ai săi.

Poezia însăși a meditației personale se investește cu o nouă tonalitate în toamna și iarna creației lui Arghezi. În Frunze, ca și în Cadențe, poetul face tot mai mult loc gîndului recules al reintegrării în ritmul universal, a vieții omenești. Dar concluziile sînt nu de înfrîngere, ci de regerminare, de înflorire tîrzie, în spirit. Întoarcere la brazdă are rezonanțele unei adevărate Miorîțe argheziene. Ciobanul hoinar, care, cu fluierul și cîinele, a cutrejerat lumea pînă la Marea mare, se întoarce spre pămîntul său românesc, cerindu-și primirea cea veșnică. Bătrînul aude acum timpul cu care s-a împăcat :

Mai treaz în cuibul lumii cu stelele-
-am durat
Și-am priveghiat cu ele pînă-n apusul
lor.
Mă simt mai tînăr parcă și parcă
mai curat,
Că timpul curge-n jgheabul veciei
mai sonor.

Din noaptea și amurgurile prin care a colindat, lui Arghezi i se arată, în sfîrșit, frumusețea dimineții etern umane.

Astfel, urmînd și respectînd marea misiune a poetului, Tudor Arghezi a înfrumusețat omul și lumea, de pe „treapta” lui românească, una din cele multe ale evoluției eterne, care-l leagă de geniul pămîntului natal și îmbogățește în același timp universul poetic al pămîntului.

Moartea omului ne-a întristat adînc, dar ne mîngie gîndul că pe poet îl vom avea lingă noi, întotdeauna.

ZOE DUMITRESCU BUȘULENGA

В Н О М Е Р Е

<p>Елена НИКУЛЕСКУ: <i>Гравюрный кабинет — национальный фонд</i> (100-летие Библиотеки Академии Социалистической Республики Румынии)</p>	451	<p>Илие МОРУШ: <i>Брашовская областная библиотека — в новом здании</i> (меры по устройству помещения)</p>	466
<p>Марта АНИНЕАНУ: <i>Личные архивы и переписка</i> (100-летие Библиотеки Академии Социалистической Республики Румынии)</p>	457	<p>Барбара ФАРКАШ: <i>Сводный каталог Арадских печатных изданий</i> (в Арадской районной библиотеке)</p>	471
<p>Беатриче АРНОН, Атанасе ЛУПУ: <i>Актуальные вопросы (проблемы научной организации деятельности и рационализации работы в публичных библиотеках)</i></p>	461	<p>Хория НЕСТОРЕСКУ: <i>Вклад в дело восстановления библиотеки Николае Бэлцеску</i> (новый список книг, которые принадлежали Николае Бэлцеску)</p>	483
		<p>Ал. ЗУБ: <i>Михаил Когэлничану — книголюб</i> (1817—1891) (Что-то о нем как о книголюбe, библиографе и покровителе библиотек нашей страны)</p>	488

EXTRAIT DU SOMMAIRE

SUMMARY

<p>Elena NICULESCU: <i>Le cabinet des estampes — le fonds national</i>, (Centenaire de la Bibliothèque de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie)</p>	451	<p>Elena NICULESCU: <i>Stamps office — national stock</i> (The Centenary of the Library of the Academy of the Socialist Republic of Roumania)</p>	451
<p>Marta ANINEANU: <i>Archives personnelles et correspondance</i>, (Centenaire de la Bibliothèque de l'Académie Socialiste de Roumanie)</p>	457	<p>Marta ANINEANU: <i>Personal archives and correspondence</i> (The Centenary of the Library of the Academy of the Socialist Republic of Roumania)</p>	457
<p>Beatrice ARION, Atanase LUPU: <i>Problèmes actuels</i>, (Problèmes de l'organisation scientifique de l'activité et de la rationalisation du travail dans les bibliothèques publiques)</p>	461	<p>Beatrice ARION, Atanase LUPU: <i>Present concerns</i> (Problems of the scientific organizing of the activity and problems of the work rationalizing in the public libraries)</p>	461
<p>Ilie MORUS: <i>La Bibliothèque régionale de Braşov dans un nouveau local</i>, (Mesures prises en vue de l'aménagement du bâtiment)</p>	466	<p>Ilie MORUS: <i>Braşov Regional Library in a new residence</i> (Measures for the arrangement of the building)</p>	466
<p>Barbara FARKAS: <i>Le catalogue collectif des imprimés d'Arad</i> (établi par la Bibliothèque rayonale d'Arad)</p>	471	<p>Barbara FARKAS: <i>The collective card-catalogue of the printed works of Arad</i> (at the Arad district Library)</p>	471
<p>Horia NESTORESCU: <i>Contributions à la reconstitution de la bibliothèque de Nicolae Bălcescu</i> (Une liste nouvelle de livres lui ayant appartenus)</p>	483	<p>Horia NESTORESCU: <i>Contributions to the reconstitution of the Nicolae Bălcescu's library</i> (A new list of the books which have belonged to Nicolae Bălcescu)</p>	483
<p>Al. ZUB: <i>Mihail Kogălniceanu — homme du livre</i> (1817—1891). (Aspects de son activité comme bibliophile, bibliographe et protecteur des bibliothèques de notre pays)</p>	488	<p>Al. ZUB: <i>Mihail Kogălniceanu — lover of books</i> (1817—1891) (Aspects from his activity as bibliophile, bibliographer and protector of the libraries of our country)</p>	488

COLEGIUL DE REDACŢIE: BAICULESCU George, GRUIA Ştefan (redactor şef), GRÜNBERG Aron, IOVANOV Eugen, LUPU Atanase, MIRONESCU Nicolae, POPESCU-BRĂDICENI Angela, TOMESCU Mircea

IN NUMARUL URMATOR :

Etapele de dezvoltare a Bibliotecii
Academiei Republicii Socialiste
România.

Preocupări actuale (II).

Criterii și proporții în finanțarea
bibliotecilor.

Tradiție și nou în bibliotecii și
presii după o călătorie în
Franța).

Bibliografia sovietică în preajma
aniversării Marii Revoluții So-
cialiste din Octombrie.

Rolul cărților în creația lui A. Mo-
taigne.

Catalogarea III (Consultații).

41 060